

INHOUD

JAARGANG

1928-1929.

	Bladz.
De Reserve-officieren van het Nederlandsche Leger, door JHR. J. TH. ALTING VON GEUSAU	1
Vernielingen te velde; in het bijzonder stelselmatige vernielingen, door D. VAN DEN BERG	98
De economische positie van Nederland in oorlogstijd; door J. B. DE JONGH	192
De motoriseering der legers; ook van Nederlandsch standpunt gezien, door H. POLIS	264
De leiding van den oorlog, door P. J. VAN MUNNEKREDE	330
De encadreering van het Nederlandsche Leger in de rangen beneden dien van officier, door M. W. L. VAN ALPHEN	403

Mededeelingen van huishoudelijken aard.

Zie achterin.

Bijeenkomst van 26 October 1928 te 's-Gravenhage.

Voorzitter: Z. Exc. Luitenant-Generaal b. d. J. L. TEN BOSCH.

De Voorzitter.

M. H.! Ik open deze vergadering.

Hoewel ik feitelijk voor de internationale conferentie van het Nederlandsche Rode Kruis elders moet zijn, wilde ik mij het genoegen niet ontzeggen, hedenavond, zij het dan ook tijdelijk, in Uw midden te zijn, om U hartelijk welkom te heeten op de eerste vergadering in het jaar 1928/29, te meer, omdat ik het voorrecht zal hebben U enkele gunstige berichten omtrent onze Vereeniging te kunnen mededeelen.

Laat ik U eerst zeggen, dat het Bestuur in de zomerperiode een telegram van gelukwensen heeft gezonden aan een onzer oudste leden, Z. E. den Luitenant-Generaal, Lid van den Raad van State, W. COOL, die 80 jaren is geworden en dat wij ook het 100-jarig feest der K. M. A. met een gelukstelegram hebben herdacht.

Voorts heeft Uw Bestuur met enthousiasme kennis genomen van de schitterende verrichtingen van onze Nederlandsche officieren op de Olympiadewedstrijden te Hilversum en te Amsterdam, waardoor talrijke eerste en verdere mooie prijzen op het gebied van de paardensport in ons land zijn gebleven.

Van deze plaats af wil ik gaarne hulde, driewerf hulde brengen aan deze Heeren, die door hunne volharding en doorzettingsvermogen zich zoo prachtig geoefend hebben, dat zij tegenover tal van de beste vertegenwoordigers van het buitenland de eer van ons land op zoo bijzondere wijze hoog hebben gehouden.

Ook is het mij een behoefte uitdrukking te geven aan mijn groote bewondering voor onze vliegtochten naar Ned. Indië, waar onze jongens, waaronder leden van ons Gezelschap,

wederom eens getoond hebben, waartoe, zonder veel ophef en reclame, het kleine Holland in staat is.

Uit het gedrukte verslag, dat U van de te houden voordracht zult ontvangen, zult U van den toestand der Vereeniging op de hoogte worden gebracht. U zult daaruit kunnen ontwaren, dat het ledental flink is toegenomen en de financiën, mede dank zij de opbrengst der advertentiën, zich gunstig ontwikkelen. Dat wij het volgend jaar weder zullen kunnen gaan beleggen, is de trots van onzen Penningmeester.

Zooals U reeds in enkele militaire tijdschriften hebt kunnen zien, is het ons voornemen, in het aanstaande seizoen te doen behandelen, behalve de voordacht van hedenavond:

Toepassing van vernielingen te velde, door Kapitein der Genie D. VAN DEN BERG (November).

De economische positie van Nederland in oorlogstijd, voor wat betreft de voorziening van kleding en voedsel, door Kapitein Intendant J. B. DE JONGH (December).

De motorisecring der legers, ook van Nederlandsch standpunt bezien, door Kapitein H. POLIS, van den Staf der Infanterie (Januari).

De encadreering van het Nederlandsche leger in de rangen beneden die van officier, door Kapitein van den Generalen Staf M. W. L. VAN ALPHEN (Februari).

De leiding van den oorlog, door Kolonel van den Generalen Staf (dan Generaal-Majoor) P. J. VAN MUNNEKREDE (Maart).

Voorts als reserve-onderwerp: De werkzaamheden van de Commissie van Proefneming, door Majoor der Artillerie U. J. W. ROLDANUS, Voorzitter dier Commissie.

Ik hoop dat de H.H. Leden over dit programma tevreden zullen zijn.

Ik stel U voor de stemming over de periodiek aftredende Bestuursleden, de Heeren Kolonel VAN MUNNEKREDE, Majoor MARINISSEN en Res.-Kapitein BOOTS, die terstond herkiesbaar zijn, in de pauze te doen geschieden, terwijl ik straks eenige

wederom eens getoond hebben, waartoe, zonder veel ophef en reclame, het kleine Holland in staat is.

Uit het gedrukte verslag, dat U van de te houden voordracht zult ontvangen, zult U van den toestand der Vereniging op de hoogte worden gebracht. U zult daaruit kunnen ontwaren, dat het ledental flink is toegenomen en de financiën, mede dank zij de opbrengst der advertentiën, zich gunstig ontwikkelen. Dat wij het volgend jaar weder zullen kunnen gaan beleggen, is de trots van onzen Penningmeester.

Zooals U reeds in enkele militaire tijdschriften hebt kunnen zien, is het ons voornemen, in het aanstaande seizoen te doen behandelen, behalve de voordacht van hedenavond:

Toepassing van vernielingen te velde, door Kapitein der Genie D. VAN DEN BERG (November).

De economische positie van Nederland in oorlogstijd, voor wat betreft de voorziening van kleding en voedsel, door Kapitein Intendant J. B. DE JONGH (December).

De motorisering der legers, ook van Nederlandsch standpunt bezien, door Kapitein H. POLIS, van den Staf der Infanterie (Januari).

De encadreering van het Nederlandsche leger in de rangen beneden die van officier, door Kapitein van den Generalen Staf M. W. L. VAN ALPHEN (Februari).

De leiding van den oorlog, door Kolonel van den Generalen Staf (dan Generaal-Majoor) P. J. VAN MUNNEKREDE (Maart).

Voorts als reserve-onderwerp: De werkzaamheden van de Commissie van Proefneming, door Majoor der Artillerie U. J. W. ROLDANUS, Voorzitter dier Commissie.

Ik hoop dat de H.H. Leden over dit programma tevreden zullen zijn.

Ik stel U voor de stemming over de periodiek aftredende Bestuursleden, de Heeren Kolonel VAN MUNNEKREDE, Majoor MARINISSEN en Res.-Kapitein BOOTS, die terstond herkiesbaar zijn, in de pauze te doen geschieden, terwijl ik straks eenige

maar, omdat daaruit blijkt, dat een groot aantal R. O. in die vijf jaren heeft ingezien, van hoe onschatbaar voordeel het voor hun militaire vorming is, om lid te zijn van ons Genootschap en ik spreek hierbij den wensch uit M. d. V., dat steeds meer R. O. zullen gaan begrijpen, dat zij lid behooren te zijn van de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap.

Wellicht draagt de bijeenkomst van hedenavond er toe bij, dat verschillende R. O. gaan ontdekken, dat ook hun positie bij onze Vereeniging ernstig in studie genomen wordt.

Ik ontveins mij niet de moeilijkheden, die aan mijn onderwerp verbonden zijn. Het geheele vraagstuk toch wordt beheerscht door drie zeer tegenstrijdige factoren, die ik kortweg zou willen typeeren door te zeggen, dat men ten onzent uitstekende verlofsofficieren wensch te hebben in een minimum van tijd, met zoo min mogelijk personeele opofferingen en voor zoo weinig mogelijk geld. Het zal dus in hoofdzaak mijn taak zijn om een compromis te vinden tussehen de militaire, particuliere en financieele eischen, waarbij ik mij uit den aard der zaak niet vlei met de hoop, dat ik een ieder zal tevreden stellen. Zulks zal naar ik vrees straks bij het debat wel blijken. Ik wensch echter thans reeds als eerste stelling naar voren te brengen: „De militaire eischen hebben een minimum-grens, welke onder geen voorwaarde naar beneden mag overschreden worden. De particuliere en financieele eischen moeten de militaire eischen in ieder geval tot minstens die grens tegemoet komen.”

Ons eerelid, Generaal KEMPER, zeide van het loslaten der minimum-eischen op blz. 88 van de Iste aflevering 1923/24 van ons orgaan: „Ik acht al zulk gemodder uit den booze.” Beter kan ik mijn meening ter zake niet weergeven.

Over de opleiding tot R. O. zal ik hedenavond slechts in zooverre spreken als voor het recht begrip van mijn verder betoog noodig is. Ik moge thans volstaan met te zeggen dat zoowel de intermitterende, als de onafgebroken opleiding aan onze scholen voor R. O. naar mijne

meening gunstige resultaten afwerpen en het dus m. i. zaak is, daaraan voorloopig vooral niets te veranderen. Dit geldt niet voor de opleiding bij den kader-landstorm.

Over de opleiding tot korporaal en sergeant bij dit instituut zou nogal het een en ander te zeggen zijn. Ik voor mij ben er om verschillende, thans niet terzake doende redenen, geen voorstander van, doch wil men het behouden, dan moet ik vragen de eischen voor dienstplichtig korporaal en sergeant aldaar in overeenstemming te brengen met die voor reserve-korporaal en -sergeant, zoodat de jonge man, eenmaal dienstplichtig geworden en aangewezen tot de opleiding voor officier, onmiddellijk kan deelnemen aan de derde en vierde periode van de intermitterende opleiding, hetgeen niet in strijd is met de wettelijke bepaling, dat de voorgeoefende vier maanden verkorting van eerste oefentijd ontvangt. 1) Van een opleiding tot en met den vaandrigsrang bij den kaderlandstorm moet ik niets hebben, al was het alleen maar omdat het benodigde aantal *goede* instructeurs daarvoor niet te vinden zal zijn, zonder aanzienlijke verzwaring van de taak van het toch al te kleine aantal beroepsofficieren, terwijl ik voorts voor al die opleidingen buiten het leger in het algemeen niets voel.

Ik moge voor het verkrijgen van R. O. verwijzen naar het uitstekend gedocumenteerde „Verslag van de Commissie in zake de regeling der opleiding tot verlofs-officier en verlofs-onderofficier van alle wapens en dienstvakken” (de z.g. Commissie WITBERT).

Ik stel mij dan voor in het volgende te behandelen:

1. Bestaande bepalingen betreffende de voortgezette opleiding van R. O.
2. Bespreking van die bepalingen en van de daaraan verbonden bezwaren van militairen en maatschappelijke aard.
3. Voorstellen tot het aanbrengen van wijzigingen in de voortgezette opleiding, wier invoering de militaire en maat-

1) Van bevoegde zijde bericht men, dat aan dezen eisch thans wordt voldaan en ook dat bij den Kader-landstorm geen opleiding tot vaandrig plaats heeft.

schappelijke positie der R. O. belangrijk zou verbeteren.

ad. 1. De thans geldende bepalingen voor de voortgezette opleiding der R. O. zijn te vinden in de „Wet voor het Reserve-Personeel der Landmacht 1905” zooals deze is gewijzigd, laatstelijk bij de wet van 10 November 1927 (Staatsblad No. 355).

Ingevolge de toepassing dier wet, worden thans de R. O., die langer dan twee jaren officier zijn, ingedeeld in twee categorieën, naar keuze der belanghebbenden en wel:

a. zij die, gedurende ieder driejarig tijdperk in één jaar gedurende hoogstens 27 dagen onder de wapenen komen en de beide andere jaren de z.g. wintercursussen volgen, bestaande uit hoogstens 20 lessen, gevolgd door opkomst in werkelijken dienst gedurende ten hoogste 2 dagen;

b. zij die, gedurende ieder driejarig tijdperk in één jaar gedurende hoogstens 27 dagen onder de wapenen komen en de beide andere jaren deelnemen aan de z.g. gecomprimeerde cursussen van ten hoogste 6 dagen.

De officieren van de voormalige categorie C, die om het jaar zes weken of ieder jaar drie weken onder de wapenen kwamen zijn thans allemaal bij een der categorieën *a* of *b* ondergebracht.

Bovendien rust op alle R. O. de verplichting om gedurende de eerste twee jaren na hunne benoeming elk jaar voor ten hoogste 20 dagen of éénmaal voor ten hoogste 41 dagen in werkelijken dienst te komen.

Voor de officieren die voor bevordering in aanmerking komen wordt de opkomst in een der hierboven sub *a* en *b* genoemde driejarige tijdvakken vervangen door het in twee achtereenvolgende jaren gedurende ten hoogste 27 dagen opkomen voor een opleidingscursus.

Eindelijk moeten wij nog de bepaling vermelden betreffende de R. O. voor de Intendance, die om het andere jaar, voor ten hoogste 20 dagen onder de wapenen komen, voor het volgen van een cursus betreffende den dienst der Intendance.

ad. 2. *Bespreking dezer bepalingen.*

Vergeleken bij vroegere regelingen zijn deze bepalingen betreffende de voortgezette opleiding werkelijk niet ongun-

stig. Van militair standpunt beschouwd wordt er inderdaad veel beter en veel methodischer te werk gegaan dan vroeger, toen er eigenlijk van een voortgezette opleiding der R. O. geen sprake was. Ook uit maatschappelijk oogpunt bezien zijn de bepalingen belangrijk verbeterd, mede door de oordeelkundige behandeling van desbetreffende verzoeken van R. O. van de zijde van het D. v. D.

Wij zijn alzoo dankbaar, maar nog in geenen deele voldaan.

Bezien wij eerst de opkomst onder de wapenen, d. w. z. den troependienst. Nog niet geheel wordt voldaan aan den eisch, dat de R. O. alleen dan bij den troep onder de wapenen mogen komen als er werkelijk gelegenheid is om te oefenen, d. w. z. als er voldoende manschappen onder de wapenen zijn, terwijl voorts bij groote oefeningen in beginsel alle commando's, die in oorlogstijd door R. O. kunnen bekleed worden, ook aan R. O. moeten worden opgedragen. Het wil mij voorkomen, dat bij manoeuvres e.a. groote oefeningen nog te veel commando's door beroepsofficieren bekleed worden.

Er zijn nog steeds commandanten, die de ouderwetsche meening zijn toegedaan, dat hunne onderhebbende beroepsofficieren, bij het geven van „beurten" voorgaan en die de R. O. alleen dan indeelen, als zij voor de beschikbare functiën geen beroepsofficieren meer hebben. Het is zonder meer wel duidelijk, dat waar de aanvoering in oorlogstijd geheel op de schouders der R. O. gelegd is, dit systeem moet verlaten worden. Wel moeten de beschikbare beroepsofficieren zooveel mogelijk worden ingedeeld bij de verschillende commando's, die door R. O. gevoerd worden, om daarbij gedurende de oefening als instructeur te kunnen optreden. Aldus doende, onderhouden de beroepsofficieren zelve ook hunne bekwaamheid. Het behoëft natuurlijk geen betoog, dat niettegenstaande het bovenstaande, aan de beroepsofficier de gelegenheid moet gegeven worden om zich voor den naast hooger rang te bekwamen en om van de geschiktheid voor dien rang te doen blijken. Zulks geve echter geen aanleiding tot het huldigen van de

vroegere opvatting, dat een beroepsofficier nooit uitgeleerd is.

Dat de R. O. bij het vervullen van werkelijken dienst niet steeds op goede oogenblikken opkomen en daardoor dikwijls niet of weinig in hun commando kunnen oefenen, ligt echter niet alleen aan de indeeling door Regimentscommandanten e.a. Het is veelal ook de schuld van de Heeren zelve. Het aantal verzoekschriften van R. O. om op andere, dan de gewenschte tijdstippen op te komen is n.l. ontelbaar. Ik heb, door allerlei omstandigheden, nogal eens vaak die verzoekschriften gezien en nu moet mij de beken-tenis van het hart, dat de motieven voor die verzoekschriften niet zelden buitengewoon weinig klemmend waren.

Het spreekt vanzelf, dat bij zakenmensen en ook bij anderen het tijdstip, dat militair gesproken het gunstigt is, uit een maatschappelijk oogpunt heelemaal niet passen kan en dat in zoo'n geval dikwijls de militaire belangen zullen moeten wijken, doch even waar is, dat er dikwijls een wanverhouding bestaat tussehen de beteekenis van de particuliere en de militaire belangen en vele lieden van meening zijn, dat ook voor de allerkleinste particuliere belangen, de militaire moeten wijken. Door dit overvragen van sommige R. O. komen niet alleen de militaire eischen te kort, doch worden eveneens dikwijls werkelijk goed gefundeerde verzoeken geweigerd, omdat de militaire autoriteiten, ten slotte toch een voldoende aantal R. O. op een gegeven oogenblik beschikbaar moeten hebben.

Dat het aantal weinig gefundeerde verzoeken in den laatsten tijd zoo is toegenomen, is aan verschillende oorzaken toe te schrijven en wel in de eerste plaats daaraan, dat bij de huidige geestesgesteldheid van het menschedom het belang van het eigen ik, veelal verre gesteld wordt boven het algemeen belang. Ook is de geest onder een deel der jongere R. O. niet zooals hij zijn moet, hetgeen voortspruit uit de hedendaagsche inzichten van een deel der jeugd, dat van opofferingen ten bate van het vaderland niet weten wil, maar ook komt dit voort uit het feit, dat de meeste R. O. tot officier worden verplicht werden. Ik zou niet

gaarne willen voorstellen, om de aanwijzing voor de officiersopleiding uit de wet te schrappen, maar wel hoop ik straks eenige maatregelen te beramen, om de vrijwillige dienstneming als R. O. te bevorderen.

Het onplezierige van de aanwijzing voor de opleiding wordt bij de infanterie nog verhoogd, doordat de jongelieden naar Kampen moeten. Ik voor mij draag die schoone stad werkelijk een goed hart toe en het spijt mij, dat er geen artillerie in garnizoen ligt, maar ik spreek zeer veel jongelieden en altijd hoor ik jammerklachten, ook van de ouders, over de plaatsing in die moeilijk te bereiken plaats. Het is werkelijk mijne overtuiging, dat dit feit een nadeelige invloed oefent op de ambitie om R. O. te worden bij de infanterie. Onlangs verzocht een jonge man om een jaar vroeger op de opleiding te mogen komen om z.i. hoogst gewichtige redenen, doch voor het geval hij te Kampen zou moeten opkomen, verzocht hij om maar niet vroeger op te komen. Dit illustreert op heldere wijze het gewicht der argumenten van dit jonge mensch en de rol die het gaan naar Kampen speelt.

Thans kom ik tot de wintercursussen en de z.g. gecompriimeerde cursussen. Over de meerdere doeltreffendheid van de eene soort cursus boven de andere loopen de meeningen zeer uiteen. Teekenend is echter wat mij onlangs een officier schreef, die bij het geven van die cursussen heusch zijne sporen verdiend heeft. Hij schreef: „Maar waar ik in de eerste plaats de aandacht op zou willen vestigen is, dat de gecompriimeerde cursussen *nog veel minder* uithalen dan de *wetenschappelijke winterbijeenkomsten*”.

Ik ben het met die uitspraak in zooverre niet eens, dat ik, voor mij veel meer voel voor de gecompriimeerde cursussen en ik weet daarbij een groot deel, vooral van de oudere R. O. aan mijne zijde. Geheel echter ben ik de bovenaangehaalde meening toegedaan, dat beide soorten cursussen, zooals ze thans geregeld zijn, weinig uithalen.

Ik acht de gecompriimeerde cursussen beter:

1e. Omdat de deelnemers dan gedurende zes dagen

geheel en al in het militaire milieu verkeer en, onverwachte ziektegevallen daargelaten, een geheelen, aaneensluitenden cursus krijgen; het noodlottige absentisme van de wintercursussen, komt daarbij niet voor.

2e. omdat de deelnemers zich gedurende die dagen, ook al omdat de cursussen veelal buiten de woonplaatsen gehouden worden, geheel en al aan hun militaire positie kunnen geven en er meer terecht komt van het „huiswerk” dat de Heeren opkrijgen;

3e. omdat in het algemeen de avonduren weinig geschikt zijn voor onderwijs geven, aan mannen, die reeds een heele dagtaak achter den rug hebben;

Ik acht beide soorten van cursussen weinig hoog omdat:

1e. Niet immer goede instructeurs worden aangewezen, hetzij omdat ze niet beschikbaar zijn, hetzij omdat bij de desbetreffende commandanten de meening voorzit, dat iedereen eens op zijn beurt moet worden aangewezen om dit soms weinig begeerde baantje op te knappen, hetzij omdat degene, die juist beschikbaar zijn, nu net geen goede instructeurs zijn. Ik verzoek hierbij te bedenken, dat uitnuntende officieren soms alle gave missen, om anderen te onderwijzen.

2e. De regeling van de cursussen is niet voldoende. Vooreerst wordt er bij de samenvoeging van R. O. tot één cursus niettegenstaande de bestaande bepalingen, niet voldoende onderscheid gemaakt tusschen jonge luitenanten en oude kapiteins, terwijl anderzijds de op die cursussen te behandelen stof niet gedetailleerd genoeg is vastgelegd. In de practijk, aldus vertelden mij vele R. O., hooren de deelnemers op hun derden cursus wederom precies hetzelfde wat zij reeds op hun eersten cursus gehoord hebben.

Nu is het zonder uitvoerige toelichting wel duidelijk, dat R. O., die veelal een meer of minder belangrijke betrekking in de burgermaatschappij bekleeden, hun ambitie snel voelen dalen, wanneer zij door een onervaren instructeur gedurende een of twee uren uit een reglement hooren voorlezen of wanneer zij op die cursussen telkenmale hetzelfde hooren ver-

tellen. Ik hoop later den weg ter verbetering aan te geven.

Wenden wij thans nog even den blik naar de z.g. opleidingscursussen voor den hoogereren rang.

In artikel 5 sub 4e van de wet van 1927 is bepaald, dat de R. O. die voor bevordering in aanmerking komen, in de plaats van een bovenbehandeld driejarig tijdperk, in twee achtereenvolgende jaren gedurende hoogstens 27 dagen onder de wapenen zullen komen.

De I. d. I. heeft ddo 13 Maart 1928 No. 458 R. Afdeling Reservékader, uitvoeringsbepalingen gegeven, welke inhouden, dat R. Eerste Luitenants, R. Kapiteins en R. Majoors voor die cursussen in aanmerking komen als zij geschikt zijn geoordeeld voor den hoogereren rang en wel in het 12e—15e en het 22e—25e dienstjaar als officier (M. B. 30—3—'28, II Afd. No. 31). De I. d. I. heeft voorts bepaald dat de opkomst geschiedt in twee perioden van 24 dagen en wel de eerste periode voor een cursus en de tweede periode voor troependienst gedurende de herhalingsoefeningen. Deze regeling treedt in werking in 1929. Intussche zijn er in 1927 en 1928 ook al cursussen voor den hoogereren rang gehouden, doch die slechts één periode omvatten. Indien nu nog centraal geregeld wordt, welke leerstof op deze cursussen moet behandeld worden, gelooven wij, dat wij hiermede in het bezit zijn van een goede en doeltreffende regeling.

Alleen kan het mij niet bekoren, dat deze cursussen voor majoor afwisselend bij de divisiën en die voor kapitein of ritmeester bij de brigades zullen gehouden worden. Ik kom daar straks, bij de bespreking van mijne voorstellen, op terug.

Gaan wij thans eens na in hoeverre de R. O. bij de vervulling van hunne militaire verplichtingen maatschappelijke bezwaren ondervinden.

Voor de rijksambtenaren, die R. O. zijn, kan de toestand zonder voorbehoud met goed bestempeld worden. Die Heeren kunnen onder de wapenen komen buiten hun verloftijd, terwijl ook de financieele positie alsdan niet te wenschen overlaat.

Voor de gemeente-ambtenaren is de toestand in de verschillende gemeenten zeer verschillend en soms zeer weinig bevredigend. Waar de gemeenten autonoom zijn kan het Rijk hier niet dwingend optreden. Uit den aard der zaak hangt de toestand van de gemeente-ambtenaren af van de politieke constellatie van die gemeenten.

In 's-Gravenhage gold de volgende regeling.

De *dienstplichtige* R. O. kregen in den tijd, dat zij onder de wapenen waren geen burger-tractement, doch behielden wel hun recht op gewoon verlof.

De R. O. die *vrijwillig* dienden kregen geen burger-tractement en moesten dienen in den tijd van hun verlof. Was die verloftijd te kort — en dit is het eenige lichtpunt — dan kon de betrokkene toch, zonder moeilijkheden te ondervinden, zijn diensttijd volbrengen. Men ziet hierin een weinig fraaie poging om het vrijwillig dienen als R. O. tegen te gaan, maar daarbij bleef het niet. Zoodra het loopend dienstverband van een vrijwillig R. O. om was, werd niet zelden daadwerkelijke, pressie uitgeoefend, om de betrokkene te bewegen, zijn dienstverband niet te verlengen en het is wel duidelijk, dat, gezien den tegenwoordig zoo moeilijken strijd om het bestaan, vele R. O. op die wijze, den dienst verlieten. Dit is te meer te betreuren, waar het vooral ambitieuze en geroutineerde R. O. waren, die aldus het leger moesten verlaten.

Of deze weinig opwekkende regeling in den allerlaatsten tijd gewijzigd is, is mij niet bekend.

In hoeverre de R. O. in dienst bij particulieren moeilijkheden ondervinden is niet in het algemeen te zeggen. Dat die moeilijkheden ondervonden worden staat als een paal boven water. Nog onlangs kon een R. O. een betrekking bij een zeer groote industriele inrichting in 's-Gravenhage niet krijgen, omdat hij R. O. was, terwijl U allen wel bekend zijn de vele advertentiën van aangeboden betrekkingen, mits vrij van militairen dienst. Een R. O. van een groote zaak uit Zwolle kon de woede van zijn patroon alleen tot bedaren brengen, door de mededeeling, dat hij pas over drie jaar weer behoefde op te komen. Het droevige feit,

dat zelfs de departementen van algemeen bestuur dergelijke voorwaarden aan de sollicitanten stelden, is gelukkig thans voorbij.

Het nadeel, dat ten slotte R. O. in eigen zaak of beroep van den dienstplicht ondervinden is eveneens zeer moeilijk te bepalen, doch wordt, zooals ik vroeger reeds vermeldde, naar mijne meening dikwijls ernstig overdreven. Oeh, er zijn zoo weinig mannen, tussehen 20 en 35 jaar, die eens in de drie jaren, niet zonder bezwaar, drie weken uit hun bedrijf of beroep kunnen gaan en dan toch nog gelegenheid hebben om een maandje verlof te nemen, vooral wanneer de militaire autoriteiten ruim rekening houden met het voor die heeren meest gewenschte tijdstip van dienstvervulling.

Zooals ik reeds zeide kunnen gemeentebesturen — en a fortiori particulieren — die R. O. in hun dienst hebben in dezen moeilijk tot een bepaalde gedragslijn gedwongen worden.

Het goede voorbeeld moet hier tot beter inzicht brengen en het was een zeer verblijdend verschijnsel, dat bij het bekende plan voor vrijwillige dienstneming als dienstplichtige (plan Posthuma—Boele) een groot aantal vooraanstaande firma's zich bereid verklaarde dergelijke jongelieden niet alleen te behoeden voor nadelen uit hun dienstvervulling voortspruitende, doch zelfs deed blijken bij voorkeur dergelijke jongelieden in dienst te zullen nemen.

Hoewel ik hoop, dat wij voor de invoering van het plan Posthuma—Boele bewaard blijven, druk ik hier toch den wensch uit, dat die groot-industrieelen hun buitengewoon bewonderde vaderlandslievende opvattingen ook op de R.O. zullen willen van toepassing verklaren.

Wat zou toch de lust om R. O. te worden niet geweldig stijgen, indien er in de bladen eens advertentiën verschenen waarin sollicitanten gevraagd werden, met de toevoeging: „R. O. genieten de voorkeur"! Zulks zou eigenlijk zoo logisch zijn. Het is toch niet meer dan billijk, dat zij die zich bijzondere offers getroosten ten bate van de gemeenschap,

anderzijds door die gemeenschap ook bijzonder bevoordeeld worden.

Ik moet nu nog een enkel woord zeggen over de finantieele positie van de R. O. De tijd dat die Heeren altijd betaald werden als den jongste in hun rang is gelukkig voorbij. Er is een nieuwe tractementsregeling in werking, die bij de overgrootte meerderheid der R. O. bevrediging wekt. Een m. i. volkomen gerechtvaardigde grief is echter, dat een R. O. niet getrouwd kan zijn, ook al is zijn huwelijk nog zoo soliede voor alle burgerlijke en geestelijke autoriteiten gesloten. En nu is er naar mijne meening geen enkel steekhoudend argument aan te halen, waarom bij de berekening van jaarwedden en toelagen voor beroepsofficieren wél en voor R. O. níét met den gehuwden staat zou worden rekening gehouden.

Het is toch voor beide categorieën waar, dat een ongehuwd officier, die buiten zijn standplaats vertoeft, minder extra-onkosten behoeft te maken, dan een gehuwd officier, wiens huishouden gewoon doorgaat. Dergelijke achterstelling van de R. O. wekt juist de meeste ontstemming. Men had n.m.m. bij de nieuwe regeling veel beter gedaan de tractementen en toelagen over de heele linie wat lager te stellen en de gehuwden dan ook als zoodanig te behandelen.

En thans kom ik met eenigen schroom tot de kwestie van de toelagen.

Wij leven nu eenmaal in een materialistischen tijd. Het ligt niet in mijn aard om daarover een diep wijsgeerige beschouwing te houden. Ik zou alleen willen zeggen, dat men, binnen de perken der redelijkheid, met die materialistische levensbeschouwing van het menschdom moet rekening houden. En als ik deze ovatting dan in daden omzet, dan vraag ik voor iedere R. O. die zich vrijwillig voor de opleiding beschikbaar stelt een jaarlijksche toelage van 1/3 300. Ik bedoel hiermede ook hen, die na geloot te hebben, zich voor de opleiding tot R. O. vrijwillig opgeven en dus niet dezulken, die met den krachtigen arm der wet, tot opleiding gedwongen worden.

Het is toch een feit, dat een jongeman, die ingevolge de

dienstplichtwet R. O. wordt, belangrijk zwaardere verplichtingen te torsen krijgt, dan zijn tijdgenoot, die het niet verder brengt dan gewoon fuselier en nog veel zwaarder dan den jongeling, die heelemaal vrijloot. En nu is het wel heel mooi om te betoogen, dat de Staat voor de gestudeerde jongelieden al zoo veel meer betaalt aan onderwijs e. d., en dat „noblesse oblige”, maar ‘het wil mij zoo voorkomen, dat Vadertje Staat ook voor de minder aan de wetenschap doende jongelieden, op velerlei gebied ook menig rijksguldentje bijdraagt, zoodat dit argument naar mijne meening zeer veel van zijne waarde verloren heeft.

Maar bovendien: „voor wat, hoort wat” en de meeste menschen zijn al blij als zij waardeering vinden voor hun arbeid, ook al is die waardeering niet heelemaal voldoende; geen waardeering daarentegen wordt meestal zeer zwaar gevoeld.

En nu verwacht ik van die kleine toelage een grooten vooruitgang van de vrijwillige aanmelding en daardoor — en dat is voor mij de hoofdzaak — een aanzienlijke verbetering van den goeden geest onder de jongere officieren.

Ik ben er mij volkomen van bewust, dat deze maatregelen de begrooting met om en bij de twee millioen zou drukken, doch de zaak van de aanvoering door R. O. is van zoo uitnemend belang, dat ik geen oogenblik zou aarzelen, dit offer te vragen. Bedenken wij daarbij, dat de overschotjes die de rijksmiddelen in de laatste jaren opleverden, ons militairen werkelijk wel eens een klein beetje minder bescheiden in onze vragen mogen maken.

Nu zoudt ge wellicht denken, dat de schroom waar ik zoeven van sprak, door die twee millioen veroorzaakt werd.

Dat is toch niet zoo!

Die schroom wordt veroorzaakt door het jaarlijksche bedrag van 20 Hollandsche guldens, hetwelk den R. O. als kleedingtoelage wordt uitgekeerd. Ik heb daarvoor eens een mijner jongste kleermakersrekeningen nageslagen en heb toen uitgerekend, dat de R. O., aannemende dat zij die *f* 20 inderdaad op de bank plaatsen, eens in de tien jaren een nieuw stel kleeding en overkleeding kunnen aanschaffen.

Het feit, dat de heeren een toelage voor eerste aanschaffing krijgen is daarbij niet aan mijne aandacht ontsnapt. En nu M. H. moet mij de bekentenis van het hart, dat het uiterlijk aanzien van vele R. O. als zij onder de wapenen komen, veel te wenschen overlaat. Zij komen 's avonds in het openbare leven veelal met dezelfde kleeren, waarmede zij overdag op de heide getirailleerd of gereden hebben en wij allen weten uit ervaring, dat zulks niet kan.

Waar door het geven van toelage voor kleeding, het Rijk erkend heeft, dat de kosten voor aanschaffing en onderhoud niet door den belanghebbende moeten betaald worden, moet het bedrag ook zoodanig zijn, dat daardoor werkelijk het beoogde doel bereikt wordt.

Als ik over de finantiën spreek mag ik niet onvermeld laten, dat de mogelijkheid bestaat om R. O., die door hun opkomst onder de wapenen inkomsten derven, daarvoor schadeloos te stellen, door eene dagelijkse toelage van drie gulden.

In de jongste aflevering van „De Verlofs officier” vond ik een betoog om met het toekennen van die schadeloosstelling vooral zeer ruim te zijn en haar ook toe te kennen als „winstderving” aan R. O., die een eigen zaak hebben. Ik zou dat betoog met kracht willen ondersteunen.

Bezuinigingsfanatici hebben weliswaar gedacht, dat de vervanging van de dure beroepsofficieren, door R. O. eigenlijk niets kosten zou en men met enkele wetsbepalingen voldoende in de encadreering zou kunnen voorzien. Een goede encadreering met R. O. kost echter ook geld en nu mag dat een bittere ontgoocheling zijn, het is daarom niet minder waar en hoeden wij ons er voor, dat in dit opzicht aan ons bewaarheid wordt een variant op een bekend versje:

„In matters of defense, the fault of the Dutch,
„Is giving too little and asking too much.”

Ik heb thans, zij het ook in het kort de bezwaren vermeld, die aan de tegenwoordige regeling van de voortgezette opleiding van de R. O. verbonden zijn en zal nu trachten in het volgende den weg ter verbetering aan te geven.

Een van de hoofdbezwaren van de tegenwoordige regeling is, dat te veel autoriteiten zich met de zaak bemoeien, terwijl op de betrokken bureaux veelal reeds zooveel ander werk is, dat de zaak van de R. O. moeilijk anders, dan als nevenzaak kan beschouwd worden. Dit heeft tengevolge, dat de op de verschillende cursussen te behandelen stof onvoldoende nauwkeurig is vastgelegd, waardoor het is voorgekomen, dat een R. O. op zijn vierden cursus voor de vierde maal den voorpostendienst hoorde behandelen, terwijl hij nog steeds niets nieuws vernomen had, betreffende den rechtstreekschen steun, door de artillerie aan de infanterie te verleenen.

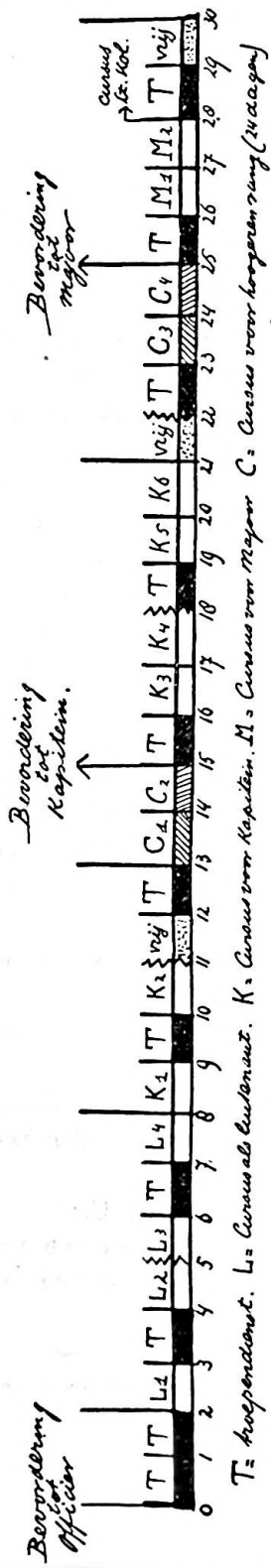
Om dit te verbeteren is vooreerst noodig een centraal gezag, dat zich met niets anders behoeft bezig te houden dan met alles wat de R. O. betreft. Wij zouden deze autoriteit willen noemen Inspecteur van het Militair Onderwijs of wil men gedane zaken geen keer doen nemen, noemen wij hem dan „Directeur van het Reservekader”. De naam doet summa summarum weinig ter zake. Om nu de te behandelen stof oordeelkundig te kunnen verdeelen, is het vooreerst noodig, dat wij den opleidingstijd der R. O. in een zeker aantal periodes splitsen. Ik zal mij nu in hoofdzaak tot het wapen der infanterie bepalen, doch weet zeker, dat voor de andere wapens een soortgelijke indeeling nuttig en mogelijk is.

Ongeveer evenals kapitein VELDMEYER (Militaire Spectator, September 1928. De voortgezette opleiding der Reserve-Officieren) verdeel ik den dienstitjd in de volgende perioden:

- 1e en 2e jaar. Eerste practische dienst als luitenant;
- 3e t/m. 5e jaar. Voortgezette opleiding in den rang van luitenant;
- 9e t/m. 13e jaar. Opleiding voor Comp. C.;
- 14e en 15e jaar. Cursussen voor den hoogereren rang;
- 16e t/m. 21e jaar. Voortgezette opleiding in den rang van kapitein;
- 22e en 23e jaar. Opleiding voor Majoor;
- 24e en 25e jaar. Cursussen voor den hoogereren rang.

Schematisch Overzicht van den diensttijd.

Fig 1.

Daarna worden slechts cursussen en oefeningen gehouden om de geschiktheid voor den majoorsrang te onderhouden, terwijl er naar behoefte, voor hen die zich daartoe vrijwillig beschikbaar stellen, twee vierweekse cursussen voor luitenant-kolonel gehouden worden.

Schets 1 geeft een en ander op overzichtelijke wijze aan.

Bij verdere indeeling baseeren wij ons nu op de thans bestaande indeeling in driejaarlijksche tijdvakken.

In het 3e t/m. 8e jaar geschiedt de verdere opleiding tot sectie-commandant. In die zes jaren komt de officier tweemaal gedurende hoogstens 27 dagen onder de wapenen als sectie-commandant en volgt in de vier andere jaren de cursussen L_1 , L_2 , L_3 en L_4 . Nu moet er door den Directeur van het Reservekader precies worden vastgesteld, natuurlijk in overleg met andere autoriteiten, wat op ieder der vier cursussen onderwezen wordt, zoodat een officier die cursus L_1 gevolgd heeft op cursus L_2 beslist nieuwe of meer uitgebreide leerstof moet

doorwerken en een officier die cursus L_3 krijgt van instructeur A practisch gesproken hetzelfde hoort als zijn collega, die bij instructeur B, ook voor L_3 , in de leer ging. Aldus is het ook mogelijk aan de particuliere belangen van de R. O. zooveel mogelijk tegemoet te komen en kan de tijd van het volgen van cursus L_1 willekeurig in het derde jaar verschoven worden. Zelfs is er in bijzondere gevallen geen bezwaar tegen, dat iemand in zijn derde jaar niet opkomt, maar in zijn vijfde jaar cursus L_1 en L_2 achter elkaar volgt. Het is immers precies hetzelfde wanneer of waar iemand een cursus volgt, want iedere cursus is dan een vaststaande grootheid. Uit den aard der zaak wordt bij den D. R. (Directeur Reservekader) een kaartsysteem aangehouden, waarin precies wordt aangeteekend, welke cursussen ieder officier gevolgd heeft. Om een en ander zoo doeltreffend mogelijk te kunnen regelen, moet de D. R. op zijn bureel beschikken over een kapitein van ieder der wapens en e. q. bijzondere diensten.

Ik zal U niet vermoeien met het voordragen van de leerstof, die op iederen cursus moet gegeven worden. Zulks is echter niet moeilijk vaststellen. Echter moet ik nog opmerken, dat bij die cursussen met de specialisten moet worden rekening gehouden en om de gedachten te bepalen, de cursussen L_1 en L_3 algemeene cursussen moeten zijn, terwijl L_2 en L_4 voor de desbetreffende officieren grootendeels speciaal gewijd moeten worden aan verbindingdienst, gebruik van zware mitrailleurs of andere speciale zaken.

In het 9 t/m. 13e jaar wordt de R. O. gedurende zijn troependienst bij de oefeningen zooveel mogelijk met een kapiteins-commando belast, terwijl de cursussen K_1 en K_2 reeds gericht zijn op het verkrijgen van de bekwaamheden voor kapitein. In die periode heeft de R. O. een jaar vrij van opkomen, waarop hij ingevolge de bestaande bepalingen recht heeft in aansluiting met de twee cursussen voor den hoogereren rang, die in het 14e en 15e jaar worden gehouden.

In het 16e t/m. 21e jaar wordt de inmiddels tot kapitein bevorderde officier gedurende zijn troependienst belast met een compagniescommando en zijn de cursussen K_3 , K_4 , K_5

en K_6 bestemd om het geleerde te onderhouden en de grondslagen te leggen voor het gebruik der verbonden wapens, hetgeen van den majoor moet gevorderd worden. Daarna begint de opleiding tot majoor. In het 23e jaar komt hij nog als kapitein op, doch verricht bij de oefeningen reeds majoorsdienst, terwijl in het 24e en 25e jaar de majoorcursus voor den hoogereren rang volgt, gevolgd in het 26e jaar door het voeren, als majoor, van een bataljons-commando gedurende de herhalingsoefeningen.

Op deze wijze ingedeeld, kan het niet anders, of de resultaten van de opleiding moeten beter worden dan thans het geval is, immers een ieder die met onderwijs-zaken vertrouwd is zal moeten toegeven, dat de eerste eisch van goed onderwijs is de stelselmatigheid en zooals ik reeds zeide is mijn grootste grief tegen de bestaande wijze van opleiding, dat die stelselmatigheid niet in voldoende mate aanwezig is.

Bij het bovenstaande moet nog worden opgemerkt dat de troependienst T telkenmale hoogstens 27 dagen duurt en alle cursussen behalve de cursussen C_1 t/m. C_4 zes dagen.

Voor de cursussen C_1 t/m. C_4 , die voor de opleiding tot den hoogereren rang bestemd zijn, vraag ik telkenmale vier weken theoretischen cursus en niet zooals thans een theoretischen en een practischen cursus. Die practische dienst denk ik mij na die cursussen. Ik acht het n.l. niet mogelijk in vier weken een reserve-kapitein theoretisch voldoende te bekwamen, voor majoor.

Zij, die na 21 jaren dienst niet geschikt geoordeeld worden voor de majoors-opleiding en zij die op de cursussen C_3 en C_4 voor majoor niet voldoen, volgen verder tot het einde van den dienstitijd, de cursussen K_5 en K_6 met jongeren in de gewone driejaarlijksche periodes.

Voor luitenants, die geen kapitein worden geldt een soortgelijke regeling.

Voor de opleiding tot majoor worden alleen zij aange-
wezen, die daarvoor geschikt geacht worden en zich vrijwillig daarvoor beschikbaar stellen. Echter dient voor de meerdere inspanning en de meerdere verantwoordelijkheid een compensatie gegeven te worden en vragen wij voor alle

officieren, die den majoors-rang bereiken een jaarlijkse toelage van om de gedachten te bepalen 500 gulden, welke toelage voor hen, die na het 30ste jaar blijven doordienen en luitenant-kolonel worden tot 800 gulden zou moeten verhoogd worden. Het aantal dier officieren zal relatief zoo gering zijn, dat er van een ernstige bezwaring van de begrooting geen sprake zal zijn.

Zooals ik reeds opmerkte bestaan al de cursussen uit de z.g. zesdaagsche gecombineerde cursussen. Mijn voorkeur voor deze cursussen boven de wintercursussen heb ik in den aanvang reeds gemotiveerd.

Hieruit volgt dus, dat in mijn gedachtengang de wintercursussen van rijkswege komen te vervallen. Waar in het door mij gedachte systeem de zesdaagsche cursussen het geheele jaar door worden gegeven en het er niets toe doet of een R. O. bijvoorbeeld cursus K_4 met heele andere leerlingen en een geheel anderen instructeur volgt dan cursus K_3 is er voor den betrokkene een zeer ruime keuze van het tijdstip waarop hij onder de wapenen kan komen. Desnoods kunnen zelfs — ik zeide het reeds — in één jaar twee cursussen gevolgd worden. En nu zijn er naar mijne meening maar zeer weinig lieden, die aldus niet eens zes dagen zouden kunnen vinden, waarop zij zich aan hunne bezigheden kunnen onttrekken.

De wintercursussen blijven echter in mijn gedachten bestaan als uiting van het initiatief van de afdeelingen der Vereeniging voor Verlofsofficieren, waarvoor het Rijk verwarmde en verlichte lokaliteit, benevens vrij vervoer per spoor moet beschikbaar stellen. In de meeste garnizoensplaatsen bestaat er nog wel liefhebberij onder enkele R. O. voor een tactische avondclub, terwijl er doorgaans onder de beroepsofficieren ook nog wel instructeurs te vinden zijn, die voldoende ambitie hebben om voor dergelijke clubjes vrijwillig en belangeloos als instructeur op te treden. Het vrijwillige karakter dier cursussen voorkomt veelal absentisme der deelnemers, terwijl de R. O., door ervaring wijs geworden, zelve geschikte instructeurs uitzoeken. Ook kunnen in dergelijke bijeenkomsten R. O., die zich gespecialiseerd hebben,

zeer goed spreekbeurten vervullen. Het behoeft wel geen betoog, dat bij die vrijwillige winterbijeenkomsten het gezelligheidskarakter naar voren moet gebracht worden en er van eene beoordeeling der deelnemers geen sprake mag zijn. Ik heb persoonlijk meermaalen met het grootste genoegen, dergelijke vrijwillige bijeenkomsten geleid en bijgewoond.

Het is thans het moment om nog enkele woorden te wijden aan een ander opleidingsmiddel, dat in den laatsten tijd nogal sterk naar voren gebracht wordt. Ik bedoel de schriftelijke cursussen.

Mijne Heeren, ik voel daar heelemaal niets voor! Vooreerst leent de uitgebreide en dikwijls weinig exacte militaire wetenschap zich al zeer weinig voor een dergelijke behandeling. Daar komt bij, dat er geen enkele waarborg is, dat de verbeteringen, die door de docenten, op het schriftelijk werk zijn gesteld, door belanghebbenden verwerkt zullen worden. In de derde plaats, gaat de waarde van den factor tijd die bij het nemen van besluiten en het maken van bevelen, van zoo onschatbare waarde is, daarbij geheel verloren, terwijl ten slotte, door de schriftelijke cursussen op de schouders van het zoo sterk besnoeide beroepspersoneel wederom een dusdanige reuzentaak gelegd wordt, dat zulks niet meer te verwerken is. Het is toch niet te loochenen, dat men als docent bij voorbeeld in een half uurtje met vijftien toehoorders een voorpostenbevel kan bespreken en de gemaakte fouten aantonen, waarbij een ieder bovendien nog leert van de fouten door de collega's gemaakt. Om datzelfde resultaat op schriftelijke wijze te bereiken heeft de docent al gauw vijftien van die halve uurtjes noodig. Hierbij moet niet worden vergeten, dat het aantal schriftelijke cursisten enorm zal zijn, hetgeen niet alleen het werk voor de docenten tot in het ongeloofelijke zal opvoeren maar bovendien het contact van de R. O. met het militaire milieu, weer zeer belangrijk zal verminderen.

Om al die redenen is voor mij het systeem van de schriftelijke cursussen onaanvaardbaar.

Ik kom thans tot de regeling der cursussen zooals ik mij

die denk. Ik mag daarbij in herinnering brengen, dat ik als hoofdfout van de tegenwoordige regeling noemde het gebrek aan centralisatie.

Om die vereischte centralisatie nu te verkrijgen denk ik mij het volgende:

1e. Invoering van de functie van „Directeur van het Reservokader”.

Deze autoriteit moet rechtstreeks ressorteeren onder het Departement van Defensie. Zijn hoofdtaak is het met elkaar in overeenstemming brengen van de militaire en de particuliere belangen der R. O. Voor de zuiver militaire opleiding krijgt hij onder zijne bevelen, de straks te behandelen officiersscholen, alsmede de opleidingscholen tot R. O. zooals die thans reeds bestaan. Reeds nu breng ik naar voren, dat de Inspecteurs der Wapens een ruimen invloed op den gang van zaken bij die onderwijsinrichtingen moeten behouden. Bij dien D. R. worden dan in mijn gedachten-gang behandeld alle verzoeken van R. O. hun diensttijd betreffende. Ik denk mij dat aldus, dat bijvoorbeeld de Regiments Cn. der infanterie aan D. R. opgeven de tijdstippen waarop zij een bepaald aantal R. O. van bepaalden rang kunnen gebruiken om met vrucht te oefenen. De D. R. wijst daarvoor natuurlijk in de eerste plaats aan de officieren tot dat regiment behoorende, maar verder, indien noodig, officieren van andere regimenten, die bijvoorbeeld verzocht hebben op een ander tijdstip of in een ander garnizoen te mogen opkomen.

Ik vind het n.l. niet zoo heel erg als een R. O. eens bij een ander regiment opkomt, want de band, die er gelegd wordt gedurende dien korten oefentijd is, mede gelet op de vlottende bevolking der beroeps-Regiments Cn. en Bataljons Cn. en de vele R. O. die in het gemobiliseerde leger in die functiën optreden, nu niet zoo bijster groot. Alleen wanneer men uitsluitend rekening houdt met de militaire eischen en de R. O. oproept op den tijd, die van militair standpunt beschouwd het beste is, zou er ten aanzien van dat verband wat te bereiken zijn. Men *moet* echter ook rekening houden met de particuliere belangen en die brengen blijkens de

ervaring dikwijls mede, dat een R. O. bij een ander regiment opkomt.

Bij dien D. R. wordt in een kaartsysteem tevens aantekening gehouden van de door de R. O. gepresteerde verplichtingen.

Daar blijkt dus, of een officier die in 1940 (men zie schets 2) cursus K_1 moet volgen zulks ook in zijn vrij jaar 1941 of in zijn jaar van opkomst voor practischen dienst 1939 bovendien kan doen, omdat men bij den D. R. wect of de cursussen K_1 in 1939 en 1941 al dan niet met deelnemers overladen zijn.¹⁾ Waar de programma's dier cursussen vaststaan is het uit een militair oogpunt overigens precies hetzelfde in welk jaar en bij welken instructeur cursus K_1 gevolgd wordt.

Bij al die zaken kunnen de belangen van de verschillende R. O. met elkaar in overeenstemming gebracht worden in dien zin, dat op dat centraal-bureau, waar alle verzoeken binnenkomen, onderlinge ruiling veelal zeer kan bevorderd worden.

Die particuliere belangen kunnen bovendien nog beter tot hun recht komen, doordat zoowel de R. O. zelve als de vertegenwoordigers van de Vereenigingen van R. O. persoonlijk bij den D. R. hun belangen kunnen komen bepleiten.

Vergeten mag daarbij niet worden, dat deze D. R. niet met ander werk overstelpt is en dus juist aan dergelijke verzoeken zijn volle aandacht kan schenken.

Voorts heb ik den D. R. nog een andere zeer belangrijke functie toegedacht n.l. die van bemiddelaar tusschen de R. O. en hun werkgevers. Wanneer toch een R. O. door zijn dienstplicht particulier nadeel zou ondervinden, is het niet meer dan billijk dat het militaire gezag zooveel mogelijk tracht die nadelen uit den weg te ruimen en naar mijne meening zou reeds zeer veel te bereiken zijn, indien deze D. R. met gemeentebesturen en groote werkgevers, die daarvoor in de termen vallen, eens gaat confereeren.

Indien ik mij niet al te zeer bedrieg geschiedt zulks ook thans reeds van de zijde van het Departement van Defensie en dikwijls lang niet zonder succes. Ook zou ik den D. R.

¹⁾ Schets 2 staat op blzdn. 30 en 31.

nog een belangrijken invloed willen toekennen op de mobilisatie-indeeling van de R. O., natuurlijk is samenwerking met de autoriteiten, die daar thans over gaan. Ik denk hierbij vooral aan de mobilisatie-indeeling van R. O. in overeenstemming met hun civiele betrekking en het in verband daarmee ook onder de wapenen komen van die heeren zooveel mogelijk in hun oorlogsfunctie.

Ik weet, dat in dit opzicht reeds zeer veel en goed werk wordt verricht, maar vlei mij met de hoop, dat de centrale regeling bij D. R. aan deze zaak nog meer zal ten goede komen.

Ten bucele van dien D. R. moeten dan verder worden vastgesteld en wel zeer gedetailleerd de programma's voor de verschillende cursussen. Natuurlijk geschiedt zulks in overleg met de Inspecteurs der Wapens en Dienstvakken en voorts is het daarvoor en ook nog uit anderen hoofde noodig, dat die D. R. beschikt over een toegevoegde officier van elk der wapens en voornaamste dienstvakken. De rang van dien D. R. mag, gelet op het groote gewicht zijner functie en op de goede samenwerking met andere hooge civiele en militaire personen zeker niet te laag zijn, terwijl tevens continuïteit in deze betrekking van veel gewicht moet geacht worden. Daarom moet de D. R. zoowel Kolonel als Generaal kunnen zijn en bij uitzondering Luitenant-Kolonel. Het moet voor den titularis mogelijk zijn om in die betrekking den eindpaal van zijn militaire loopbaan te bereiken.

De tweede maatregel, die ik mij denk is de oprichting van Officiersscholen, ressorteerende onder den D. R.

Om de werking van zoo'n school te kunnen beoordeelen heb ik figuur 2 vervaardigd.¹⁾ Daaruit blijkt, dat ieder jaar moeten gehouden worden 4 luitenantseursussen, 6 kapiteinscursussen, 2 majoorseursussen, 2 cursussen voor hoogereren rang tot kapitein en 2 cursussen voor hoogereren rang tot majoor.

Volgens het reeds vroeger genoemde Verslag van de Commissie-WITTERT moeten bij de infanterie jaarlijks 432 officieren gevormd worden.

Rekenen wij met het verloop en ronden wij af dan telt

¹⁾ Zie blzdn. 30 en 31.

iedere jaargang luitenants 400 man. Vereenigen wij die heeren in cursussen van 20, dan beteekent dat dus, dat per jaar moeten gegeven worden $4 \times 20 = 80$ luitenants-cursussen van een week.

Nemen wij zeer globaal aan, dat de helft der luitenants in aanmerking komt voor de kapiteinsecursussen en dat voor die cursussen niet meer dan 15 heeren tegelijk mogen worden aangewezen, dan wordt dat een bedrag voor de 6 kapiteinsecursussen van 80 week-cursussen.

Voor den majoorsecursus rekenen wij 20 heeren per jaar, vereenigd in klassen van 10, d.i. voor de 2 cursussen 4 weekcursussen.

De cursussen voor den hoogereren rang voor kapitein duren drie weken, zij vorderen alzoo voor 200 adspiranten van een jaargang in klassen van 10 man 20 week-cursussen of per jaar voor de beide jaargangen 40 week-cursussen.

Eindelijk hebben wij nog de cursussen voor hoogereren rang voor majoor met per jaargang 20 deelnemers hetgeen vereischt per jaar een aantal van $2 \times 2 \times 3 = 12$ week-cursussen.

Bovenstaande getallen zijn zeer globaal, doch met zekerheid is daaruit de gevolgtrekking te maken, dat per jaar aldus 216 week-cursussen moeten gegeven worden, een aantal dat onmogelijk aan eene inrichting centraal kan gelcid worden.

Zulks is echter ook deels niet noodig en deels niet wenschelijk.

Om te beginnen kunnen de luitenants-cursussen, die slechts beoogen een consolidatie van het geleerde voor sectie-commandant, zonder al te veel bezwaar bij den troep worden gehouden. Zulks komt neer op 3 à 4 week-cursussen per jaar en per regiment. Wij twijfelen er niet aan of daarvoor is bij de regimenten wel tijd en geschikt onderwijzend personeel te vinden. Het spreekt van zelf, dat in mijn gedachtengang de D. R. mede invloed blijft oefenen op tijdstip der cursussen en aanwijzing welke bepaalde luitenants bij een bepaald regiment opkomen.

Ik herhaal wat ik reeds meermalen betoogde, dat waar

de leerstof der verschillende cursussen vaststaat, het er niets toe doet of Luitenant A cursus L₃ volgt bij R. Gr. of bij 22 R. I.

Dan acht ik het ongewenscht om de cursussen voor hoogereren rang voor majoor en de herhalingscursussen als majoor aan de officiers-scholen te doen houden, omdat het mij gewenscht voorkomt, dat deze cursussen gegeven worden door de allerbeste onderwijskrachten, alzoo door bijzonder daartoe geschikte hoofdofficieren of stafofficieren. Zoo kom ik er toe om de cursussen voor hoogereren rang voor majoor, d.z. per jaar 12 weekeursussen te doen houden door leeraarspersoneel van de K. M. A., van de Hoogere Krijgsschool of door de stafofficieren van de divisien. Zulks kan alleen geschieden indien het leeraarspersoneel aan de H. K. S. wordt uitgebreid, hetgeen in mijn gedachtingang bovendien noodig is, omdat ik de soortgelijke cursussen voor beroeps-officieren ook door dat personeel zou willen doen houden.

Op die wijze toch wordt vooreerst de bij het onderwijs zoo noodige eenvormigheid bereikt, maar bovendien worden dan niet telken jare een achttal hoofdinstrueteurs aan hun eigenlijke troepenwerk onttrokken om dergelijke cursussen te geven.

Ook de herhalingscursussen der tot majoor bevorderde officieren en die bestaan uit 4 weekeursussen per jaar, zouden dan op soortgelijke wijze moeten gegeven worden.

Het aantal der aldus te geven cursussen wordt echter nog uitgebreid, doordat ook officieren van andere wapens, daaraan moeten deelnemen.

De getallen staan mij niet ten dienste om uit te rekenen, met hoeveel weekeursussen, daardoor het tableau moet worden uitgebreid, doch wel ben ik er vast van overtuigd, dat deze uitbreiding niet zoo groot is, dat zij, na uitbreiding van het leeraarspersoneel, de zaak onmogelijk zou maken.

Voor de door mij gedachte officiers-school blijft dan in hoofdzaak over de kapiteins-cursussen ten getale van 80 weekeursussen en de cursussen voor hoogereren rang voor kapitein ten getale van 40 weekeursussen, dus totaal 120 weekeursussen.

Deze cursussen moeten gegeven worden door kapiteins, die daarvoor speciaal zijn uitgezocht. Nemen wij nu aan, dat bij iederen wekeursus een kapitein-hoofd-leider is, dan ben ik van meening, dat zoo'n hoofd-leider hoogstens om de week een cursus kan verwerken, hetgeen met inachtneming van een tijd van ontspanning, deelnemen aan groote oefeningen e.d. neerkomt op 20 wekeursussen per leeraar. Er zijn dus minstens noodig een hoofd-officier, directeur van de school en zes kapiteins-leeraren.

Wanneer die leeraren geen cursus hebben als hoofd-leider zijn zij behulpzaam als hulpleiders bij de andere cursussen. Bovendien zullen enkele officieren moeten worden aangewezen om behalve hun betrekking buiten de school, nu en dan enkele lesuren aan die school te vervullen bijv. in gasdienst, mitrailleurdienst, verbindingdienst e.d. meer speciale vakken.

Zulks zal trouwens bij de majoors-cursussen ook moeten geschieden en is geheel in overeenstemming met de thans reeds aan de H. K. S. meer en meer ingang vindende specialiseering der onderwijskrachten.

Ik ben er vast van overtuigd, dat deze regeling der gecompriimeerde cursussen, zoowel door de vaststaande programma's, als door de uitgezochte leerkrachten belangrijk meer rendement zal opleveren dan thans het geval is.

De Directeur van de school geeft dus op aan den D. R. dat in die en die weken cursussen K_1 , K_2 enz. zullen gehouden worden en verneemt dan van deze autoriteit welke personen aan die cursussen zullen deelnemen.

Een ruime keuze van het tijdstip voor opkomst en groote gelegenheid tot verschuiving daarvan zijn de voordeelen, die van maatschappelijk standpunt beschouwd, door deze regeling verkregen worden. Dit gevoegd, bij de boven opgenoemde militaire voordeelen, waarborgen naar mijne meening ten volle, dat de daaraan besteede grootere onkosten, ten volle hun rendement zullen opleveren.

Met nadruk wensch ik nogmaals naar voren te brengen, dat al de genoemde getallen geen aanspraak maken op algeheele juistheid. Zij kunnen wat de aantallen cursisten be-

treft wat grooter of wat kleiner zijn en daardoor kan ook het noodig geachte onderwyzend personeel nog wel eenige wijziging behoeven.

De getallen zijn echter wel in zooverre betrouwbaar, dat aan de groote lijnen van het systeem geen afbreuk kan gedaan worden en op eenigerlei wijze de onmogelijkheid daarvan zou blijken.

Nog verzuimde ik als groot militair voordeel van het geschetste opleidings-systeem te vermelden, dat de troep van een groot aantal cursussen ontlast wordt, hetgeen waarlijk geen luxe is, want in dat opzicht waren de troepen-officieren in den laatsten tijd, naast hun gewone werk overbelast.

Ik moet thans nog enkele opmerkingen maken over de opleiding van bijzondere categorieën van R. O., waarbij ik mij voorstel op de R. O. van Gezondheid wat dieper in te gaan.

De R. O. van de Intendance volgen in hun in den aanvang genoemden diensttijd een cursus, welke gegeven wordt door den Intendance-leeraar van de Hoogere Krijgsschool. Naar ik van leeraar en leerlingen vernam, voldoet deze wijze van opleiding aan beide partijen en kunnen wij haar dus zonder bezwaar als goed bestempelen.

De R. O. van den motordienst vervullen hunne gewone driejaarlijkse periode bij de Schoolecompagnie van den Motordienst en ook daar schijnt wederzijdsche tevredenheid te heerschen. Daarbij komt de gelukkige omstandigheid, dat die officieren beschikken over het goed geredigeerde tijdschrift „De Motorgids”, waarin veelal op zeer bevattelijke wijze onderwerpen behandeld worden, die voor die categorie van R. O. van belang zijn.

En thans de R. O. van Gezondheid, een zeer talrijke en bij uitstek belangrijke categorie.

Er zijn hier, afgezien van allerlei kleine groepen, twee groote groepen te onderscheiden.

a. Zij, die zich als student verbonden hebben voor R. O. van Gezondheid. Na het arts-examen worden zij bij de militaire hospitalen, gedurende zes weken in opleiding genomen, alvorens benoemd te worden tot R. O. van Gezondheid (R.

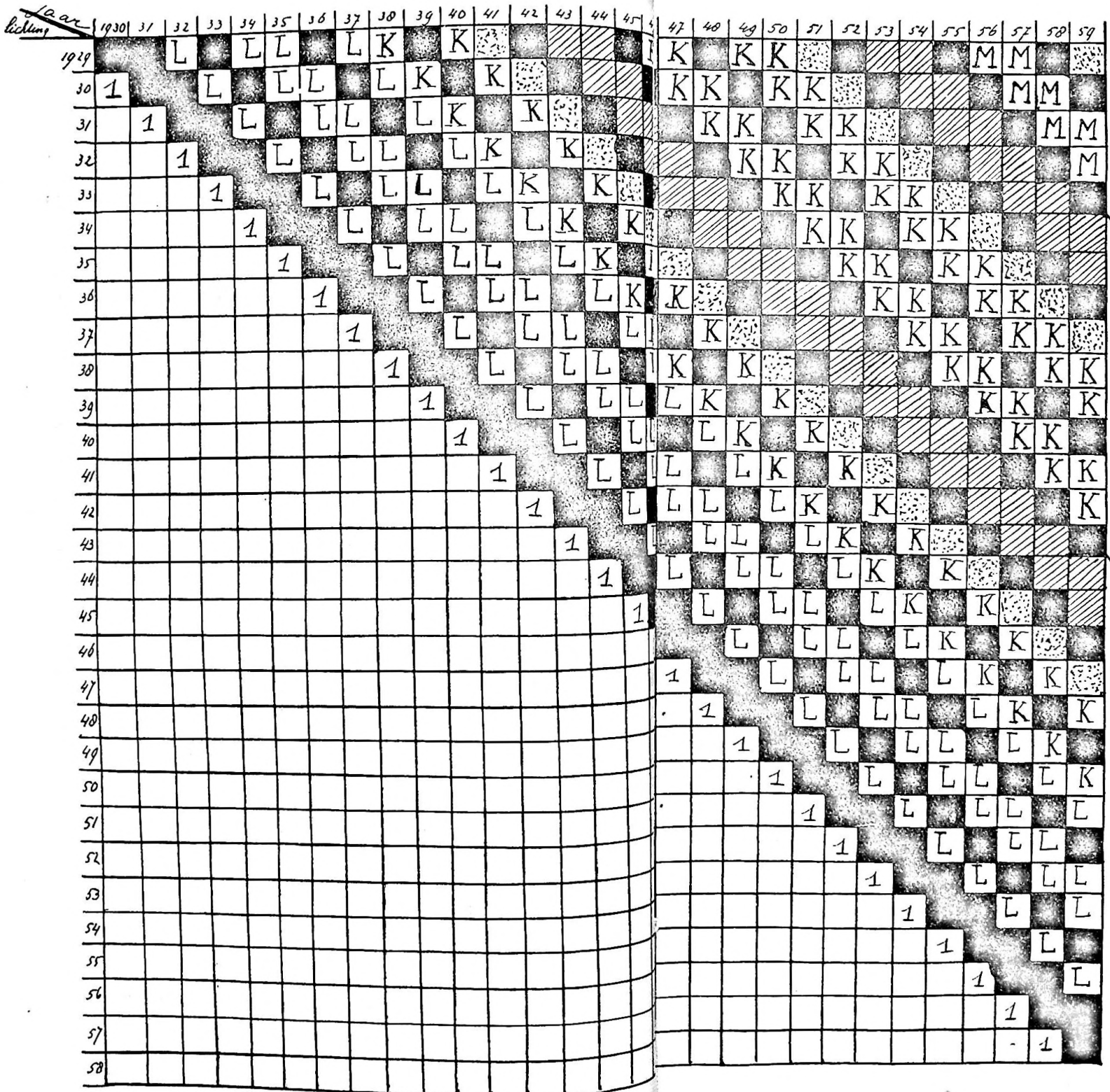

Fig. 2.

Legende.

- 1 Eerste Opleiding
- Troepenleider
- Bevordering.
- L Cursus luitenant.
- K Cursus Kapitein
- M Cursus Major
- Cursus voor Hooger Rang
- Vrij
- Bevordering.

O. v. G.) 2e klasse. Zij hebben daarna de verplichting om het andere jaar drie weken te dienen. Het aantal R. O. v. G. is echter zoo groot — het zal in de toekomst \pm 1300 gaan bedragen — dat het onmogelijk is, al deze Heeren op hun verplichten tijd voor herhalingsoefeningen onder de wapenen te doen komen.

Deze R. O. v. G. verbinden zich voor acht jaren, doch kunnen daarna vrijwillig hun dienstverband verlengen, waarvoor aan sommigen een toelage van *f* 400 wordt toegekend. Voor de Heeren, die hun verbintenis niet wenschen te verlengen heeft Vadertje Staat een ietwat Mussoliniesch middeltje bedacht. Zij worden n.l. teruggebracht tot den stand van soldaat. Het middel is meer kras, dan elegant, echter m. i. niet onbillijk.

De hierboven geschetste wijze van vorming van R. O. v. G. voldeed in geenen deele. Niet alleen bestond de onmogelijkheid om alle Heeren te oefenen, maar bovendien was het militaire vernisje, dat aldus verkregen werd, wel zoo buitengewoon dun, dat zelfs het kleinste zomersche buitje het er grondig afspoelde.

Dank zij de tegenwoordige Inspectie van den Geneeskundigen Dienst van de Landmacht is er een nieuwe regeling ontworpen, goedgekeurd en deels in werking, die op merkwaardige wijze voorziet niet alleen in de bovengeschetste bezwaren van de vorige categorie, maar ook in verschillende bezwaren door mij genoemd of nog te noemen, die in het algemeen bij de opleiding van R. O. aan den dag treden.

b. Vanaf 1926 dan, worden jaarlijks uit de dienstplichtigen aanwezen 90 medische studenten en 5 studenten voor tandarts. Hun dienstduur duurt tot het 45ste jaar (dus geen 8 jaar). Zoodra de medische studenten candidaats-examen gedaan hebben komen zij in de zomervacantie gedurende een maand onder de wapenen bij een compagnie hospitaal-soldaten, alwaar zij in hoofdzaak als militair geoefend worden. De resultaten dit jaar bij de 1e Comp. H. S. bereikt, waren zeer bemoedigend.

Zoodra de Heeren hun arts-examen gedaan hebben,

worden zij tot vaandrig benoemd en zullen dan een cursus van drie maanden bij een op te richten School voor R. O. v. G. doorloopen, waarna een detachering van één maand volgt bij de hospitalen. Vervolgens geschiedt de benoeming tot R. O. v. G. 2e klasse. Wettelijk moeten deze Heeren ook iedere twee jaren drie weken opkomen, doch ook hier is dit wegens het groote aantal en geringe oefengelegenheid onuitvoerbaar. Daarom komen deze R. O. v. G. iedere acht jaren driemaal onder de wapenen en wel tweemaal een week voor een cursus bij de hospitalen, waarbij de tijd in hoofdzaak aan kaart- en terreinoefeningen besteed wordt en eenmaal drie weken bij den troep gedurende de herhalingsoefeningen. Het is zonder meer wel duidelijk, dat op deze wijze, belangrijk meer aan de militaire zijde van het vak gedaan wordt. Vooral die drie weken bij den troep zijn van het hoogste belang voor de Heeren om den omgang met Jan Soldaat te leeren kennen.

De winter-avondcursussen zijn, als leverende geen voldoende resultaat op, geheel vervallen!

Bezien wij de opleiding nog eens nader.

Het grootste bezwaar is, dat de pas tot arts gepromoveerde Heeren soms betrekkelijk langen tijd moeten wachten eer hun cursus op de School voor R. O. v. G. begint, waarbij dan nog komt de vier maanden opleidingstijd. Aldus duurt het voor de jonge artsen gemiddeld langer dan een half jaar aler zij aan hun eerste vestiging als arts kunnen beginnen. Het behoeft wel geen betoog, dat dit een zeer groot maatschappelijk nadeel is, maar even duidelijk is het, dat er in dit systeem van vorming niet veel aan te doen is.

Bij den G. D. zijn de programma's voor de verschillende cursussen scherp omlijnd vastgesteld (alweer een van mijne disiderata), vandaar dat de Heeren een ruime keuze hebben in tijd en plaats van opkomst, hetgeen de maatschappelijk bezwaren van die opkomst weer belangrijk verkleint.

Een zeer gelukkige oplossing in dit opzicht is, dat R. O. v. G., die in een of anderen zin specialist zijn, in de plaats

van een cursus te volgen, van den I. G. D. L. een opdracht hebben kunnen krijgen, waarvan de uitwerking voor legerdoeleinden zijn beteekenis heeft gehad.

Vermelding verdient ook nog, dat reeds vele R. O. v. G., die in bepaalde militaire functiën zijn ingedeeld, ook in die functiën voor herhalingsoefeningen onder de wapenen komen, waarmede alweer aan een ander mijner verlangens voldaan wordt.

Het is vermoedelijk de bedoeling om een deel der zesdaagsche cursussen aan de bovenvermelde School voor R. O. v. G. te doen plaats hebben, o.a. die voor dirigeerende O. v. G.

En zoo kom ik vanzelf tot de organisatie van de School. Hier moeten behalve per jaar zoo eenigszins mogelijk drie cursussen voor eerste opleiding, liefst zooveel mogelijk cursussen voor oudere R. O. v. G. 1e klasse en Dirigeerende R. O. v. G. gegeven worden.

Het is dus noodzakelijk, dat deze School, die gecommandeerd moet worden door een Dirigeerend Officier van Gezondheid, minstens beschikt over twee Officieren van Gezondheid en twee tactische officieren als leeraren. Voor die tactische officieren vraag ik officieren, die de H. K. S. minstens met voldoende uitslag gevolgd hebben, want om behoorlijk voor deze a.s. R. O. v. G. te kunnen doceeren, moeten de leeraren een goed inzicht hebben over het geheele leger-organisme, omdat de G. D. zich over alle geledingen daarvan uitstrekt. Men zal mijne vraag weer overdreven vinden, maar zij is integendeel nog buitengewoon bescheiden. Het is toch van het allerhoogste belang, dat de G. D. te velde op de meest uitstekende wijze verzorgd is. Dat spaart vele offers. En nu hebben wij niets aan de knapste mediei, als deze Heeren van de militaire zijde van hun beroep volmaakt onkundig zijn en dit was bij de vorige regeling met de meeste Heeren het geval.

Om die militaire opleiding der R. O. v. G. goed te verzorgen is echter nog meer noodig. Immers het is totaal onmogelijk om alle cursussen aan die eene School te houden, zoodat er onherroepelijk cursussen aan de militaire hospitalen

zullen moeten blijven gehouden worden. Het aldaar leeren van ziekenrapport houden, begint gelukkig als eenigste leerstof zoo langzamerhand tot de historie te behooren. Om nu echter bij die cursussen de R. O. v. G. naar behooren te kunnen opleiden moet men onder de Beroepsofficieren van Gezondheid over voldoende leiders beschikken. Alleen dan kunnen die cursussen nuttig effect opleveren.

En aan die leiders op militair terrein ontbreekt het ons helaas nagenoeg geheel. Er is nog slechts een zeer beperkt aantal, U allen welbekende, voorgangers, die steeds door op de meest verdienstelijke wijze bezig zijn, ook de militaire zijde van hun vak te doceeren, doch die paar mannen kunnen geen duizend R. O. v. G. opleiden. Daarom is het noodig dat aan de School ook nu en dan cursussen voor beroeps-O. v. G. gehouden worden om leiders te vormen.

Een tweede eisch, die ik hier stellen moet, en waaraan blijkens door mij ontvangen mededeelingen reeds in belangrijke mate voldaan wordt, is de volledige medewerking van ter zake kundige tactische officieren.

Behalve uit wetenschappelijke overwegingen is het ook uit utiliteitsoverwegingen noodig, om dit soort R. O. niet te doen les geven door jonge luitenants, maar door oudere en bekwame officieren, die reeds een naam verworven hebben. Het zou toch belachelijk zijn indien men professoren, bekende chirurgen e.d. kopstukken thans onderricht liet geven door onervaren onderwijskrachten.

Nog meer dan bij de gewone R. O. staat of valt hier de zaak met de deugdelijkheid der instructeurs.

(Voor het hierboven gegeven overzicht betreffende de R. O. v. G. heb ik dankbaar gebruik gemaakt van de inlichtingen mij welwillend verstrekt door den Dirigeerend Officier van Gezondheid 2e klasse, Dr. E. J. DENEKAMP.)

En ten slotte nog een derde eisch, die volgens sommige menschen slechts in verwijderd verband staat tot deze materie, doch daarentegen naar mijne meening het vraagstuk geheel beheerscht.

De voornaamste docenten der R. O. v. G. zijn uit den aard der zaak de beroeps-O. v. G. En nu heeft men in de

laatste jaren, dit dienstvak zoodanig besnoeid en de vooruitzichten van de daartoe behoorende officieren zoo ongunstig gemaakt, dat men de grootste moeite heeft om tegenwoordig het kleine aantal, dat men meent noodig te hebben, te krijgen. En nu is het zonder meer wel duidelijk, dat de hoedanigheid daar beslist onder lijden moet.

Wanneer men eenerzijds vergelijkt het aantal beroeps-O. v. G. en het aantal op te leiden R. O. v. G. en anderzijds het aantal gewone beroepsofficieren en het aantal op te leiden gewone R. O. komt men tot een geweldige wanverhouding ten nadeele van den G. D. De eerste eisch om een behoorlijk korps R. O. v. G. te krijgen is dan ook n.m.m. verbetering van het korps beroeps-O. v. G. door:

- 1e. het aantal weer uit te breiden,
- 2e. de vooruitzichten van die Heeren te verbeteren,
- 3e. de militaire vorming van instructeurs met meer kracht ter hand te nemen.

Ik kan thans op de quaestie van de beroeps-O. v. G. niet verder ingaan en het wordt trouwens ook tijd, dat ik de R. O. v. G. met rust ga laten. Ik wil dat echter niet doen, dan na nog eens scherp naar voren gebracht te hebben dat het bezit van een — ook militair — goed geschoold korps R. O. v. G. voor mij een levensbelang van onze weermacht vormt, dat dit tot voor korten tijd veel, zeer veel te wenschen overliet, dat wij, dank zij de thans bij den I. G. D. d. L. ontworpen regeling m.i. op den goeden weg zijn, mits men bij de uitvoering van het stelsel royaal zij en vooral niet te veel beknibbele op het onmisbaar noodige personeel.

Thans rest mij nog om eenige kleinere desiderata naar voren te brengen, die echter van voldoende beteekenis zijn om hier op deze plaats te behandelen.

Een algemeen vastgestelde tekortkoming van de jongere officieren is, dat zij niet voldoende doorkneed zijn in den eenvoudigen practischen troependienst en bij de infanterie met name in het optreden van de groep en de sectie in het terrein.

Om aan dit bezwaar tegemoet te komen deed mij de tegenwoordige Commandant van het Regiment Grenadiers,

Overste FROGER, het voor mijn gevoel zeer sympathieke denkbeeld ¹⁾ aan de hand, om de *jonge luitenants*, bijvoorbeeld in de plaats van hun eersten zesdaagsehen cursus in een „oefeningcompagnie” te vereenigen, waarbij zij onder zeer beproefde leiding van een uitgezochten kapitein en een viertal uitgezochte oudere beroeps-luitenants, zelve alle functiën, ook die van gewoon soldaat vervullende, de verschillende gevechtshandelingen nog eens stevig doorloopen. Zulks zou m.i. aan de practische geschiktheid bij den volgenden troependienst in hooge mate ten goede komen. Wanneer bij diezelfde oefeningcompagnie, doch op andere tijdstippen ook de jongere beroepsluitenants en de onder-officieren, nog eens flinks leerden gevechtsexerceren, zou er, dunkt mij, bij belanghebbenden geen al te groot bezwaar kunnen bestaan, indien zij zoo'n weekje „beneden hun stand” geoefend werden. Het wil mij zelfs voorkomen, dat een groot deel der jongere luitenants daar bepaald plezier in zou krijgen, mits er maar stevig en doelbewust geoefend werd. De proef ware in ieder geval te nemen, waarbij het vereenigen van die compagnie in een kamp, veel aanbeveling zou verdienen. Men zorge echter in den tegenwoordig danslustigen tijd, het kamp niet al te afgezonderd te kiezen, want men moet de neven-omstandigheden aangenaam weten te maken.

Dat een deel der R. O. in den vrijen tijd weinig of niet in de militaire wetenschap studeert valt te betreuren; echter staat het vast, dat een min of meer belangrijk gedeelte van die heeren zulks wel doet en dat dit gedeelte naar mijne meening zeer belangrijk in aantal zou toenemen, indien de gelegenheid tot eigen studie gemakkelijker ware.

Ik zal aanstonds eenige zaken aangeven, die naar mijne meening de lust tot eigen studie en de resultaten daarvan in hooge mate zouden bevorderen, maar moet vooraf de R. O. nog een belangrijk middel aan de hand doen om „bij” te blijven en dat middel bestaat in (vergeeft mij de herhaling) *het lid worden van de Vereeniging ter beoefening*

¹⁾ Dit denkbeeld was ook reeds vermeld in de lezing van den Heer H. P. GEERKE voor onze vereeniging op 26 October 1923.

van de *Krijgswetenschap*. Vooral ons bekende Wetenschappelijk Jaarbericht kan in dezen een zeer gelukkige rol vervullen.

De zoeven door mij bedoelde middelen zijn:

1e. Het uitgeven van eene „*Handleiding voor den R. O.*” De noodzakelijkheid van een dergelijk boekwerk is voor mij zoo van zelf sprekend, dat het mij werkelijk een raadsel is, waarom het er niet reeds is. Bijna alle R. O., die ik hierover sprak, toonden hunne volle instemming met het uitgeven van dit boekwerk.

Ik stel mij de zaak aldus voor:

Het boekwerk wordt samengesteld door den D. R. in samenwerking met de Inspecteurs der Wapens en van het leeraarspersoneel van de Officiersscholen. Het bestaat uit twee deelen, waarvan deel I behandelt de algemeene verplichtingen en rechten der R. O., de militaire wetten voor zooveel van belang, de algemeene tactiek, den verbindingsdienst en meer dergelijke algemeene zaken, die voor de R.O. van alle wapens van belang zijn.

Deel II is voor ieder wapen en e.g. dienstvak verschillend en behandelt meer in het bijzonder de zaken, die voor het betrokken wapen of dienstvak van belang zijn.

Men zal mij tegenwerpen, dat deze boekwerken snel zullen verouderen, doch dan moet ik daar twee zaken tegenover stellen en wel vooreerst, dat de „*Handleiding*” vooral niet moet komen in de plaats van reglementen en voorschriften, doch deze als het ware nader moet verklaren. Het infanteriedeel van het handboek Tactiek van den gepensionneerden Kolonel J. N. BRUVN zou, eenigermate gewijzigd, reeds zeer geschikt zijn, als deel II voor de R. O. der infanterie. Maar in de tweede plaats moet ik opmerken, dat wij ons ten aanzien van het wijzigen van reglementen en voorschriften de uiterste beperking moeten opleggen. Natuurlijk moeten wij met onzen tijd medegaan, maar het telkens aanbrenge van kleine wijzigingen is uit den boeze. Ook in dit opzicht moeten wij de consequentie van de eencadreering met R. O. ten volle aanvaarden. Vele R. O. — en met name bij de artillerie — klagen steen en been, dat zij nauwelijks onder de

wapenen geweest zijnde, op den eerstvolgenden cursus alweer vernemen, dat allerlei details weer grondig veranderd zijn. En voegden zij er aan toe — en ik kan mij dat verklaren — aldus sterft al onze ambitie. Het is voor die Heeren zeer onaangenaam als zij onder de wapenen komen, door het doen van verouderde commando's of het treffen van vervallen maatregelen den schijn op zich te laden tegenover hunne ondergeschikten alsof zij nergens van weten. Wij moeten naar mijne meening, evenals zulks voor het jongste Fransche infanterie-reglement geschiedde, alle kleinere wijzigingen opsparen en deze aanbrengeu als uit anderen hoofde meer ingrijpende wijzigingen noodig zijn.

Zoo ergens, dan is hier waar „que le mieux est l'ennemi du bien”.

In dit verband zou ik ook nog willen aanbevelen om, de R. O. telkenmale als zij troependienst moeten verrichten, enkele dagen tevoren een kleinen cursus te doen volgen, speciaal betreffende datgene, wat zij in de eerste plaats voor den practischen troependienst noodig hebben. Daardoor voorkomt men in de eerste dagen veel „slechte beurten” en komen de Heeren met meer genoegen onder de wapenen.

Maar om nu tot onze „*Handleiding voor den R. O.*” terug te keeren, geloof ik vast, dat indien deze boekjes smakelijk zijn samengesteld, zij de lust om vóór de verplichte oefeningen nog eens even te studeeren, in hooge mate zullen bevorderen.

In die *Handleiding* zouden, evenals zulks geschiedt in het mooie tijdschrift „*Kriegskunst in Wort und Bild*” plaatjes kunnen worden opgenomen betreffende verschillende detailzaken, die eenerzijds aangeven hoe het moet en daarnaast hoe het niet moet, of zooals genoemd tijdschrift dat noemt „richtig” en „falsch”.

Men werke bij die *Handleiding* vooral niet met de traditionele wijzigingsblaadjes. Men kan het betreuren, maar het staat vast, dat 90 % van die wijzigingen niet wordt aangebracht. Nu en dan een herdruk kost niet meer dan een paar duizend gulden en m.i. zal dit bedrag zijn rente ruimschoots opbrengen.

Een tweede middel om de ambitie voor eigen studie te bevorderen zoek ik in de redactie van onze reglementen.

Vooraf zij opgemerkt, dat het nog steeds niet gereed zijn van onze na-oorlogsche reglementen de beoefening van de militaire wetenschap in het algemeen zeer bemoeilijkt en voor de R. O. vrijwel onmogelijk maakt.

Bij de artillerie is het ontbreken van nagenoeg alle noodige reglementen en voorschriften een buitengewoon groot nadeel, en ook de R. O. van Gezondheid klagen steen en been over het nog steeds ontbreken van het Oorlogsvoorschrift Geneeskundige Dienst.

Immers wanneer er geen reglementen zijn kunnen de R. O. zich moeilijk voorbereiden voor hun taak, maar bovendien legt iedere commandant velerlei zaken op zijn eigen manier uit en ontstaat voor de R. O. de practische onmogelijkheid om op de hoogte te zijn.

En nu de redactie van onze reglementen.

Naar mijne meening is de redactie van de meeste onzer reglementen niet in overeenstemming met de hoofdbedoeeling dier boekjes, welke is, om aan de lagere aanvoerders, en dat zijn voor 90 % R. O., op eenvoudige wijze duidelijk te maken wat er van hen geëischt wordt.

In het algemeen willen onze reglementen te veel geven. Zij bevatten veel te veel beschouwingen betreffende het hoe en het waarom en uit de veelheid van woorden en zinnen, die daardoor geboren wordt, ontstaat voor de lieden, die niet dagelijks in die boeken studeeren, de onmogelijkheid om er „des Pudels Kern” uit te halen. Veel te veel moet bij de bestudeering onzer reglementen een soort „wetsuitlegging” plaats vinden en meestal levert artikel zooveel, juncto artikel zooveel en zooveel pas de gezochte oplossing van een allereenvoudigst geval. Men trachte de zaak seherp te formuleeren en zegge precies, zonder zooveel restrictiën, hoe het eigenlijk moet. Voor reserve-aanvoerders moeten wij nu eenmaal veel *schematischer* te werk gaan, dan voor uitsluitend beroeps-officieren. Laten wij eerlijk erkennen, dat het lezen van de meesten van onze reglementen een straf is en dat men werkelijk zich de grootste herseninspanning moet

getroosten om er het ware van te snappen. Maken wij dus onze reglementen de helft dunner, vermijden wij de belletristische zinswendingen, die dergelijke boeken bepaald ontsieren en onze reglementen zullen daardoor in hooge mate winnen aan overzichtelijkheid en duidelijkheid. Ik denk in dit opzicht steeds met schrik aan ons Verbindingsvoorschrift voor de Landmacht, waarin ik om zoo te zeggen nog avond aan avond zit te studeeren, zonder het maar onder de knie te krijgen.

De hierboven besproken vereenvoudiging van de redactie onzer reglementen, acht ik met het oog op de kennis van onze R. O. van het allerhoogste belang. Pas als onze reglementen zoo leesbaar zijn, dat men in korten tijd eens een hoofdstukje verwerken kan, voldoen zij voor een leger, waarin de aanvoering nagenoeg geheel op de schouders van R. O. gelegd is.

M. d. V. Ik begin het einde van mijn betoog te naderen. Ik ben mij bewust het vraagstuk slechts oppervlakkig behandeld te hebben, maar de veelheid van stof en de beperkte tijd dwongen mij slechts hoofdzaken aan te roeren. Met name zou de uitwerking van mijne plannen betreffende de officiersscholen veel dieper hebben moeten gaan, doch ik had u dan zoodanig met cijfers en berekeningen moeten vervelen, dat ik het beter geoordeeld heb te volstaan met het aangeven van de hoofdlijnen.

Ik herhaal wat ik in den aanvang zeide, dat ik reeds zeer dankbaar ben voor de vele verbeteringen, die vooral in de laatste twee jaren zijn aangebracht, doch waar ik naast dien dank nog onvoldaanheid bespeurde, heb ik gemeend mijne meening ter zake scherp te moeten naar voren brengen, omdat volgens mijn inzicht alle gelden aan uitrusting en oefening besteed niet het volle rendement kunnen opbrengen, zoolang de encadreering met R. O. niet aan de te stellen eischen voldoet.

Ik hoop M. d. V. door mijn betoog van hedenavond een bescheiden steentje te hebben mogen bijdragen voor het bereiken van een goed geoefend, wetenschappelijk voldoende geschoold en ook tevreden korps R. O.

Ik heb gezegd.

STELLINGEN.

1. De militaire eischen hebben een minimumgrens, welke onder geen voorwaarde naar beneden mag overschreden worden. De particuliere en finantieele eischen *moeten* de militaire eischen in ieder geval tot minstens die grens tegemoet komen.

2. De huidige regeling van de voortgezette vorming der R. O. is een belangrijke verbetering, vergeleken bij die van vóór 1927. Zij is echter nog niet voldoende.

3. Zoowel de winter-cursussen als de gecomprimeerde cursussen geven in den tegenwoordigen vorm niet het gewenschte rendement. Intusschen is verbetering mogelijk. De cursussen voor den hooger rang, zooals die in 1929 zullen beginnen, vormen een zeer gewichtige verbetering.

4. De maatschappelijke bezwaren, die de R. O. onder vinden bij de vervulling hunner militaire verplichtingen zijn, hoewel verminderd, toch nog zeer beduidend.

De tractementsregeling is over het algemeen veel verbeterd en wekt bij belanghebbenden bevrediging.

5. De aan te brengen verbeteringen in de wetenschappelijke opleiding der R. O. zijn alleen te verkrijgen door centralisatie in de regeling. Daartoe zijn noodig:

a. Herstel van de functie van Inspecteur van het Militair Onderwijs, zij het ook in gewijzigden vorm.

b. Oprichting van een centrale school per wapen, met vaste instructeurs.

c. Dat de cursussen uitsluitend uit de z.g. gecomprimeerde cursussen van zes dagen bestaan; zij worden grotendeels aan de school gegeven. De winter-cursussen blijven alleen bestaan als vrijwillige cursussen, behorende tot het initiatief der vereenigingsafdeelingen, waartoe het Rijk evenwel alle medewerking verleent.

6. Samenstelling van een „Handboek voor den R. O.” is nuttig en noodig en wordt door de R. O. gewenscht.

Tevens is vereenvoudiging onzer reglementen en voorschriften dringend geboden.

7. Aan alle R. O. moet een behoorlijke kleedingtoelage gegeven worden.

De VOORZITTER. 1)

Ik dank den spreker voorloopig voor zijne belangwekkende voordracht.

Den heeren, die aan het debat, wenschen deel te nemen, verzoek ik, zich in de pauze, bij den Secretaris te willen opgeven.

Pauze.

De VOORZITTER.

Waar zich tien heeren voor het debat hebben opgegeven, kan ik, mede gelet op het gevorderd uur, aan ieder hunner hoogstens 10 minuten spreektijd toestaan. Indien de heeren in korter tijd hunne opmerkingen kunnen mededeelen, zal zulks zeer worden gewaardeerd. Het woord is thans aan den Kapitein van den Generalen Staf VAN VOORST EVEKINK.

Kapitein van den Generalen Staf D. VAN VOORST EVEKINK.

Mijnheer de Voorzitter!

Gaarne maak ik van de geboden gelegenheid gebruik om ten aanzien van enkele punten, welke door den geachten inleider ter sprake zijn gebracht, van mijn meening te doen blijken.

Ik mag dan beginnen met hulde te brengen aan Uw bestuur voor het op de agenda brengen van het hoogst belangrijke legervraagstuk dat ons hedenavond in het bijzonder bezig houdt en voorts aan den inleider voor de duidelijke wijze waarop hij zijn denkbeelden voor ons heeft ontvouwd. Ik stel er prijs op hieraan toe te voegen, dat de levendige en zoo bijzonder prettige herinnering, welke ik heb bewaard aan de debatten met den inleider, mijn hooggeachten oud-lecraar aan de Hoogere Krijgsschool tijdens mijn verblijf aan die inrichting, er toe heeft bijgedragen deel te nemen aan het debat van dezen avond.

1) Z. E. Luitenant Generaal TEN BOSCH heeft inmiddels de vergadering verlaten en het Voorzitterschap overgedragen aan den Onder-Voorzitter, den Kolonel van den Generalen Staf P. J. VAN MUNNEKREDE.

M. d. V.! Ik onderschrijf volkomen de aanhef van Stelling 4, waar de inleider betoogt dat de maatschappelijke bezwaren die de reserve-officieren bij de vervulling hunner militaire verplichtingen ondervinden nog zeer beduidend zijn. Maar M. d. V., in die erkenning ligt dan toch zeker ook een vingerwijzing, dat men zich nog eens tweemaal moet bedenken, alvorens de wintercursussen, die sedert drie jaren door tal van reserve-officieren als een groote tegemoetkoming aan de bezwaren van hun dienstplicht worden gewaardeerd en die nu bijkans één jaar een plaats in de Wet voor het reservepersoneel der landmacht hebben gekregen, weer uit die wet te wippen, daargelaten nog of het mogelijk zou blijken in de Volksvertegenwoordiging een meerderheid voor deze wetswijziging, welke terecht zal worden gezien als een verzwaring van den dienstplicht, te vinden.

M. de V.! Ik wil niet tegenspreken, dat het mogelijk is, dat de zgn. gecoprimeerde cursussen een beter rendement geven dan de wintercursussen, tenminste in het algemeen gesproken, want het is voldoende bekend dat er verschillende factoren zijn die de resultaten van beide soorten cursussen gunstig of minder gunstig beïnvloeden. Maar, al zou men dus geneigd zijn in militair opzicht de voorkeur te geven aan gecoprimeerde cursussen, dan mag toch niet over het hoofd worden gezien, eenerzijds dat er middelen zijn die, mits toegepast, het mogelijk maken om het rendement der wintercursussen op te voeren, anderzijds dat het rendement van beide soorten cursussen wordt gedrukt door bezwaren, die welhaast niet zijn te ondervangen en waarop ik straks nog nader zal terugkomen.

Als middelen, welke het rendement der wintercursussen kunnen verhoogen, noem ik:

1°. een juiste toepassing van de aan de regiments- en korpscommandanten verleende bevoegdheid om te bepalen of een reserve-officier al dan niet in de termen valt om aan een wintercursus, ter vervanging van de verplichte deelneming aan den e.v. gecoprimeerden cursus, deel te nemen; bedoelde commandanten hebben het dus in de hand om

reserve-officieren die, bijv. door onvoldoende belangstelling of anderszins, van den wintercursus geen voldoende profijt trekken of — zij het passief — het onderricht bemoeilijken, van dien cursus bij voorbaat te weren of voor den vervolge uit te sluiten en over te brengen naar den gecompriimeerden cursus, waarbij de deelnemers zich in werkelijken dienst bevinden en derhalve middelen ter onmiddellijke correctie zoo noodig ter beschikking staan;

2°. gebruikmaking van de aan de regimenten- en korpscommandanten verleende bevoegdheid om deelnemers aan een wintercursus, die bij meer dan één bijeenkomst onwettig verzuimen, voor een door hen te bepalen getal jaren van deelneming aan zoodanigen cursus uit te sluiten: het komt mij voor dat van dit ten dienste staand middel vooral een preventieve kracht met betrekking tot het absenteïsme bij de winterbijeenkomsten kan uitgaan.

Voor wat betreft de bezwaren, M. d. V., die zoowel de wintercursussen als de gecompriimeerde cursussen aankleven, moet in het licht worden gesteld, dat bedoelde cursussen, nòch de eene soort, nòch de andere, nimmer het karakter van voor alle deelnemers van jaar tot jaar regelmatig voortbouwend onderwijs, zooals we dat in de opvolgende klassen van onderwijsinrichtingen aantreffen, zal kunnen verkrijgen, en wel omdat er ten opzichte van de genoemde cursussen tal van niet te elimineeren factoren in het geding zijn, die een dergelijken regelmatig en zeker hoogst gewenschten gang van zaken ongunstig beïnvloeden. Degenen onder de aanwezigen, die op een of andere wijze bemoeienis hadden of hebben met de voortgezette opleiding onzer kameraden van de reserve kennen die factoren, voor de overige hoorders moge ik, zonder met gedetailleerde voorbeelden te komen, mededeelen, dat die bezwaren in hoofdzaak voortvloeien uit de omstandigheid, dat het niet mogelijk is om klassen te vormen uitsluitend bestaande uit officieren van eenzelfde jaar van aanstelling, zoodat een cursus, hetzij wintercursus of gecompriimeerde cursus, ook al zou het mogelijk zijn iederen volgenden cursus te vormen uit dezelfde officieren die aan den vorigen deelnamen, toch

weer ieder jaar met een getal officieren van een jongere jaarklasse wordt aangevuld.

Zoo heeft men dus na enkele jaren bij eenzelfde cursus officieren, die hun vierden, hun derden, hun tweeden, en anderen die hun eersten cursus medemaken; waar blijft nu de opklimming in de leerstof? Maar dit is nog niet alles; ook het streven om dezelfde officieren zooveel doenlijk bij elkaar te houden ondervindt weerstand: velen hunner verhuizen of veranderen hun wensch van wintercursus in gecomprimeerden cursus, in beide gevallen komen zij in een andere klasse terecht; anderen hebben zoodanige civiele bezwaren, dat aan hen uitstel van opkomst *moet* worden verleend, of wel vergunning *moet* worden gegeven om den cursus te volgen ter plaatse waar zulks, indien alleen de dienstbelangen zou den spreken, niet in de eerste plaats gewenscht zou zijn. Ik zal het hierbij laten.

En, nu kan men zeggen, dat de militaire belangen in deze vóór moeten gaan, maar 'dan geeft men tevens blijk nimmer in de gelegenheid geweest 'te zijn voldoende kennis te nemen van de overwegend groote persoonlijke en maatschappelijke belangen welke dikwijls bij de opkomst in werkelijken dienst der reserve-officieren zijn betrokken.

M. d. V.! Met den gang van het onderricht en de verdeling der leerstof aan de winter-en gecomprimeerde cursussen ben ik niet voldoende uit eigen aanschouwing bekend, zoodat ik over stelling 3 van den inleider geen volledig oordeel kan uitspreken. Aannemend evenwel dat, zooals de geachte inleider meent, ten deze verbetering noodig en mogelijk is, dan zie ik niet in dat *voor dit doel* het herstel van de functie van Inspecteur van het militair onderwijs, zij het in gewijzigden vorm, noodig of wenschelijk is. Ik ben daarentegen van meening, dat de tegenwoordige gang van zaken, waarbij de voortgezette opleiding van de reserve-officieren der wapens wordt geregeld door den Commandant van het Veldleger, die voor de uitvoering wordt bijgestaan door de wapeninspecteurs, alleszins doeltreffend kan zijn. Het naast elkaar werken van verschil-

lende autoriteiten, wier arbeidskringen elkander bestrijken — en dat zou het geval zijn wanneer de voortgezette opleiding der hierbedoelde reserve-officieren in handen van een Inspecteur van het militair onderwijs zou worden gelegd — acht ik een werkwijze, die ik niet gaarne zou willen aanbevelen.

M. d. V., ik ben met den inleider van oordeel, dat aan de oprichting van centrale wapenscholen — het gaat hierbij eigenlijk alleen om het boven de formatie voeren van de voor het onderwijs aan de cursussen noodige officieren, — de wapeninspecteur is hun aangewezen leider — het rendement van de gecombineerde en de „hoogere rang” cursussen waarschijnlijk zal worden verhoogd. Ik zie daarin ook nog het voordeel dat het mogelijk zou zijn vanuit die scholen het noodzakelijk verband te leggen tussehen de gecombineerde en de wintercursussen — aan beiden moet immers in algemeenen zin dezelfde leerstof worden onderwezen — bijv. door het beschikbaar stellen van dictaten, uittreksels, e. d.

Dat de wintercursussen n. m. m. niet uit ons stelsel van voortgezette opleiding moeten en ook niet kunnen verdwijnen, heb ik in den aanvang uiteengezet; overigens zal het den geachten inleider bekend zijn, dat, na de laatste wijziging van de desbetreffende regeling, de gelegenheid tot vrijwillige deelneming aan wintercursussen, boven en behalve de overige uit de reservewet voortvloeiende verplichtingen, thans zoo ruim mogelijk is opengesteld.

M. d. V.! Tenslotte geloof ik dat het goed is dat de inleider de aandacht heeft gevestigd op de wenschelijkheid om onze reglementen en voorschriften eenvoudig te houden. Onze oorlogsaanvoering ligt in algemeenen zin in handen van reserve-officieren, de reglementen en voorschriften moeten met die omstandigheid ten volle rekening houden en zóó eenvoudig worden gehouden, dat de gemiddelde reserve-officier, bij regelmatige voortgezette opleiding overeenkomstig de reservewet, de voor hem van belang zijnde reglementen en voorschriften *beheerscht* en daardoor het vertrouwen krijgt, dat onmisbaar is om het hem toege-

dachte oorlogscommando met blijmoedigheid te aanvaarden en naar den eisch te vervullen. Bij de samenstelling van die reglementen en voorschriften zal met veel beleid te werk moeten worden gegaan, opdat het doel niet worde voorbijgestreefd, hetgeen bijvoorbeeld het geval zou wezen, wanneer de inhoud zóó omvangrijk, of de methoden zóó ingewikkeld werden, dat de reserve-officier na afloop van den cursus of na verblijf in werkelijken dienst bij den troep naar huis gaat met de gedachte „ik leer het nooit”. Neen, M. d. V., onze reglementen en methoden moeten zoo zijn, dat de gemiddelde reserve-officier met vertrouwen naar zijn haardstede terug gaat, dat hij zegt „ik ben er achter” en zich ten volle in staat voelt om als het noodig is zijn oorlogstaak te vervullen.

Ik heb gezegd en ik dank U, M. d. V.!

Res. Majoor GEERKE. Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren! Wanneer wij iets hooren van den heer ALTING VON GEUSAT, blijkt dit steeds van groot belang te zijn en is het het overdenken dubbel en dwars waard. Zoo is het ook met wat hij ons van avond heeft verteld.

Evenwel in een opzicht kan ik mij niet aan zijn zijde scharen en dat is bij de positie die hij inneemt ten opzichte van de winterbijeenskomsten van res.-officieren en van de gecomprimeerde cursussen. Aan de laatste geeft hij verre de voorkeur. Volgens mij is dit ten onrechte. Ik stel op den voorgrond, dat de leiders der wintercursussen met zorg moeten zijn uitgezocht en zij personen moeten zijn, die voor hun taak volkomen berekend geacht kunnen worden. Wanneer dit zoo is, wenu dan verwacht ik van de winterbijeenskomsten een beter resultaat dan van de gecomprimeerde cursussen. De stof die behandeld moet worden is gelijk, maar de behandeling wordt op de winterbijeenskomsten over een geruimen tijd verdeeld en ik verwacht van de deelnemers dat zij het behandelde of wat nog op een avond besproken zal worden, thuis ook zullen nagaan. In dat half jaar zullen zij zich dus geregeld met onderwerpen, voor hun militaire vorming van belang, bezig houden, de stof zal

langzaam maar zeker bij hen doordringen. En vooral het contact, dat gedurende een betrekkelijk lange periode met de militaire wereld gehouden wordt, dat acht ik van zeer veel beteekenis. Men vergete niet, dat men met oudere res.-officieren te doen heeft, die uit lust en belangstelling in het militaire hun dienstverband laten doorgaan, met mannen, die een positie in de maatschappij bekleeden en die bereid zijn zich voor hun verdere militaire ontwikkeling en ook voor het op de hoogte blijven van hetgeen er op militair gebied omgaat, moeite te geven.

Ik weet uit ondervinding, dat de gecompriëerde cursussen uitstekend geleid worden. Doeh wanneer men ééns in de drie jaar zulk een cursus volgt, hoort men in den regel gedurende de volgende twaalf maanden, of langer, niets van militaire onderwerpen. De aantekeningen die gemaakt zijn worden opgeborgen en waarschijnlijk niet voor den dag gehaald voor men voor herhalingsoefeningen onder de wapenen moet komen of weer een cursus zal moeten volgen. Het contact waaraan door de ouderen zooveel beteekenis wordt gehecht, zal dus heel wat minder zijn dan bij de winterbijeekomsten en alleen daarom reeds meen ik aan die zooveel gesmade winterbijeekomsten een veel grootere waarde te moeten hechten. Dat er militaire autoriteiten zijn die over het onderhouden van het contact anders denken, is mij dezer dagen nog gebleken. Ik vernam dat een res-officier, die waarschijnlijk in het volgende jaar zal moeten opkomen voor het volgen van een cursus voor den hoogereren rang, gedurende de wintermaanden niet zal kunnen deelnemen aan den avondbijeekomsten, wat mij al bijzonder eigenaardig voorkomt en zeer zeker niet bevorderlijk geacht kan worden voor het op de hoogte houden van de militaire kennis van den betrokkene.

Mijne Heeren, er is misschien nog een ander middel om het zeer noodige contact tusschen oudere res. officieren en de militaire wereld en meer speciaal hun regiment te bevorderen. Waarom worden de oudere res. kapiteins, die in oorlogstijd zullen worden aangewezen om een bataljon aan te voeren en de res. hoofdofficieren niet eens in de drie of

vier maanden voor een enkelen dag bij hun regiment opgeroepen? Zij kunnen daar dan op de hoogte gebracht worden van wijzigingen in hun mobilisatiebestemming en deelnemen aan een tactische oefening in het terrein of ook wel deelnemen aan eene oefening met den troep. Het groote en niet te onderschatten voordeel hiervan zal zijn dat niet alleen het contact met het regiment en met de militaire wereld krachtig onderhouden wordt, maar dat ook de chefs een beter oordeel zullen kunnen vormen over de persoonlijke eigenschappen en de militaire bruikbaarheid van lieden, die zij bij de thans geldende bepalingen slechts éénmaal in de drie jaar voor zich zien verschijnen. En voor die militaire autoriteiten en voor de te beoordeelen personen komt het mij voor, dat een dergelijke regelmatige verschijning van de oudere res. officieren een groote waarde moet hebben. De daarmee verbonden kosten kunnen niet groot zijn.

Res. 1e Luitenant v. Sp. D. Jhr. J. A. I. H. GRAAFLAND.
Mijnheer de Voorzitter!

Zeer zeker zullen zeer vele R. O., die zoo juist kennis namen of uit het verslag kennis zullen nemen van deze inleiding, met breede allure en verschillende uitgewerkte belangrijke details, *deze met groote waardeering begroeten*. Niet minder zullen zij het doen, die ambtshalve of uit nationale belangstelling de ontwikkeling en organisatie onzer weermacht op den voet volgen, waarvan alleen reeds bij de *gemobiliseerde* infanterie circa 450 actieve- en 5550 reserve-officieren zullen ingedeeld worden.

De geachte inleider heeft een grondslag van opleidingsgedachten en opleidings-verlangens verstrekt, waarop een gedachten-wisseling wellicht eenig nut kan afwerpen. Met opzet gebruik ik het woord „gedachten-wisseling” en niet „critiek”, omdat ik met den inleider voor 95 % accoord ga en in die sfeer eenige toelichting zou willen geven en vragen stellen.

Deze toelichtingen en vragen betreffen *de recruteering van de R. O. en het militair onderwijs*.

I. De recultivering der R. O.

De geachte inleider zegt o.a. het volgende, dat betrekking heeft op de milieus, waaruit de R. O. voortkomen.

„Ook is de geest onder een deel der jongere niet zooals hij zijn moet, hetgeen voortspruit uit de hedendaagsche inzichten van een deel der jeugd, dat van de opofferingen ten bate van het vaderland niet weten wil, maar ook komt dit voort uit het feit, dat de meeste R. O. tot officier worden verplicht”.

In verband hiermede zou ik twee elementen willen naar voren brengen.

Primo, het intellectueele.

Hiermede bedoel ik, dat *alleen* de meest-intellectueele jongelingen, *en die dan ook zooveel mogelijk allen*, tot R. O. zullen worden opgeleid. Verleden jaar mocht ik in verband met de contra-actie-VAN DER SLOOT 15 regimenten en 20 kazernementen bezoeken. Op de zolderchambrée van de oude koloniale kazerne te Harderwijk trof ik als kamerwacht een Dr. in de Rechten en dezelfde militaire functie bekleedde in het Markiezenhof te Bergen-op-Zoom een hoofdonderwijzer met 2 middelbare aeten. Beiden verklaarden, dat zij, indien gevraagd, genegen waren geweest om tot R. O. te worden opgeleid; maar zij waren niet gevraagd en dus ertusschen doorgeglijpt. Toen ik de inleiding van den geachten inleider bestudeerde vernam ik echter, dat vanaf dit jaar de 12 indeelingsdistrictscommandanten volgens een geheel-nieuwe en thans afdoende methode de toekomstige R. O. aanwijzen, zoodat alleen de meest-intellectueelen genegen of geschikt worden verklaard, terwijl natuurlijk aan de genegen-verklaring de voorkeur wordt gegeven. Tevens vernam ik, dat er indeelingsdistricten bestaan, waarbij *alle*, daartoe in aanmerking komende, jongelingen, zich genegen verklaarden. Dit moge ons hoopvol stemmen ten opzichte van een verandering ten goede in het aankomende weerbare jongelingen-geslacht. Het is ook daarom, dat ik de aangehaalde zinsnede van den geachten inleider ietwat pessimistisch vind. Ook op dit punt beginnen wij over het doode punt heen te raken,

al behooren wij nog geen luchtkasteelen te bouwen of de actie en vitaliteit der militaire en semi-militaire vereenigingen te verminderen; integendeel.

Secundo, het principieele.

De geachte inleider raakt de principes der aanstaande R. O. niet aan. Toch is dit in geen deele van belang ontbloot: „*prévoir c'est gouverner*” en ook „*gouverner c'est prévoir*”.

Ter illustratie dezer kwestie van principes zij hier aan twee citaten eene plaats verleend.

De oud-Generaal-Majoor W. E. VAN DAM VAN ISSELT toonde in de Grootte Kerk te Breda op 19 October j.l. o.a. het drieledig karakter der Academie aan. En de derde karaktertrek typeerde hij a. v.:

„Last not least blijve de Academie *Koninklijk*, d.w.z. zich steeds die bijzondere banden bewust, die, dank zij een traditie van welhaast vier eeuwen, vooral de Nederlandsche officieren steeds aan ons Vorstenhuis hebben gebonden”.

Dit zij m.i. ook *een wensch, een eisch en een plicht* voor alle R. O. en toekomstige R. O. En dan leg ik naast dit citaat het volgende:

In het Juni-nummer 1927 (Jaargang XII, No 6) van „de Socialistische Gids”, het wetenschappelijk „Maandschrift der Sociaal-Democratische Arbeiderspartij”, schreef de leider dier partij, Ir. J. W. ALBARDA:

„Wint de sociaaldemocratie veld bij het volk, dan moet zij ook terrein winnen in het leger. Dan zal het leger niet bruikbaar zijn in den strijd tegen het socialisme en dan zal het evenmin bruikbaar zijn in een oorlog, waaraan de massa des volks niet deelnemen wil”.

En als slot:

„De sociaaldemocratische jonge man, die den militairen dienst aanvaardt, brengt evenzeer een offer. Zijn offer is niet nutteloos. Het draagt bij tot de zoodanige samenstelling van het leger, dat de gevaren van het militarisme voor den vrede en voor het socialisme gaandeweg tot een minimum worden teruggebracht. Niet ten onrechte is men tegenwoordig in militaristische kringen meer bezorgd over

de dienstneming dan over de dienstweigering van socialisten."

Deze zinsneden uit het leidend artikel „Dienstweigering en dienstplicht" komen, gelijk trouwens de eigenlijke bedoeling van dit artikel is, neer op dit advies: „*Dringt zoo mogelijk door in alle legerrangen*".

En nu weten wij wel, dat het advies der leiders niet altijd vol ijver door de leden wordt nagevolgd, en dat het niet onmiddellijk zoo'n vaart zal nemen, al zijn hier en daar sporadische sporen, ook wel op een School van Verlofsofficieren, te ontdekken geweest. Maar indien dit advies doorzippelen zou en uitvoering zou krijgen, dan zij niet alleen voorzichtigheid maar ook ingrijpen geboden.

Hoe denkt de geachte inleider over deze kwestie van maatschappelijke principes?

II. Het militaire onderwijs.

Het zij mij veroorloofd dienaangaande eenige beschouwingen in algemeenen en in bijzonderen zin hier naar voren te mogen brengen.

Primo, in algemeenen zin.

De geachte inleider helt meer over naar de invoering van een Directeur van het Reservekader, die met de Inspecteurs der verschillende Wapens dient voeling te houden. Hij maakt den indruk eenigszins aarzelend voorstander te zijn van de wederinvoering der functie: „Inspecteur van het Militair Onderwijs", alhoewel hij deze in zijn stellingen, n.l. in stelling 5a, vooruit schuift.

Dit vraagstuk leent zich meer tot een artikel of een afzonderlijke inleiding dan tot terloopsche gedachtenwisseling. Daarom zij, wat hier dienaangaande volgt, meer als aanvullende steun dan als meeningsverschil geplaatst.

Is de wederinvoering van de functie „Inspecteur van het Militair Onderwijs" niet hoogelijk aanbevelenswaardig in een tijdperk, dat *eenerzijds* zoo logisch, consequent en organisatorisch in alles wil zijn, zoowel in zijn efficiency inzake financiën als inzake capaciteit en kwali-

teit van het geleverde, en *anderzijds* uitmunt door perfectioneering en specialiseering tot het maximum?

Indien men nu de opleiding als een militair-wetenschappelijk continu-apparaat zou kunnen kenmerken, hoe is het dan gesteld met de éénheid en unificatie der leiding daarin?

Vergeleken met de legeropleidingen van andere landen, alsmede met de onderwijs-organisaties van staatswege in ons land, constateeren wij, dat:

a. de Scholen van reserve officieren staan onder de resp. Inspecteurs;

b. de K. M. A. ressorteert onder den Minister van Defensie;

c. de hogere vorming der troepen-officieren geleid wordt door den C. V. en

d. de H. K. S. zich bevindt onder leiding van den Chef van den Gen. Staf.

Nu raak ik nog niet aan de opleiding der actieve onder-officieren, en nog minder de opleiding en vooral de voortgezette opleiding der militie-onderofficieren, *een vraagstuk op zich zelf*, en een vraagstuk, dat uitermate moeilijk en belangrijk te noemen is.

In het verband der inleiding en in algemeen verband zou de wederinvoering van een Inspecteur van het Militair Onderwijs te verkiezen zijn boven de invoering van een Directeur van het Reservekader.

Secundo, in bijzonderen zin.

En hier betreed ik het terrein van den geachten inleider, voor wat betreft de School van Reserve Officieren, bijzonderlijk de School van Kampen.

Vooraf zou ik dit willen vragen:

Stemt het niet tot critisch nadenken en tot critisch onderzoek, dat bij de Scholen van R. O. in het jaar 1928 nog de voorschriften, bepalingen enz. vigeerend zijn van bockwerk 105, uitgegeven in het jaar 1913, dus meer dan 1½ geslacht geleden? Heeft de leger-evolutie en de moderniseering van reglementen en voorschriften tijdens deze 15 jaren, waarin een wereldoorlog als grenspaal staat, daarop

nu in geenen deele recht van influentie en mutatie kunnen hebben?

Is het in dit verband niet bevreemdend, dat een vaandrig van de Scholen van Kampen en Breda toegelaten wordt tot het tweede studiejaar van de K. M. A., *zonder dat* officieel contact tusschen beide inrichtingen inzake onderwijs of opleiding bestaat.

Zoowel bij dit aangehaalde voorschrift als dit aangehaalde geval komt men op het vraagstuk van een Inspecteur van het Militair Onderwijs van-zelf terug.

De School van Kampen moge ik hier *meer gedetailleerd* onder Uwe geëerde aandacht brengen, vooral in verband met stelling 5b van den geachten inleider.

Wat hierin alles beheerscht (en dat moge wellicht eenigszins zonderling klinken) is dit: Hoe is de inhoud van het nog steeds niet openbaar geworden contract van het Departement van Defensie met de Gemeente Kampen inzake deze School? Zit het rijk inderdaad *veertig jaar* aan deze gemeente vast?

Buiten dit contract lijkt het mij toe, dat eenige gemotiveerde ongerustheid dient te heerschen ten opzichte van de legeringstoestanden, de opleidingsomstandigheden en de school-organisatie als gevolg dezer toestanden en omstandigheden.

Zoo juist duidde ik aan, dat ik verleden jaar 20 kazernementen critisch kon opnemen; welnu, zoowel de legering der leerlingen als der oefeningsmanschappen te Kampen kan ik voor een gedeelte niet roemen. *Zij gaan in sommige gevallen beneden het normale peil.* Reeds dit is voor de ambitie en energie, de militaire instructie en paedagogiek, de sympathie en propaganda onder de aanstaande R. O. niet opwekkend en niet constructief.

De ligging der oefeningsterreinen is uitermate ongunstig. Vooral vergelijkte men de af te leggen afstanden en verloren oefeningen niet met die van andere garnizoenen. Immers aan een School van R. O. wordt alles beheerscht door ééne gedachte: *hoe buit ik den opleidingstijd van negen maanden tot een maximum uit?* De verzwaring der te behan-

delen materie en de opgevoerde specialiseering moet wel leiden tot deze (wel is waar materieele maar in haar wezen en bedoeling ingezonde) gedachte.

Welnu, om te beginnen zijn de leerlingen en oefeningsmanschappen gelegerd in drie kazernes, de Korenmarkt, de Vloeddijk en de Oude Straat. In twee dezer waren voorheen de Hoofdcursus en het Instructie Bataljon gevestigd en deze gebouwen hebben wellicht voorheen voldaan, maar zijn thans grootendeels verouderd en uitgeleefd. Deze drie kazernes hebben onderlinge marsch-afstanden van 3 en 7 minuten, zoodat onmiddellijk appèl en afmarsch in het gedrang komen ten opzichte van efficiency van tijd en plaats. Zelfs bescheiden exercitie-terreinen in de onmiddellijke nabijheid dier kazernes ontbreken. Een der kazernes heeft zijn permanente appellaats in een kleine... zijstraat, waarmee zelfs in de mobilisatie-kantonnementen geen genoegen zou zijn genomen, laat staan bij een permanente militaire modelschool.

Twee exercitie-terreinen, n.l. de Zandberg en de Greente, die alle dagen der week dienen gebruikt te worden, liggen 20 à 30 minuten marcheeren buiten de kazernes. De Greente is bovendien nog onbruikbaar bij regenweer en IJsselwas. Bij een opleiding gedurende 9 maanden worden door marcheeren naar en van de oefenterreinen 360 *exercitie-uren* verloren ($2 \times 5 \times 36$, aangezien voor- en namiddags minstens 5 dagen per week geëxerceerd wordt).

Het voornaamste oefenterrein, de Wezepsche heide, ligt circa 15 K.M. buiten Kampen. Dit terrein wordt twee- tot viermaal per week gebruikt. De heen- en terugreis geschiedt per tram en duurt telkens 45 minuten. Bij eenzelfde opleiding (van 9 maanden) bedraagt het verlies van *oefeningen*, door elkaar genomen, 144 ($1\frac{1}{2} \times 3 \times 36$).

Door deze ongunstig gelegen terreinen worden dus verloren: 360 plus 144 of 504 oefeningen. Dit is gemiddeld ongeveer 2 uren per dag en, gerekend à 8 oefeningen per dag, ongeveer 63 oefendagen per schooltijdperk van negen maanden.

U bespaart mij hieraan een conclusie vast te knoopen.

Slechts even stip ik nog aan: het verlies van rusturen

als gevolg van bovenstaanden toestand, het meelig worden in een tram, het bezighouden in een loods op de Wezepsche heide als het regent, de kleine en eenige exercitieloods in Kampen en nog een geïmproviseerde exercitie-ruimte gemetamorfoseerd uit een... cetzal.

Tenslotte: van de beloofde samenwerking met artillerie en cavalerie is niets terecht gekomen. Het opnieuw-ingerichte gevechtsschietterrein op de Wezepsche heide is een paar maal gebruikt. Men gaat gevechtsschieten te Harskamp of Oldebroek. De Wezepsche heide, waarop de voornaamste oefeningen moeten plaats vinden, heeft een oppervlakte van ongeveer $1\frac{1}{2} \times 2$ K.M.; de rest mag niet betreden worden, tenzij men nog Zuidelijker afdwaalt en dus nog verder van honk raakt.

Bovendien wordt de opleiding verward door ploegen van leerlingen, die over elkaar heengrijpen en door personeel, dat in- en uitvallen moet; verder door overbelasting, b.v. door 1 sergeant-instructeur per klasse van 20 leerlingen gedurende de maand September tijdens den intermitterenden cursus; alsook door 1 sergeant-instructeur als moreelen steun voor de leerlingen-onderwijzers van circa 6 oefenings-recruten-klassen, terwijl dit voorheen, n.l. te Amersfoort, voor 2 klassen geschiedde.

Deze critiek op de School van Kampen, welke als centrale school voor R. O. inderdaad *een modelschool in elk opzicht* diende te zijn, zij hier als aanvulling gevoegd bij de beschouwing van den geachten inleider dienaangaande.

En als ik dit alles zoo beschouw, vraag ik me onwillekeurig het volgende af: a. Moet dit alles nu voor 40 jaren bestendig blijven? b. Zou het niet gewenscht zijn een onderzoek in te stellen naar de bekwaamheid der afgeleverde vaandrigen van Kampen, vergeleken met die van Breda?

Ik stel er nog prijs op te verklaren, dat ik hier in geen deele critiek op het Kampensche leerarenkorps wensch uit te oefenen, dat doet wat het kan en maakt wat ervan te maken valt.

Om nu terug te komen op een der stellingen van den

geachten inleider. Indien hij met stelling 5b bedoelt: een centrale school voor R. O. *maar niet te Kampen*, ga ik volkomen met hem accoord.

Ik zou echter willen voorstellen deze stelling a.v. aan te vullen: „Oprichting van een centrale school per wapen, met vaste instructeurs, *na een nauwkeurig onderzoek of de legenduwordige scholen, voor wat de legering en oefening, opleiding, enz betreft, voldoen aan de moderne eischen*”.

Mijnheer de Voorzitter, zeer dank ik U, dat U mij de gelegenheid hebt willen schenken deze beide punten aangaande de Recruteering der R. O. en het Militair Onderwijs hier te mogen naar voren brengen.

Luitenant-Generaal Jhr. WITTEK. M. d. V., M. H.,

(Gaarne zoude ik eenige woorden willen wijden aan de cursussen.

Inleider acht de cursussen weinig hoog, omdat, zooals hij zegt: „1e. Niet immer goede instructeurs worden aangewezen, hetzij omdat zij niet beschikbaar zijn, hetzij omdat bij de desbetreffende commandanten de meening voorzit, dat iedereen eens op zijn beurt moet worden aangewezen om dit soms weinig begeerde baantje op te knappen, hetzij omdat degenen, die juist beschikbaar zijn, nu net geen goede instructeurs zijn. Ik verzoek hierbij te bedenken, dat uitmuntende officieren soms alle gaven missen, om anderen te onderwijzen.”

Hoewel ik nu in de eerste plaats zou willen doen opmerken, dat iemand, „die alle gaven mist om anderen te onderwijzen”, m. i. den naam van „uitnemend officier” niet ten volle verdient — is niet juist het onderwijzen van anderen een zeer belangrijk gedeelte van de taak van den beroeps-officier? — zoo moet ik toch toegeven, dat er meer en minder geschikte onderwijzers bestaan.

In het door haar uitgebrachte rapport betoogde de Commissie V. O. R. (afkorting van Voorbereidende en Voortgezette Opleiding Reserveaanvoerders) de noodzakelijkheid om als onderwijzer uitsluitend de meest geschikten aan te wijzen en hen gedurende meerdere jaren in hunne onder-

wijzersfunctie te handhaven. Tevens stelde de Commissie daarbij den eisch, dat met alle mogelijke middelen er naar zou worden gestreefd, de betrekkelijk kleine kern van geschikte onderwijzers uit te breiden: de ervaring toch waait iemand niet aan, voorbereiding is daartoe noodig. Werd of wordt in dien geest gehandeld?

Van overwegingen als beurtstelsel en meerdere of mindere begeerlijkheid van baantjes mag geen sprake zijn!

Het tweede bezwaar, dat Inl. tegen de cursussen heeft, is, dat de regeling daarvan niet voldoende is. Zoo deelt hij mede, dat *in afwijking van de bepalingen* ¹⁾ oude kapiteins en jonge luitenanten in één cursus worden samengevoegd, dat het programma niet voldoende vastgelegd schijnt te zijn, terwijl voorts de deelnemers op den derden cursus vaak hetzelfde *hooren*, wat zij reeds op den eersten cursus *hebben gehoord*. De ambitie der deelnemers daalt wanneer zij een *onervaren* instructeur gedurende eenige uren *hooren voorlezen* uit een reglement of telkenmale hetzelfde *hooren vertellen*.

Ook de Kapitein VELDMEYER laat zich in zijn September-artikel in de M. S. in dien geest uit.

Ten volle beaam ik de moeilijkheden aan eene goede regeling van de cursussen verbonden. Men moet die cursussen beschouwen als een min of meer noodzakelijk kwaad: zij zijn als het ware een surrogaat voor de practische opleiding, d. i. de oefening in en met den troep, die men den reserveaanvoerders zoo gaarne zou *willen* geven. De tijd, gedurende welken men beschikt over een troep, die geschikt is als oefeninstrument voor den reserve-aanvoerder om eens verkregen vaardigheid te onderhouden en gaandeweg te vermeerderen, is echter zóó kort, dat, gezien het groote aantal reserveaanvoerders, dat onder de wapenen zou moeten komen en naast hen, die als zoodanig hunne eerste opleiding nog doormaken, geoefend zou moeten worden, de korpsen dermate zouden worden belast, dat zulks ten nadeele van den troep en niet ten voordeele van de te

¹⁾ Deze en de in deze zinsnede volgende cursiveeringen zijn van mij.

oefenen aanvoerders zou komen. Het is eene gebiedende noodzakelijkheid den troep van die overbelasting te ontheffen en deze — in zekeren zin dus noodgedwongen — naar de cursussen af te wentelen.

Dit leidde dan ook de Cie V. O. R. er toe, een stelsel aan te nemen — ik moge in dit opzicht verwijzen naar het Rapport dier Cie — waarbij ieder jaar in hoofdzaak de helft der reserveaanvoerders 3 weken of 20 dagen bij den troep diende, de andere helft cursusonderricht ontving, waarbij ik er echter dadelijk de aandacht op vestig, dat het aantal dagen troepdienst tot het aantal cursusdagen zich verhiel als 3 tot 1, bij de thans geldende regeling zich verhoudt als 2 tot 1.

In verband met de troepensterkte zou het grootste gedeelte der officieren onder de wapenen worden geroepen tijdens de herhalingsoefeningen, een kleiner gedeelte tijdens de vervolgoefeningen van zomer- en winterploeg. In beginsel zouden de luitenants, die in aanmerking kwamen voor opleiding tot den kapiteinsrang opkomen tijdens de vervolgoefeningen der zomerploeg, omdat dan de beroepsofficieren beter in staat waren hunne aandacht te wijden aan die opleiding dan tijdens de herhalingsoefeningen; in dit oefentijdperk zouden in hoofdzaak die officieren onder de wapenen komen, voor wie vooral het onderhouden der vaardigheid in den verkregen rang op den voorgrond stond en waarbij dus kon worden volstaan met het wakend oog en met enkele wenken van de aanwezige beroepsofficieren, die dus als het ware in het opsluitend gelid zouden staan.

De cursussen zouden plaats hebben in den winter, als zijnde het tijdperk, waarin de troep het minst sterk is en dus het benoodigde aantal beroepsonderwijzers het best kan worden geleverd.

Hoewel om meerdere redenen de Cie. V.O.R. de voorkeur gaf aan de gecompriëerde 6-daagsche cursussen, vermeende zij toch, om tegemoet te komen aan de wenschen, door een groot gedeelte der verlofsofficieren uitgesproken, ook de plaatselijke winterbijeekomsten van 2 uur in hare voorstellen te moeten opnemen.

Ik vestig er in dit opzicht reeds dadelijk de aandacht op, dat een der bezwaren van de Cie. tegen de plaatselijke bijeenkomsten daarin bestond, dat het verband verloren zou gaan met het korps waartoe de reserve-officier behoorde en waarbij hij dus zijn troependienst zou verrichten. Om dit verband eenigermate te herstellen, zouden — zie bl. 43 Rapport — tal van tijdroovende maatregelen moeten worden getroffen.

Rekening houdende met de omstandigheid, dat de plaatselijke cursussen in den regel in de avonduren zouden worden gehouden en zich dus meer zouden leenen tot het houden van theoretische besprekingen dan voor de zoo nuttige oefening in het terrein, zoo gaf toch de Cie. — Zie blz. 40 Rapport — als hare meening te kennen, dat de cursus niet uitsluitend mocht bestaan uit voordrachten, doch ook uit kaderoefeningen en bijeenkomsten, waarbij de leider eene gedachtenwisseling over bepaalde onderwerpen zou uitlokken, een stelsel dus van vragen en antwoorden, het nemen van beslissingen in concreet gestelde gevallen, de applicatorische methode aldus. Nimmer heeft de Commissie kunnen bevroeden, dat zulks zou kunnen ontaarden in een *hooren vertellen*, — zie mijn vroegere cursiveering — en in een *hooren voorlezen* uit reglementen en evenmin dat voor die cursussen *onervaren* onderwijzers zouden worden aangewezen.

Het verwondert mij in geenen deele, dat, zooals de Kapitein VELDMEYER in zijn artikel zegt, ook kaartoefeningen de deelnemers niet steeds kunnen bevredigen; mij lijkt het trouwens zeer moeilijk, ik zou bijkans zeggen onmogelijk, om b.v. met sectiecommandanten vruchtdragende oefeningen op de kaart te houden. Sectiecommandanten moeten in het terrein geoefend worden, eerst bij het vervullen van hoogere commando's begint het werken op de kaart beteekenis te krijgen.

Ik sta geheel aan de zijde van dien Kapitein, waar hij de noodzakelijkheid betoogt, dat de reserve-officier in stede van kaartoefeningen en het moeten *aanhooren* — ik kan niet nalaten weer even te cursiveeren — van voordrachten

en theoriën in de gelegenheid moet worden gesteld eene wacht uit te zetten, een Lt. Mitr. te behandelen, met een pistool te schieten, een vuurbevel uit te geven, enz.

Dat ook het *uitwerken* van de mobilisatie der compagnie, de organisatie van het bataljon, de *uitvoering in de praktijk* van de wet op de krijgstuicht — ik stel de thans geur-siveerde woorden tegenover het vroeger door mij geur-siveerde *hooren* — en nog meerdere onderwerpen in het programma op zijn te nemen, draagt mijne volle goedkeuring weg.

Het zal geen nader betoog behoeven, dat voor alles wat praktisch en op het terrein beoefend moet worden, de gecomprimeerde cursussen zich beter leenen dan de plaatselijke avondbijeenkomsten, ook omdat daarbij wellicht beschikt kan worden over hulppersoneel van het korps, waarbij ik o. m. denk aan de z.g. kadervechtsoefeningen.

Wellicht waren hierbij ook een of meer uren te wijden aan datgene, wat Inl. naar aanleiding van het denkbeeld van den Lt. Kol. FROGER, bij de z.g. „oefeningscompagnie” wil doen geschieden, zij het dan ook, dat zulks m.i. beter kan geschieden op den eersten dag of den eersten morgen, dat de jonge officieren voor hun troependienst onder de wapenen komen.

Beantwoorden dus de gecomprimeerde cursussen in meerdere mate dan de plaatselijke cursussen aan den eisch, dat zij in zekeren zin de troepenoefening vervangen, op den voorgrond blijve voor beide cursussen de applicatorische methode gelden, nimmer ontaarde de cursus in een instituut waar college's worden gehouden en aangehoord.

Voor wat nu de programma's der cursussen betreft, spreken zoowel Inleider als Kap. V. zeh in dien zin uit, dat de oefenstof zou moeten worden verdeeld over de opvolgende cursussen, m. a. w. dat men op cursus K_1 iets hoort, wat men op cursus K_2 nog niet heeft gehoord, op overeenkomstige wijze als men bij het onderricht in de geschiedenis in opvolgende week of maand een opvolgend tijdvak, bij de aardrijkskunde een ander werelddeel behandelt.

De Commissie V.O.R. stelde zich nu op een ander standpunt. De subalterne officieren na hun vierde dienstjaar verdeelende in vier categoriën n.l. luitenants juniores, luitenants seniores, kapiteins juniores en kapiteins seniores, eene verdeeling vrijwel overeenkomende met de door beide meergenoemde heeren aangenomen — luitenants juniores = sectiecommandanten — wenschte de Commissie voor ieder dier categoriën eenzelfde programma, hetwelk aldus op ieder der 3 of 4 cursussen van eene categorie in zijn geheel opnieuw zou worden doorloopen.

En nu zou ik dadelijk de vraag willen stellen of niet juist door veelvuldige herhaling van eene zeldzame oefening de noodige vaardigheid verkregen, e.q. herwonnen, wordt. Hebben wij ons de regelen der rekenkunde, b.v. den regel van drieën, niet eigen gemaakt door het maken van *meerdere* z.g. sommen, in hoofdzaak van gelijksoortigen aard, waarbij die regel moest worden toegepast. Is het voldoende — om eens bij de sectiecommandanten te blijven — dat deze éénmaal eene wacht uitzetten, éénmaal een vuurbevel opmaken, éénmaal een pistool afschieten, enz., of is het niet juist de veelvuldige herhaling, die de snelheid van denken en handelen bevordert en datgene kweekt, wat men routine noemt?

Wanneer ik nu nog eens de punten naga, die Kap. V. opnoemt — zij zijn ook nog voor uitbreiding vatbaar — dan zou ik willen vragen of deze zich niet juist bij uitstek leenen voor herhaalde behandeling. Kap. V. zegt op blz. 554 van zijn M. S. artikel dat „opfrischen en herhalen wel niet behoeft te worden vermeden” en wil doen „voorkomen, dat jaar op jaar dezelfde onderwerpen worden *aangehoord*” — ik eursiveer weder — in mijn gedachten-gang echter is dat opfrischen en herhalen niet iets dat men niet behoeft te vermijden; het staat juist op den voorgrond; nieuwe onderwerpen komen eerst aan de orde, wanneer de sectiecommandanten overgaan in de categorie der luitenants seniores.

Bij een dergelijk stelsel is er geen bezwaar, luitenants van 3 tot 8-jarigen dienstdtijd in ééne klasse te vereenigen,

het bevordert de mogelijkheid, de opleiding der officieren — de Cie. V.O.R. achtte dit van groote waarde — binnen het eigen regiment te houden.

Inleider gaf in zijne voordracht aan, dat hij ons niet zou vermoeien met het voordragen van de leerstof, die op iederen cursus moet worden gegeven en voegde er aan toe, dat zulks niet moeielijk vast te stellen zal zijn. Ik ben eene tegengestelde meening toegedaan, en hoewel ik ten volle inzie dat, aangezien ik geene aanraking meer heb met den troep en met oefendetails, datgene, wat ik moeielijk acht, voor een ander wellicht zeer gemakkelijk is, zoo zou ik toch beide heeren in overweging willen geven, bijaldien zij dit reeds niet mochten heben gedaan, eens een gedetailleerd programma op te maken, waarbij de oefenstof over een 3 of 4 tal opvolgende cursussen is verdeeld. Ik zou het dan echter op prijs stellen, indien zij zich eveneens de moeite zouden willen geven, zich op mijn standpunt — beter gezegd het standpunt der Commissie V.O.R. — te plaatsen en eveneens een programma op te maken, gebaseerd op herhalen en oprisssen van dezelfde zaken gedurende meerdere opvolgende cursussen.

Ik zou thans nog eenige woorden willen wijden aan de instelling van de functie van den Directeur Reservekader. Dit denkbeeld kan mij niet toelachen. Waar thans reeds de behandeling van de bijzondere aangelegenheden der reserve-officieren, waar noodig, gecentraliseerd zijn bij de wapeninspecteurs, zoo lijkt mij de nieuwe functionaris eene schakel te meer in het raderwerk, eene schakel, die ik overbodig en dus schadelijk acht. Ten volle beaam ik de wenschelijkheid, dat van één persoon, dan wel van één centraal orgaan, de eenheid in leiding en onderricht uitga; naar mijne meening zijn de wapeninspecteurs de daartoe aangewezen personen. Zijn zij, wat ik niet kan beoordeelen, reeds thans met werkzaamheden overstelpt, zoo breide men het aantal aan hen toegevoegde officieren uit. De uitvoering van het door den inspecteur voorgeschrevene geschiede onder leiding en toezicht van de korpcommandanten en

hoogere commandanten, die toch ook bij den practischen troependienst de leiding hebben van alle onder hen staande officieren, onderofficieren en soldaten. Het cursusonder-richt staat in nauw verband met de oefening bij den troep, het is gedeeltelijk een voorbereiding daartoe, doch kan ook ter vervanging daarvan dienen; overleg tussehen wapen-inspecteurs en troepencommandanten is daartoe noodig. Waar bij een groot wapen als de infanterie overleg tussehen den inspecteur met 4 divisiecommandanten, 8 brigadecommandanten en 25 à 30 lagere commandanten bezwaarlijk kan worden geacht, zou ik mij kunnen vereenigen met de instelling van eene functie, overeenkomend met die van den hoofdofficier schietinstructeur bij de artillerie, een functionaris aldus, die de cursussen bezoekt, zich overtuigt, dat overal naar dezelfde beginselen worde gehandeld, die het verband onderhoudt tussehen den inspecteur en de troepencommandanten, kennis neemt van eventueele wenschen en bezwaren ten aanzien van de uitvoering der bepalingen, enz.

Met deze aangelegenheid staat in nauw verband de wijze, waarop door Inl. de regimenten als opleidingsinstituut, de regimentsecommandanten als opleiders hunner officieren uitgeschakeld zijn. Wel wil Inl. de geecomprimeerde cursussen der luitenants bij de regimenten doen plaats hebben, maar hij vindt het niet erg, dat luitenants niet bij hun eigen regiment die cursussen volgen. Ik acht dit, zooals ik reeds vroeger aangaf, met het oog op het nauwe verband, dat tussehen de oefening bij de troep en het cursusonderricht moet bestaan, integendeel zeer erg. Het was dan ook niet dan noodgedrongen, dat de Commissie V. O. R., door aanvaarding der plaatselijke bijeenkomsten, dat verband prijs gaf. Ik zou gencigd zijn, de opkomst bij het eigen regiment, niet alleen voor wat betreft den troependienst, doch ook voor wat betreft het cursusonderricht, te brengen onder datgene wat Inleider aanduidt als „militaire eischen, waarvan de minimumgrens naar beneden” niet, dan om zeer klemmende redenen mag worden overschreden.

Boven een stelsel waarbij de opleiding der reserve-

officiëren in hoofdzaak wordt gecentraliseerd bij den D. R. en plaats heeft bij onder hem ressorteerende scholen, geef ik de voorkeur aan eene decentralisatie over de regimenten; opleiding en beoordeeling van ieder reserve-officier individueel kan beter geschieden, wanneer die taak wordt verdeeld over meerdere personen, de regimentscommandanten. Ik acht die decentralisatie van zoo veel belang, dat ik, kort vóór ik mijne functie als Ct. der Ite Divisie nederlegde, op grond der opgedane ervaring ex officio de wenschelijkheid heb betoogd om bij die decentralisatie nog verder te gaan. Naar mijne meening was reeds bij het regiment het aantal reserve-officiëren zoo groot, dat het voor den regiments-commandant, zelfs bijgestaan door den hoofdinstructeur, onmogelijk was, zich een juist beeld te verschaffen van hunne individueele geschiktheid. Ik stelde daarom voor, die taak gedeeltelijk af te wentelen naar de commandanten der toenmaals nog bestaande drie schoolcompagnieën en naar den commandant der opleidingscompagnie, welke ik getransformeerd wilde zien in eene specialistencompagnie. De schoolcompagnie beschouwende als de kern waaruit in de diepte het actieve bataljon, het reserve-bataljon en wellicht nog een depotbataljon dan wel één of meer depotcompagnieën zouden worden gevormd en geëncadreerd zou de commandant der compagnie eene rol te vervullen hebben bij de beoordeeling van de onder die compagnie ressorteerende reserve-officiëren, zijnde dus ongeveer $\frac{1}{4}$ van het totale aantal bij het regiment.

Wanneer ik hier spreek van beoordeeling dan heb ik daarbij niet zoozeer eene beoordeeling op het oog zooals die is aangegeven in het Voorschrift Beoordeelingslijsten, dan wel een m.i. onontbeerlijk onderzoek, dat telkenmale, dat een reserve-officier onder de wapenen komt of een cursus volgt, wordt ingesteld. — Zie Bijlage V Rapport V.O.R. — om gedetailleerde gegevens te verkrijgen omtrent zijne geschiktheid, bijzondere eigenschappen, eventuele tekortkomingen, enz. om bij de opleiding tijdens de volgende dienstperiode daarmede rekening te houden, waar noodig het ontbrekende aan te vullen, enz.

In het stelsel van decentralisatie over de regimenten is het noodzakelijk, dat ieder regiment behoorlijk geoutilleerd zij met geschikte onderwijskrachten; de opleiding worde in hoofdzaak opgedragen aan de kapiteins en aan den hoofdinstructeur, doch ik acht het in geenen deele uitgesloten, ja zelfs zeer gewenscht, dat bijv. aan het onder-richt van de kapiteins seniores ook door den regiments-commandant een werkzaam aandeel worde genomen.

Dat deze hoofdofficieren daardoor aan hun eigenlijke troepenwerk zouden worden onttrokken, kan door mij niet worden toegegeven. Voor wat den troependienst der officieren betreft toch, heeft deze plaats tegelijk met en in den troep; terwijl de cursussen worden gehouden in die tijdperken, waarin de troepensterkte eene geringe, dan wel het oefenstadium der soldaten van dien aard is, dat kapiteins en hoofdofficieren daaraan niet voortdurend hunne volle aandacht behoeven te wijden.

Res. Kapitein E. P. WEBER. Mijnheer de Voorzitter.

De Heer ALTING VON GEUSAU heeft ongetwijfeld aan het instituut der reserve-officieren een grooten dienst bewezen door de verschillende kwesties, die zich daarbij voordoen, eens onder de loupe te nemen en eritisch te bekijken.

Nu zijn de meeste opmerkingen van den geachten inleider den res.off. als het ware uit het hart gegrepen. Ik zal mij echter beperken tot die gedeelten uit de voordracht, waartegen ik eenig bezwaar heb, en het overgrootste gedeelte, waarmee ik mij volkomen kan vereenigen, buiten sprake laten. Tot het laatste behoort de meer rationeele en systematische organisatie van de verdere opleiding van de res.off., de instelling van een centrale hoofdleiding en het dienstbaar maken ook van de Hoogere Krijgsschool en andere inrichtingen aan die verdere opleiding.

Wat ik echter mis in de voordracht is in de eerste plaats een bespreking van de *eischen*, die voor bevordering, aan res. off. worden gesteld.

Op de lijst van de stellingen, die de geachte inleider

zou behandelen, wordt als eerste genoemd: „De militaire eischen hebben een minimumgrens, welke onder geen voorwaarde naar beneden mag overschreden worden”. Tot deze militaire eischen behoort toch ook hetgeen de res. officieren aan wetenschappelijke militaire kennis moeten weten. In de voordracht mis ik echter een behandeling van deze eischen, gezweven van een omschrijving daarvan. En daaraan bestaat toch zeker behoefte.

Wel haalt de geachte inleider een uitlating aan van generaal KEMPER. Van een verdere bespreking van die eischen-zelf, ziet hij echter af. En daar komt het toch ook voor een groot gedeelte op aan. Men kan een hoogst efficiënte organisatie van het onderwijs in het leven roepen. Eerst dient echter vast te staan, wat onderwezen moet worden.

Bij een beoordeeling van die eischen, onderscheidt men dan de theoretische en de praktische. Naar mijn gevoelen komt het op het gevechtsveld voor den lageren aanvoerder eerder aan op praktisch inzicht dan op het in zijn brein verzameld hebben van een maximum aan militaire wetenschappen. Dit zij voorop gesteld. Toch zijn de theoretische eischen evenzeer een noodzakelijke factor. Maar dan dient scherp omljnd vast te staan, waaruit die eischen bestaan. Nergens heb ik kunnen vinden aan welke theoretische eischen een reserve-luitenant en -kapitein moet voldoen om tot kapitein resp. majoor te kunnen worden bevorderd. Indien men hier niet in het vage bleef, doch eens omschreef, wat onder de „minimum-eischen” wordt verstaan, zouden wij een grooten stap verder zijn.

Geheel sluit hier aan de kwestie van het Handboek voor de reserve-officieren. Daarin behoort, in verband met die minimum-theoretische eischen alleen vermeld te worden, wat nu precies een res-kapitein en res. majoor moet weten, ontdaan van alle mogelijke ballast en in een handigen overzichtelijken vorm los van fraaie zinswendingen, zooals de geachte inleider dit zoo duidelijk heeft aangetoond.

Door dit handboek zal dan het verwerven van de vereischte minimum-theoretische kennis voor den gemiddelden

res. off. een eenvoudige zaak zijn. De kennis van de noodige theoretische militaire wetenschap kan dan als vanzelfsprekend voorop worden gesteld, terwijl voor de beoordeeling in hoofdzaak de aandacht gevestigd kan blijven op de praktische bekwaamheid. Door de gemakkelijk te verwerven theoretische kennis komt deze automatisch, waar zij behoort, op het 2e plan te staan.

De geachte inleider heeft de beteekenis en waarde van het handboek op uitnemende wijze in het licht gesteld. Ik wil er slechts dit aan toevoegen, dat ik in de militaire afdeling van mijn boekenkast een respectabele rij van militaire reglementen en voorschriften heb, maar bovendien een niet minder achtenswaardigen stapel van uittreksels, voorbeelden van bevelen, schema's e.d. die door de ijverige docenten op onze cursussen werden samengesteld, maar het met dit alles niet eenvoudiger maken. Het geheel vormt voor den res. off. die in een minimum van tijd zich met het noodzakelijk minimum op de hoogte wil stellen, een mer à boire.

Waarom hebben wij dat handboek nog niet? Onze vereeniging is er nu al ruim een jaar over doende. Wij weten ook, dat er hard aan wordt gewerkt, maar het schijnt dat de ambtelijke accuratesse ook hier den tijd parten speelt. Wanneer men eerst alle militaire instanties in de gelegenheid wil stellen een duit in het zakje te gooien, wanneer men het werk telkens weer aan een minutieus onderzoek onderwerpt, dan zal de belofte, dat het boek tegen het eind van het jaar wellicht verschijnen zal, zeker niet vervuld worden.

Nog een paar korte opmerkingen. Waarom blijven de uitvoeringsmaatregelen op de wet op het res. personeel zoo lang uit? Dit is geen critiek op den ambtenaar aan Defensie met de samenstelling belast. De vertraging zal wel elders liggen.

Als secretaris der vereen. v. verl. officieren onderschrijf ik de opmerking, dat de res. off. in hun verzoeken wel eens te ver gaan. Er wordt echter een fout aan beide zijden gemaakt. De res. off. vragen soms maar raak om de meest

futiele redenen, de militaire autoriteiten zijn anderzijds te slap door soms zooveel mogelijk maar toe te geven, totdat een goede regeling door de ontelbare afwijkingen spaak dreigt te loopen, terwijl anderen voor hun afwijzing niet altijd goede gronden hebben en de afwijzing soms haar oorzaak vindt in onbekendheid met de voorschriften.

Geheel sta ik aan de zijde van den geachten inleider, waar hij beweert, dat de finantieele zijde van het vraagstuk belangrijk is. De res. off. is geen afzonderlijke menschelijke gemenschap met afzonderlijke eigenschappen. Over het geheel genomen predomineeren dan ook bij de res. off. evenals bij alle andere categoriën van Staatsburgers de materieele belangen i.c. de finantiëele vergoeding. Men kan ook gerust zeggen, dat het animo stijgt met de meerdere geldelijke appreciatie. Wat de huidige Minister van Defensie te dien opzichte heeft gedaan, stemt tot tevredenheid, al blijven er nog eenige onvervulde desiderata over.

De tirade van den geachten inleider over de bezuiniging verkregen door het instituut der res. off. is in een vorm gesteld, alsof deze bezuiniging illusoir is. Er is niemand, die ooit beweerd heeft, dat het instituut der res. off. geen geld kost. Maar even evident is het, dat door de res. off. de oorlogsenadreering veel en veel goedkooper is geworden.

De argumenten tegen de winterbijeekkomsten zijn steekhoudend. Echter verplaatse de geachte inleider zich eens in den gedachtengang van een res. off., leider of employé van een drukke zaak, die met moeite jaarlijks er een 10 à 14 dagen met zijn gezin tusschen uit kan. Dat is iets anders dan 4 weken in de Sommerfrische gaan. Dwingt men hem een 6 daagschen cursus te loopen, dan komt er onvermijdelijk een tegenzin tegen de militaire verplichtingen en een neiging er zoo spoedig mogelijk uit te loopen. Bovendien zijn de wintercursussen nuttig, al staat het nut lager dan van de gecomprimeerde cursussen.

Over de instructeurs op de cursussen een enkel woord. Er bereiken ons meermalen klachten daarover, die vaak gemotiveerd zijn. Persoonlijk hebben wij deze ervaring, dat

men alle moeite doet om de beste krachten daarvoor aan te wijzen. Althans voor de hoofdvakken. In de bijvakken slaagt men daarin blijkbaar niet steeds.

Mijnheer de Voorzitter, ik dank u mij in de gelegenheid te hebben gesteld deze korte opmerkingen over de voordracht uit te spreken.

Res. Majoor Prof. Mhr. J. C. KIELSTRA.

M. d. V. De tijd dringt en ik wil dus gaarne dadelijk tot behandeling van de zaken overgaan. Maar ik wil toch niet nalaten om in de eerste plaats tot het bestuur dezer vereeniging een woord van bijzonderen dank te richten voor de uitnoodiging, die mij gewerd om deze voor ons reserve-officieren zoo belangrijke besprekingen bij te wonen en tot den inleider voor de uitvoerige en doorwrochte wijze, waarop hij het aanhangige onderwerp heeft behandeld.

Thans zij het mij vergund enkele opmerkingen te maken naar aanleiding van de rede van den heer ALTING VON GEUSAU.

Deze zaak heeft, naar mij voorkomt, twee zijden, eene technische en eene sociale.

Over de eerste zal ik, na al hetgeen daarover reeds in het midden is gebracht, kort zijn. Ik wil mij bepalen tot de opmerking, dat ongetwijfeld de kennis van den reserve-officier van zeer groot belang is voor de behoorlijke vervulling van de op hem rustende plichten, maar dat daarnaast zijne persoonlijkheid niet minder beteekenis heeft. Indien mij nu iets heeft getroffen in de rede en de naar aanleiding daarvan gemaakte opmerkingen, dan is het dit, dat men m. i. iets te eenzijdig aan het bijbrengen van die kennis schijnt te denken en over de ontwikkeling van de persoonlijkheid en de eischen, waaraan de reserve-officier uit dit oogpunt moet voldoen, zoo weinig heeft gezegd. Ik zou dan ook bij al die cursussen, die de geachte inleider heeft voorgesteld, evenals bij het tegenwoordig onderwijs aan reserve-officieren, willen waarschuwen: Denkt toch ook vooral aan die andere eischen; maakt het niet al te schoolsch,

maar let er op, dat men menschen vormt, van wie als persoonlijkheid invloed op hunne ondergeschikten kan uitgaan. Als men dat niet uit het oog verliest, zal men het, dunkt mij, over de technische eischen van de opleiding wel eens kunnen worden.

Op enkele détailpunten zou ik wellicht met den inleider eenigszins van meening verschillen; zoo b.v. hecht ik voor mij *wel* groote waarde aan den band tusschen het regiment en den reserve-officier. Hij moet dat milieu m. i. kennen en met de aan dat regiment bij mobilisatie opgelegde taak, zooveel als mogelijk is bij ons opleidingssysteem, vertrouwd zijn. Maar nog eens: Dat zijn bijzonderheden, waarover wij het vermoedelijk spoedig eens zouden kunnen zijn.

Veel grooter moeilijkheden liggen er m. i. op het terrein, dat de andere zijde van de zaak omvat, n.l. het maatschappelijke.

Dikwijls heb ik mij afgevraagd, waardoor het mogelijk is, dat in Zwitserland — het is mij onlangs weer gebleken bij een persoonlijk bezoek daar — een systeem zoo goed slaagt, terwijl het bij ons maar zoo matig gaat. Hoe komt het, dat de waardeering van de samenleving voor de positie van den reserve-officier daar zooveel hooger is dan hier te lande? Ik bemerkte dat b.v. toen ik eens met eene Zwitserse dame uit betrekkelijk eenvoudigen kring over de mobilisatie sprak en die mij, beschrijvend hoe zij hare drie zoons daarbij had zien uitrukken, zeide: „Das was aber schön, als da bei der Mobilmachung aus einem Hause drei Hauptleute (hare drie zoons) marchirten!“... M. d. V. kom daar bij ons eens om! Zou er niet meer kans zijn, dat eene moeder hier hare vreugde uit zou spreken, dat van hare drie zoons er niet één daarbij betrokken was geweest, maar dat één was afgekeurd, één te oud en de ander... nu ja, weet ik om welke reden ook vrij was gelopen?!

Waarom ligt zulk een verschil?

M. i. kan men drie redenen aanwijzen, die ik, beginnende met de minst belangrijke, even wil beschrijven.

In de eerste plaats is er verschil tusschen het Zwitserse

maatschappelijk leven en het onze. Men heeft daar op elk gebied meer een „Vereinsleben”, komt meer ook voor andere doeleinden in gezelligheidslokalen bijeen. Zoo sluit zich de afwezigheid uit den gezinskring, die voor onderhoud en vermeerdering van de militaire kennis in den vorm van het bijwonen van voordrachten, bijeenkomsten en wat dies meer zij, noodzakelijk is, beter aan bij de maatschappelijke gewoonten.

Verder heeft men daar te lande met eene andere emigratie te doen dan bij ons. Ook daar emigreeren tamelijk velen, maar het zijn meer landbouwers en anderen, die geen bestaan zien en daarmee dan ook veelal voor goed naar een ander land gaan. Bij ons daarentegen is het juist een vrij groot percentage uit de meer ontwikkelde en gestudeerde kringen, dat voor jaren naar de koloniën vertrekt. De betrokkenen zelf gevoelen zich in hunne plannen door hunne militaire plichten licht gedwarsboomd en het leger ondervindt ook moeilijkheden als gevolg van de omstandigheid, dat een deel van zijne aanvoerders in Indië of elders zit.

Maar het voornaamste verschil is toch wel dit, dat Zwitserland algemeene dienstplicht kent en wij meer dan de helft vrijlaten in normalen tijd. Tegenover de 100 %, op wie in Zwitserland de dienstplicht drukt, hebben wij een 40 % dienstplicht. En daardoor is bij ons de res. officier altijd in het nadeel tegenover dengene, die om welke reden ook buiten den dienst blijft.

Dat nadeel is n.l. tweeledig. In de eerste plaats lijdt hij het particulier, door verdiensten en kansen te missen. In de tweede plaats echter staat hij sociaal, d. w. z. bij elke sollicitatie en in elke positie voortdurend achter, *feitelijk* gesproken en ondanks alle goede bedoelingen, bij een ander, die zich geheel en zonder voorbehoud aan zijne burgerwerkzaamheden kan geven.

Het eerste kan men hem, althans tot op zekere hoogte, vergoeden door het toekennen van eene toelage, hoewel die vermoedelijk zeer hoog zou moeten zijn, voor het minst in sommige gevallen, zou zij het nadeel geheel compenseren.

Maar met het tweede staat het anders. Men kan dit nadeel niet in getallen uitdrukken; maar dat het er *is*, staat m. i. buiten twijfel. Iemand, dien men met alle krachten in zijn dienst ziet treden, verkiest men uiteraard, het overige gelijk zijnde, boven een ander, die een deel van zijn tijd aan andere belangen moet wijden, gelijk de reserve-officier, wil hij *goed* zijn, onvermijdelijk moet doen. Aan dat *feit* is met geen regeling iets te doen. Wellicht kan de openbare dienst het voorbeeld geven; misschien kan de regeering, nu eene voor de gemeenten voordeelijker regeling van de financieele verhouding tot het rijk staat getroffen te worden, daarvan gebruik maken om te zorgen, dat ook voor die lichamen ten aanzien van res.-officieren meer bevredigende regelingen worden getroffen dan thans bij enkele het geval is — b.v. de tegenwerking van het vrijwillig dienstdienen of dienst voortzetten van den res. officier bestrijden — maar noch daar, noch in het particuliere, speciaal het economische leven is het m.i. geheel op te heffen.

Zelfs vraag ik mij af, of de soms aanbevolen geldelijke weerbelasting ons eigenlijk niet persoonlijk nog in nadeliger conditie zou brengen. Want daardoor zou niet onmogelijk dit onbedoelde gevolg intreden, dat men zou redeneeren, dat er nu geen enkele reden meer bestond om den dienstplichtige te verkiezen, aangezien de niet-dienstplichtige gelijkelijk zijne plichten tegenover den staat vervulde, alleen op andere wijze!

Intusschen, daarover thans niet verder. Maar als ik al die verschillen tusschen Zwitserland en hier beschouw, dan verwondert het mij niet, dat de waardeering van de positie van res. officier èn bij hen die in aanmerking komen daarvoor èn in de maatschappij minder groot is dan daar te lande. Denkt men dan er nog aan, dat het Zwitsersche stelsel eene lange historie heeft, m. a. w., tijd heeft gehad om in de gedachten van het volk eene plaats te veroveren, dan verwondert het verschil tusschen de beide landen in dit opzicht mij nog minder!

Kunnen wij iets doen om in dit opzicht hier te lande verbetering te krijgen? Ik geloof, dat wij daarmee het leger

een nog grooter dienst zouden bewijzen dan door eene reeks technische verbeteringen in de opleiding, hoe beteekenisvol deze uiteraard ook zijn.

Ik denk hierbij aan het gebaar der leiders van ons economisch leven, waaruit een begin van de waardeering van militaire plichts vervulling sprak en dat verbonden was aan het zgn. plan-Posthuma-Boele. Op de mérites van dat plan zelf zal ik niet ingaan, al ware het slechts omdat het van de baan is. Slechts dit wil ik zeggen, dat voor mij zijne beteekenis voornamelijk lag in de waarde, 'die de bedoelde leiders van ons economisch leven blijkt gaven te hechten aan vrijwillige vervulling van militairen dienstplicht, toen zij dat plan steunden.

Ik heb mij afgevraagd, *wat* voor hen de waarde van de vervulling van dien plicht kon zijn en van de vrijwillige dienstneming en in dadelijk verband daarmee, of er iets kon geschieden tot verhooging van die waarde in het algemeen?

Voor mij zelf meende ik het volgende antwoord op die vragen te kunnen geven:

Er is geen functie bijna, waarin de ontwikkeling van persoonlijkheid, van karakter, van het vermogen om te gaan met menschen van allerlei slag, van dat om *leider* van menschen te zijn, zoo noodzakelijk is om haar *goed* te vervullen als die van officier, ook res.-officier. En het behoeft geen betoog, dat juist in het economisch leven ook die eigenschappen van zeer groote beteekenis zijn.

Welnu; dat besef kan op den duur in alle kringen doordringen en tot waardeering leiden voor dengene, die zich tot een functie, die zulke eischen stelt, aangetrokken gevoelt en haar *goed* vervult. Ik weet zeer goed, dat dit niet op eens kan, maar het kan komen. En het is nu de vraag, of men maatregelen kan nemen, die eene dergelijke waardeering kunnen bevorderen?

Direct natuurlijk weinig; wel wil ik de hoop uitspreken, dat de heeren POSTHUMA c. s. de waardeering, welke zij blijkens hunnen steun aan het plan Posthuma-Boele voor de vrijwillige plichts vervulling tegenover ons vaderland gevoelden,

zullen toonen ten aanzien van de reserve-officieren in het algemeen, meer in het bijzonder ten aanzien van de vrijwilligers onder hen, die nog heel wat meer op zich namen dan de vrijwilligers in het ontworpen plan in het algemeen zouden gedaan hebben.

Maar indirect kan ook het legerbestuur m. i. wel iets doen om die gewenschte waardeering van den kant der samenleving te bevorderen. En als ik hierop nu kom, sluit ik aan bij hetgeen ik in den aanvang zeide: Laat men vooral bij de vorming van den res. officier letten op persoonlijkheid, op karakter. Laat het legerbestuur schiften, selectie toepassen bij de vraag, wien het tot officier zal benoemen en niet alleen op examenresultaat afgaan.

De maatschappij moet *weten*, dat er zekere waarborg bestaat, dat degene, die eene benoeming als res. officier kan toonen, een *man* is, dat hij anderen *leiden* kan, dat hij *meer* heeft gekregen dan een zeker quantum militair-technische kennis, kortom, dat zijne benoeming tot officier een waarborg is, dat hij zekere eigenschappen bezit, die eveneens in het maatschappelijk leven waarborg voor slagen zijn.

Omgekeerd moet daarvan ook weer het gevolg zijn, dat men in de kringen onzer jonge mannen prijs zal gaan stellen op eene benoeming tot res. officier. En deze wisselwerking kan aan onze legeraanvoering slechts ten goede komen.

Mocht zulk een toestand worden bereikt, dan is daarmee het sociaal nadeel, waarvan ik boven sprak, van zelf vervallen. Want dan wordt op den res. officier prijs gesteld in bepaalde werkkringen; dan is het feit, dat men die functie bekleedt, eer sociaal een voordeel.

Ik meen dan ook met nadruk te mogen aanbevelen eene selectie als ik zoo even aanbeval en eene opleiding, die waarborg geeft voor de vorming van persoonlijkheden.

Kapitein G. FABRUS.

M. de V. Stelling 5a van den Majoor ALTING VON GEUSAU, luidende: „Herstel van de functie van Inspecteur Militair Onderwijs, zij het ook in gewijzigden vorm”, geeft mij aanleiding mijn meening tegenover die van den hooggeachten inleider te mogen stellen.

Mijns inziens is een Inspecteur militair onderwijs voor de opleiding tot- en van- reserve-officieren, niet noodig, ja lijkt hij mij zelfs ongewenscht.

Deze opleidingen toch moeten zooveel mogelijk in practischen zin worden gehouden en daarom zijn de inspecteurs der wapens de meest bevoegde autoriteiten om deze ieder voor hun eigen wapen te regelen en te leiden.

Door hun voortdurend contact met het wapen, kunnen zij bereiken, wat voor een Inspecteur militair onderwijs, zelfs na het herhaaldelijk raadplegen van de wapeninspecteurs, nog maar gebrekkig mogelijk zal zijn.

De wapeninspecteurs kunnen in het doolhof van cursussen en opleidingen bij hun wapen veel beter den juisten weg aangeven, dan dat dit voor een Inspecteur militair onderwijs voor het geheele leger mogelijk is. Reeds nu is gebleken, dat eerder tot decentralisatie, dan tot centralisatie moet worden overgegaan. Steunend op de ervaring bij tal van oefeningen opgedaan, kunnen zij beoordeelen, wat den reserve-officieren nog ontbreekt en welke leerstof dus nog in het bijzonder moet worden behandeld.

Mijn ervaring op het gebied van onderwijs aan reserve-officieren zelf, heeft mij geleerd, dat het zoo juist gezien is, om dit onderwijs geheel te stellen onder rechtstreeksch toezicht van de Inspecteurs, die het stempel van hun wapen op die leerlingen kunnen drukken. Geen andere autoriteiten buiten het wapen kunnen dit m. i. beter doen.

Ik eindig met den wensch te uiten, dat niet alleen de scholen voor reserve-officieren, doch ook de verdere opleidingen van reserve-officieren zullen blijven onder de hoede van de Inspecteurs der wapens.

Res. Kapitein H. W. HOLSTEIJN.

Mijnheer de Voorzitter, mijne heeren.

Met zeer veel belangstelling volgde ik de voordracht van den geachten inleider. Uit deze blijkt wel duidelijk, dat er een zeer groot verschil bestaat, met den tijd waarin ik mij als aspirant-vaandrig verbond. De opleiding in dien tijd, althans bij mijn Regiment, mocht feitelijk den naam van

opleiding niet dragen. Behalve enkele uitzonderingen, was de verhouding met het beroepskader eenvoudig slecht te noemen, terwijl deze tegenwoordig, althans zoover ik daarvan ondervinding heb, niet slechts goed, maar uitstekend genoemd moet worden.

Hieruit volgt onmiddellijk, dat de Res. officieren, uit de moeilijkste eerste jaren van het Reservekader voortgekomen, waarvan een deel thans den rang van majoor bekleedt, die dus ondanks onaangename ondervindingen vrijwillig hun dienstverband behielden, zeer zeker een goeden geest hebben behouden.

Dat die geest onder de jongeren wel wat te wenschen overlaat is zooals de inleider opmerkte, een gevolg van den tegenwoordigen tijd. Is dit inderdaad het geval, dan zal het moeilijk zijn dien geest te veranderen in den korten tijd van het verblijf onder de wapenen. Dat voor verschillenden de dienstplicht eene belemmering is, om eene goede positie te verwerven is reeds meermalen naar voren gebracht. Al beweert men ook, dat dienstplicht geen bezwaar oplevert om voor eene betrekking in aanmerking te komen, toch zijn er zelfs wel gemeenten aan te wijzen, waar zelden een res-officier wordt aangenomen.

De geachte inleider beweerde, dat het toch voor niemand een bezwaar kan zijn, om in 3 jaren tijds ééns gedurende 3 weken en 2 maal gedurende 6 dagen onder de wapenen te komen. Is hem echter wel bekend, dat de positie van het meerendeel der jongere officieren van dien aard is, dat het in den regel slechts 14 dagen verlof per jaar geniet? Ook dat er velen zijn, die slechts 8 dagen verlof genieten? En men wil toch ook wel eens geheel vrij zijn en rust genieten!

Men moet dus trachten, de Rijksregeling voor ambtenaren ook te doen doorvoeren voor Gemeenten, de medewerking van groote zaken in deze in te roepen; misschien bij aanbestedingen van het Rijk uitgaande, de voorkeur worden gegeven aan firma's, die eene behoorlijke verlofsregeling voor hun dienstplichtig personeel hebben ingevoerd.

Dezen morgen sprak ik nog met een collega, die juist de mededeeling had ontvangen, dat hij in verband met even-

tueele bevordering, in 1929 en in 1930 gedurende 3 weken onder de wapenen moet komen.

Hij zal dan in die 2 jaren met zijn gezin niet zamen van verlof kunnen genieten.

Daar hij in de omstandigheid verkeert, dat hij ieder oogeblik zijn verband met het leger kan verbreken, dringt zijn vrouw er reeds op aan zulks te doen. Nu kan men wel zeggen, dat men wat voor zijn vaderland moet over hebben, maar de liefde kan niet van één kant komen, en in een geval als het hierbedoelde is toch misschien wel eene andere regeling te treffen.

Ter bevordering van den goeden geest zou men meer dan tot nu bij de indeeling rekening moeten houden met de positie als burger. Er zijn teekenen, die er op wijzen, dat men er meer rekening mee houdt, dan tot dusver, maar het moest toch niet mogelijk zijn, dat de mededeeling van den R. C. „Kan niet worden gemist” oorzaak is, dat eene overplaatsing in het belang van den dienst en van den betrokkene, op grond daarvan wordt afgewezen. Ik zou eenige eigenaardige indeelingen kunnen opnoemen, maar mijn spreektijd is bijna voorbij.

Tot slot wil ik nog even iets opmerken in verband met de „Officieren Compagnie” welke de geachte inleider zich voor de jonge officieren voorstelt.

Ofschoon stram excerceeren voor jonge mannen, sportief aangelegd, een genoeg en moet zijn, stel ik me toch voor, dat jongelui, pas van de schoolbanken, trots en terecht op hun ster op de kraag, zoo'n gevoel van eigenwaarde zullen hebben, dat ze eene dergelijke Compagnie meer als een „tuchtklasse” dan als een sportief genot zullen voelen.

Ik hoop, dat deze vrijmoedige opmerkingen, niet als aanmerkingen zullen worden opgevat en verzeker U, dat deze uitsluitend zijn gemaakt, met de bedoeling tot eene regeling te komen, welke eene waarborg oplevert, dat het rendement van den res.-officier zoo hoog mogelijk worde opgevoerd, tot welzijn van het Vaderland.

Mijnheer de Voorzitter, ik dank U voor de gelegenheid, welke U mij gaf één en ander naar voren te brengen.

Res. Eerste Luitenant J. ROODENBURG.

Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren!

Reeds voor eenige jaren had ik het genoegen den degen te kruisen met den inleider over de voortgezette opleiding der R. O. En als hij het niet zelf hedenavond gezegd had, dan had ik toch reeds uit zijn voordracht kunnen bemerken, dat hij sindsdien vele reserve-officieren heeft gesproken, omdat zijn thans ontvouwde en toegelichte stellingen in vele opzichten een vooruitgang beteekenen, vergeleken met zijn vroegere meeningen. Wellicht zou het gewenscht zijn over eenige jaren wederom een bijeenkomst te beleggen, ten einde dan eens na te gaan, hoever we sindsdien dan weer zijn voorwaarts gekomen. Alleen beweer ik, dat de geachte inleider nog niet genoeg R. O. heeft gesproken.

Twee gezegden doen mij deze opmerking maken.

Ten eerste beweerde de inleider, „de jonge R. O. willen van geen opofferingen weten, en daarom is de geest onder die jongelui niet zoo goed”;

en als tweede gezegde trof mij: „dat de verplichte opkomst onder de wapenen van 1 maal $3\frac{1}{2}$ week en 2 maal 6 dagen in de drie jaar nu niet zoo erg is, omdat er toch altijd nog wel tijd is om eens een *maandje van de Sommerfrische te genieten*”.

Deze beide gezegden, waarvan vooral de laatste zoo losweg er tusschen door werd geworpen, doen mij vreezen, dat de inleider alleen sprak met de oudere en vrijwillig dienende R. O., die nog vol ambitie en con amore den wapenrok dragen.

De toestand, zooals die voor de toekomst zal zijn, is echter anders. En toch moeten we daarmede rekening houden, als dienstplichtwet en reservewet geheel voor het kader zullen hebben doorgewerkt.

Dan is de toestand zoo, dat het meerendeel der jongelui, door den dienstplicht voor een officiersplaats wordt aangewezen.

En nu vraagt de inleider opoffering van een jongeman, eerst kort van de Middelbare School, die opgeroepen wordt zijn beste krachten te geven voor het Vaderland, om gedu-

rende tien maanden een niet malsche opleiding te volgen, daarna twee maanden practischen dienst te verrichten, op een oogenblik, dat hij, vol lust en levensmoed, zich opmaakt aan den opbouw van zijn carrière te beginnen.

Men vergete niet, wat dat wil zeggen voor iemand, die, zooals Prof. KIELSTRA zoo juist typeerde, al bij voorbaat weet dat hij economisch achterstaat bij zijn collega's, die hetzij door de, niet-strengere, keuring, hetzij door de verderfelijke loting, gelukkiger geweest zijn, dan hij. In zijn leertijd wordt hij gedurende een jaar uit zijn werk gehaald, om dan te trachten met de resteerende levenslust aan zijn carrière te beginnen. Thans weet hij, dank zij de Wet 1927, dat hij na een tien à 12 maanden wederom den lande voor drie of zes weken zal moeten dienen. Kennende de mentaliteit van het meerendeel der werkgevers, waaronder helaas maar al te veel overheidslichamen, komt dat in vele gevallen daarop neer, dat hij daarna weer van vorenafaan kan gaan beginnen. Wat mag men dan verwachten van de opofferingsgezindheid der jongeren, die gedwongen tot den dienst, gedwongen tot de officiersopleiding, zich van alle zijden bemoeilijkt vinden?

Voor een jongeman van twintig jaar is het toch ook zoo veel moeilijker zich te schikken, dan voor mannen van veertig, die de practijk en de tegenspoeden van het leven hebben ondervonden.

Een kleine tegemoetkoming ware wellicht te vinden, indien cursus L. I. direct kon aansluiten aan de eerste opleiding.

En wat het tweede punt aangaat, niet alle R. O. zijn in overheidsdienst met een gegarandeerde vacantie van twee, drie of meer weken. Er zijn er genoeg, die slechts nu en dan in de gelegenheid zijn veertien dagen vacantie te nemen en velen, die niet meer dan een week kunnen genieten. Ik ken gevallen, dat dit tijdvak nog van bovenaf wordt voorgeschreven, zelfs gevallen, dat de geheele zaak een week sluit, opdat allen tegelijk met vacantie kunnen gaan.

Wat blijft er dan over van al die mensen, die niet alleen in de practijk van het leven, maar in de harde prac-

tijk, ik zeg „harde” practijk, staan, ondanks de zoo mooi geregelde opkomst, van „een maandje van de Sommerfrische genieten”. Er zijn er maar al te veel, die al blij zijn er eens een paar dagen tusschen uit te kunnen gaan.

Ik zou den inleider in overweging willen geven niet alleen eens te spreken met die res. off., die vrijwillig hem hun mededeelingen komen verstrekken, maar deze categorie eens te ondervragen en die eens te toetsen naar de bereidwilligheid om vrijwillig de lasten, verbonden aan de functie van R. O. te blijven op zich nemen.

Daarmede houdt ook verband het feit, dat er nog zoo-vele R. O. zijn, die dan ook den wintercursus verkiezen boven den zesdaagschen, afgezien van de militaire eischen en het militaire nut, dat door verschillende personen ook verschillend beoordeeld wordt. Uit wat de Kapitein VAN VOORST EVEKINK opmerkte, meende ik ook te mogen opmaken, dat deze op het standpunt staat, dat mede om die reden dit instituut niet gemist kan worden. In meer verwijderd verband staan daarmede ook de vele verzoeken, die dan dikwijls volgens inleider zoo weinig klemmende motieven naar voren brengen. Met recht mag m.i. betwijfeld worden of de draagkracht van werkelijk klemmende motieven door hen, die niet in de volle practijk van het *burger*leven staan, wel altijd op de juiste wijze worden beoordeeld.

Ten slotte een kleine opmerking. Het te verschijnen handboek is van groote beteekenis. Maar men vulle dit aan, door de R. O. steeds regelmatig op de hoogte te houden, van de voor hen gewichtige Legerorders. Het door inleider aangehaalde artikeltje uit „De Verlofs officier” was onvolledig, omdat de schrijver niet goed op de hoogte was van de betrokken Legerorder zelf, en zeer zeker niet van de toepassing daarvan.

Een belangrijke kwestie zou mede daardoor voor ons geregeld zijn.

Majoor JHR. ALTING VON GEUSAU. 1)

M. d. V. Gaarne wil ik met een enkel woord trachten de verschillende Heeren, die zoo welwillend waren om aan het debat deel te nemen, te antwoorden.

Vooraf moge ik mededeelen, dat de Kapitein van den Generalen Staf G. J. SAS, werkzaam aan de IIe Afdeeling van het Departement van Defensie, mij zoeven mededeelde, dat een „Handboek voor de R. O.” bestemd voor de infanterie reeds grootendeels gereed is en dat tevens verschijnen zal een boekwerk bevattende alle bepalingen en regelingen voor de R. O. van belang.

Om te beginnen betuig ik mijn hartelijken dank aan de Heeren, die het woord gevoerd hebben voor de belangstelling aan mijn arbeid gewijd en ook voor de instemming, die zij mij betuigd hebben. Meer in het bijzonder richt zich die dank tot Professor MR. J. C. KIELSTRA, Reserve-Majoor, die zich de moeite getrooste om hedenavond uit Wageningen over te komen en die op zoo bijzonder degelijke en onderhoudende wijze mijne voordracht aanvulde, door de bespreking van de sociale zijde van het vraagstuk.

In het algemeen waren verschillende Heeren voorstanders van het behoud der winter-cursussen. Ik geef natuurlijk gaarne toe, dat deze cursussen een groot voordeel vormen, gezien vanaf het particuliere standpunt der R. O.

Waar zij echter n.m.m. een onvoldoende rendement opleveren en ik geen kans zie, door een andere regeling in dezen verbetering te verkrijgen, moet ik mijn standpunt wel handhaven dat zij moeten verdwijnen, daar ik anders al dadelijk in botsing zou komen met mijn eerste stelling, volgens welke de minimum-eischen in geen geval mogen worden losgelaten.

Waar door verschillende sprekers den nadruk gelegd is op het contact der R. O. met de militaire maatschappij en meer in het bijzonder met hunne regimenten, moet ik nog opmerken, dat in deze wintereursussen het verband met de

¹⁾Het volgende is wellicht iets uitgebreider, dan het in den avond van 26 October, op vergevorderd uur gesproken woord.

militaire maatschappij in het algemeen grootendeels en dat met de regimenten geheel illusoir is, zoodat ik ook uit dien hoofde mijne meening niet behoef te wijzigen.

Een tweede punt, dat veel oppositie ontmoette, was de instelling van de functie van Directeur van het Reservekader. Ik heb in mijne voordracht herhaaldelijk doen blijken, dat ik aan de Inspecteurs der Wapens zeer veel invloed op programma's e.d. blijf toekennen en dat de D. R. over een officier van ieder wapen beschikt, die als het ware en indien noodig een trait d'union kan vormen tussehen die Inspecteurs en den D. R. Mijn hoofdbezwaar van thans, dat te veel autoriteiten over de onderwerpelijke materie gaan en deze de zorg voor de encadreering met R. O. door hun veelzijdig ander werk, als nevenzaak *moeten* beschouwen, is door geen der Heeren weersproken. Ik stel mij voor, dat uit de samenwerking der Inspecteurs en den D. R. heel goed een degelijke wijze van opleiden kan geboren worden en verwacht van den D. R., die op zijn stuk blijft staan, dat hij zorgen zal, meer dan thans het geval is, over een uitstekend stel instructeurs te zullen beschikken. Ik blijf van meening, dat een hooge autoriteit, die geen andere werkzaamheden heeft, dan de zorg voor de militaire en maatschappelijke belangen van de R. O., de zaak, waar het hier om gaat belangrijk zou bevorderen, mede dank zij de daardoor verkregen centralisatie.

Ik wil dien D. R. niet tevens belasten met de zorg voor de opleidingen der beroepsofficieren, omdat dan de R. O. weer op het tweede plan komen. Uit dien hoofde is de naam van „Directeur Reservekader”¹⁾ ook beter, dan de ook door mij gebruikte benaming van „Inspecteur van het Militair Onderwijs”. Verschillende Heeren mogen in het bovenstaande reeds eene beantwoording vinden van hetgeen door hun is in het midden gebracht.

Ik zal thans de Debaters nog even op den voet volgen.

Kapitein VAN VOORST EVEKINK acht het zoo moeilijk om steeds dezelfde R. O. tezamen een cursus te doen volgen.

¹⁾ Wij hadden voorheen een „Hoofdofficier voor het Reservekader”.

Ik ben dat niet alleen met hem eens, maar acht het zelfs onmogelijk. Maar juist daarom vroeg ik om gedetailleerde programma's der cursussen, waardoor het onverschillig wordt, welke R. O. tot één cursus vereenigd worden, mits uit het kaartstelsel bij den D. R. maar blijke, dat al die Heeren ook den vorigen cursus gevolgd hebben. Waar en bij welken instructeur zij dien vorigen cursus volgden is geheel onverschillig in mijn stelsel; in dat stelsel ontbreekt ook de moeilijkheid van R. O. die overgaan van wintercursus naar gecompriëerde cursus of omgekeerd.

Dat C. V. thans de algemeene leider is van de opleiding der R. O. is mij natuurlijk bekend, doch deze autoriteit en zijn personeel zijn dusdanig overbelast met allerlei hoogst gewichtige aangelegenheden, dat op dat bureel aan de opleiding der R. O. onmogelijk die zorg kan besteed worden, die voor zoo'n uiterst belangrijke zaak noodig is. Zulks eischt een geheel mensch!

Dat ik mijn eigen school-stelsel verwaterd heb kan ik niet toegeven. Men kan geen 216 week-cursussen aan één inrichting doen geven, waarbij nog komt, dat de jonge officieren veel beter bij de regimenten opkomen, daar zij daar meer van nabij met de practische details kennis maken, terwijl de opleiding voor Hoofdofficier, andere en hogere leerkrachten eischt, dan aan de school kunnen worden beschikbaar gesteld.

Res. Majoor GEERKE noemt nog als voordeel van de wintercursussen, dat aldaar beter het hoe en het waarom kan verklaard worden, doch ik zie niet in, waarom zulks niet even goed, wellicht nog beter, zou kunnen geschieden, in de middaglessen van de gecompriëerde cursussen.

Dat deze cursussen persé overhaast zouden moeten gegeven worden is m.i. ook niet juist. Vooral op zoo'n gecompriëerde cursus is van toepassing „Qui trop embrasse, mal étirent”.

Eindelijk wil de Heer GEERKE de oudere R. O. iedere drie maanden gedurende één dag doen opkomen bij hunne regimenten, vooral met het oog op het contact. Ik kan dat toejuichen, mits al die Heeren op denzelfden dag op-

komen en zulks niet in mindering komt van hun overige militaire verplichtingen, doch koester dan een zware vreeze, dat veel collega's des Heeren GEERKE met dit plan niet zullen zijn ingenomen.

De Res. Eerste Luitenant JHR. GRAAFLAND besprak nog de „pénétration pacifique” van de S. D. A. P. volgens het plan ALBARDA in onze militaire gelederen en vraagt mij hoe ik daar tegenover sta. De heer GRAAFLAND houde mij ten goede, dat ik deze buitengewoon moeilijke kwestie, hier, zoo maar niet „uit den zadel” tot eene oplossing tracht te brengen.

Z. E. Luitenant Generaal b. d. JHR. WITTEERT sprak met blijkbare verbazing en onder sterke accentueering over het „hooren” en het „voorlezen” bij de instructie. Ik vind dat natuurlijk ook zeer verkeerd, doch moet tot mijn spijt aan Z. E. de verzekering geven, dat zulks ook nog heden ten dage geschiedt. Dit was ook een der redenen, waarom ik met zooveel nadruk om betere instructeurs vroeg. Een opleiding tot instructeur heeft bij mijn weten niet plaats.

De Generaal betoogde verder de noodzakelijkheid eener practische opleiding der jonge officieren. Door de geringe vredessterkte is er helaas niet *meer* gelegenheid om de jonge R. O. bij den troep te doen opkomen. Dat zou natuurlijk veel beter zijn. Ik meen echter, dat ik in mijn betoog ook duidelijk heb doen blijken, dat ik een open oog had voor de noodzakelijkheid om vooral practisch te werken. Ik trachtte het surrogaat voor troependienst zoo goed mogelijk te doen zijn, door de luitenants-juniores hun cursussen bij den troep te doen volgen, waardoor zij dichter bij de practijk staan, en betoogde voorts de vervanging van een luitenantcursus door een detachering bij een „oefeningscompagnie”, waar de heeren door zelf doen, de practische zaken onder beproefde leiding nog eens goed zouden repeteeren.

Wat de programma's aangaat geloof ik, dat Generaal WITTEERT en ik, niet zoo heel ver van elkaar staan. Ik wil evenmin op ieder der, stel 16 cursussen, $\frac{1}{16}$ van de militaire wetenschap laten behandelen. Indien bijvoorbeeld

op de vier luitenants-cursussen dezelfde theorie behandeld en herhaald wordt, doch de vraagstukken, die ter toepassing worden opgegeven, maar op iederen hooger cursus moeilijker worden, geloof ik, dat ook de Generaal met dit, mijn schuitje, best in zee zou durven gaan.

Voorts leverde Spr. een betoog, dat de Regiments-Commandant eigenlijk de opleider der R. O. moet zijn. Ik acht dit een illusie, want de R. C. blijft zelden langer dan drie jaar en in dien tijd komt een R. O. meestal maar eens onder de wapenen. Daardoor is het voor den R. C. niet mogelijk — Spr. zeide het zelf — om een overzicht te houden over zijn R. O. Voor de deelnemers aan de winter-cursussen is, zooals ik reeds zeide, het regimentsverband ook ten eenen male zoek.

Den Heer WEBER dank ik zeer voor de instemming, waarvan hij in zijn debat deed blijken. Zij is voor mij van groote beteekenis, waar Spr. zoo geheel en al midden in de wereld der verlofsofficieren staat. Het is uitermate moeilijk om precies te omschrijven welke eischen moeten gesteld worden. In het algemeen moet de luitenant alvorens kapitein te kunnen worden zijn luitenantsdienst grondig kennen en het vermoeden wettigen dat hij door karakter en intellect geschikt is om den kapiteinsrang te kunnen bekleeden. Ik geloof, dat men zeer verkeerd zou doen door de wetenschappelijke eischen te scherp te formuleeren. Men zou er dan als het ware ongewild toe komen om aan de onmogelijk te omschrijven karakter-eischen minder waarde te gaan toekennen.

Ten aanzien van de kosten der encadreering heeft de geachte Spr. mij verkeerd begrepen. Natuurlijk is de encadreering met beroepsofficieren duurder, doch men heeft ten onzent in bezuinigingskringen gedacht, dat de encadreering met R. O. *niets* zou kosten en dat dit niet zoo is valt den Heeren bezuinigers tegen.

Prof. KIELSTRA dankte ik reeds voor zijn waardevolle aanvulling. Ik moet dien Hoogleraar echter nog opmerken, dat het voor de militaire autoriteiten niet mo-

gelijk is zich bij ruim twintigjarige jonge officieren een denkbeeld te vormen omtrent hun persoonlijkheid. Wel zal daarmee rekening kunnen en moeten gehouden worden bij de bevordering tot hogere rangen.

Dan moge ik Spr. nog opmerken, dat persoonlijkheid in het militaire vak niet alles is. Daar *moet* een flinke dosis parate kennis gevorderd worden.

Kapitein FABIUS beantwoordde ik reeds, toen ik in den aanvang van mijn repliek de quaestie van den D. R. en de Inspecteurs der Wapens nog eens aanroerde.

De Heeren HOLSTEYN en ROODENBURG maken beide ernstige bezwaren tegen de opkomst in de driejaarlijkse periodes. Volgens die Heeren zijn er lieden genoeg, die er zelfs geen zes dagen uit zouden kunnen. Maar dan vraag ik mij af, wat hebben wij in het leger aan dergelijke mannen? Als zij nooit kunnen opkomen, behalve op een winter-avondcursus, dan heb ik dergelijke R. O. maar liever niet, want het is niet genoeg, dat zij de uniform dragen, zij moeten ook over een zekere dosis praktische en theoretische bekwaamheid beschikken. Een R. O. die nooit kan opkomen mag de verantwoordelijkheid van het officierschap niet aanvaarden.

De Heer HOLSTEYN noemde een voorbeeld van iemand die in 1929 en 1930 telkenmale voor drie weken moest opkomen. Dit is inderdaad juist voor iemand die den cursus voor hooger rang volgt. Dat een R. O. drie jaren achter elkaar voor drie weken moet opkomen is ook mogelijk, doch dan heeft hij zijn verplichtingen zelve niet oordeelkundig verdeeld.

Mijn opleidingscompagnie, geachte Heer HOLSTEYN beoogt geenszins een „tuchtclassé” te worden. In het Oostenrijksche leger exerceerden de kapiteins nog wel aldus.

Ten slotte nog een opmerking tot den Heer ROODENBURG. Deze geachte spreker beweert eigenlijk — zij het ook met veel woorden — dat ik eigenlijk geheel onbevoegd ben om de maatschappelijke bezwaren van de R. O. te beoordeelen. M. H. dat is een ouderwetsche doodoener, waarmee wij beroeps-officieren vroeger in een hoek plachten gedreven

te worden. Ik ontken M. H. dat beroepsofficieren, die zooals ondergeteekende en meer anderen, midden in het leven staan en heusch nog wel andere zaken weten dan strategie en tactiek, niet zouden kunnen oordeelen over de maatschappelijke belangen der R. O. en ik blijf bij mijne meening, dat vele R. O. in hunne verzoekschriften hunne particuliere belangen zeer ernstig overdrijven. Ik vond daarin trouwens steun bij den Heer WEBER e.a.

M. d. V. Ik dank U ten zeerste voor de gelegenheid, welke U mij geboden hebt, om de Heeren Debaters, zij het ook in het kort te beantwoorden.

De Voorzitter, Kolonel VAN MUNNEKREDE.

Mijne Heeren!

Dank zij de medewerking van de talrijke debaters, die het bekende gezegde: „In der Beschränkung zeigt sich der Meister” zoo uitnemend in toepassing hebben gebracht, zijn wij vroeger gereed, dan ik had gedacht.

Ik zal daarvan geen misbruik maken, maar ik hoop, dat U mij, niettegenstaande het ver gevorderde uur, toch wel zult willen veroorloven een kort slotwoord te spreken.

En dan begin ik met, namens U allen, den inleider, Majoor JHR. ALTING VON GEUSAU, hartelijk dank te zeggen voor de moeite, die hij zich heeft gegeven om een hoogst belangrijk vraagstuk op duidelijke en opgewekte wijze te bespreken.

Inderdaad, het is een hoogst belangrijk vraagstuk dat hedenavond onze aandacht heeft gevraagd. Wij weten allen, dat in oorlogstijd de lagere aanvoering in ons leger grootendeels in handen zal liggen van verlofskader, welnu, dan zal moeilijk kunnen worden betwist — en dat heeft hedenavond ook niemand gedaan — dat het gebiedend noodzakelijk is het verlofskader, zoo goed mogelijk voor zijne militaire functie geschikt te maken.

Een der debaters heeft gewezen op de groote beteekenis van flinke karaktereigenschappen voor de aanvoerders.

Volkomen juist; in de oorlogslitteratuur vindt men tal-

rijke voorbeelden van ernstige krijgstuuchtelijke vergrijpen, begaan tegenover kader, dat de vereischte karaktereigenschappen miste.

Maar nu overdrijfve men niet; er zijn ook talrijke gevallen van insubordinatie voorgekomen tegenover kader, dat de noodige *vakkennis* miste en dientengevolge geen *vertrouwen* inboezemde.

Vele militaire schrijvers, die den oorlog leerden kennen, hebben over de beteekenis hiervan geschreven. Ik zal volstaan met U er een aan te halen:

„La confiance du soldat dans ses cadres est fonction de la „valeur qu'il leur attribue. Il juge ses chefs et les juge „bien. Si ceux-ci, à côté de la *valeur professionnelle*, „possèdent les qualités de sang-froid, d'énergie et d'intel- „ligence requises, le soldat les suivra au bout du monde.”¹⁾

Ik geloof, dat het dus goed gezien is om aan de eigenlijke vakopleiding van het verlofskader de uiterste zorg te besteden.

De inleider heeft de in ons leger gevolgde methode van opleiding der verlofs-officieren aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen.

Hij heeft daarbij niet geschroomd den vinger te leggen op de wonde plekken, maar hij heeft ook niet verzuimd in het licht te stellen, dat die opleiding de volle aandacht heeft van het legerbestuur, dat er geleidelijk verbeteringen zijn en worden aangebracht, terwijl hij ook zijnerzijds de noodige desiderata heeft kenbaar gemaakt en in omliggende voorstellen heeft neergelegd.

De inleider heeft dus niet alleen afgebroken, maar ook opgebouwd.

Dat strekt hem tot eer en dat verhoogt in belangrijke mate de waarde van zijn voordracht, die met zoo groote belangstelling is aangehoord.

Op een paar punten wil ik ook nog de aandacht vestigen.

De inleider is voorstander van meerdere centralisatie in de leiding van het onderricht. Daartegen is hedenavond nog al oppositie gevoerd. In dit verband zou ik willen

¹⁾ Réflexions sur l'art de la guerre, par le Général X. Y.

opmerken, dat de inleider volstrekt niet alleen staat in zijn streven naar meerdere centralisatie — den juisten vorm daarvan laat ik in het midden — al was het alleen maar om deze klemmende reden, dat bij meerdere centralisatie het beschikbaar stellen van werkelijk *goede* instructeurs gemakkelijker uitvoerbaar zal zijn. Niet ieder goed officier is tevens een goed instructeur in de beteekenis, waarin dit woord hier moet worden opgevat.

Dat de inleider den geneeskundigen dienst niet vergeten heeft, acht ik zeer gelukkig. Het is wederom de oorlogslitteratuur, die er op wijst, dat het moreel van den soldaat zeer wordt gesterkt wanneer hij de overtuiging heeft dat de militaire geneeskundige dienst hem niet in den steek zal laten, wanneer hem iets overkomt.

Onze militaire geneeskundige dienst kan niet goed werken, wanneer de talrijke reserve-officieren van gezondheid niet degelijk voor hunne oorlogsfunctie zijn opgeleid; dat spreekt zóó voor zich zelf, dat er geen woord meer aan behoeft te worden toegevoegd.

Een woord van dank ook aan de heeren, die aan het debat hebben deelgenomen. Zij hebben zeer waardevolle opmerkingen gemaakt, het vraagstuk, dat hedenavond aan de orde was, van verschillende zijden belicht en daardoor in belangrijke mate bijgedragen tot het welslagen van deze bijeenkomst.

En hiermede sluit ik deze goed bezochte vergadering.

NASCHRIFT.

's-Gravenhage, 6 November 1928.

AAN

den Heer Jhr. J. Th. Alting von Geusau.

Majoor bij den Generalen Staf.

Valkenboschkade 634.

Mijn aandacht werd gevestigd op het verslag van een lezing in de vergadering der vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschappen, waarin voorkomt het navolgende:

„wat betreft de maatschappelijke bezwaren, welke de „reserve-officieren ondervinden bij de vervulling van hun „militaire verplichtingen, de toestand is voor de Rijksambte- „naren goed, die voor de Gemeenteambtenaren zeer verschil- „lend, soms zeer weinig bevredigend. Zoo trachtte de ge- „meente 's-Gravenhage het vrijwillig dienen als reserve- „officier tegen te gaan en oefende niet zelden daadwerke- „lijke pressie uit om den betrokkene te bewegen zijn dienst- „verband niet te verlengen”.

Het zij mij veroorloofd er Uw aandacht op te vestigen, dat Uw mededeeling met betrekking tot de gemeente 's-Gravenhage op een misverstand moet berusten en wat de bewering omtrent daadwerkelijke dwang betreft, niet juist kan zijn. De regeling alhier getroffen moge nog niet aan alle verwachtingen voldoen, zij is voor de reserve-officieren voordeliger dan in welke gemeente ook. De Minister van Defensie heeft dan ook onlangs het Gemeentebestuur doen weten, dat Zijn Excellentie met groote waardeering heeft kennisgenomen van de gunstige regeling, vervat in het besluit van Burgemeester en Wethouders dd. 10 April 1928.

Ik meen goed te doen het vorenstaande onder Uw aandacht te brengen.

Hoogachtend,

De Gemeentesecretaris,

G. A. W. TER PELKWIJK.

Waar de door mij geschetste regeling, blijkbaar door een betere is vervangen en zulks tot dankbaarheid stemt, is het plicht bovenstaand schrijven ter kennis van de leden te brengen. Als de afdeelingsschefs deze goede regeling nu ook maar trouw opvolgen!

Mededeelingen van Huishoudelijken aard.

De aandacht wordt gevestigd op art. 15 van het Regl.: De contributie van de leden, die in Nederland wonen of aldaar een adres hebben opgegeven, wordt betaald door overschrijving c.q. storting op postrekening no. 78823 kantoor 's-Gravenhage, ten name van „Secretaris-Penningmeester der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap”. Het door den postbeambte af te geven bewijs van overschrijving c.q. storting is als kwitantie te beschouwen.

Indien twee maanden na den aanvang van het werkjaar (het

werkjaar loopt van 1 October tot 30 September) de contributie niet op bovenbedoelde wijze is voldaan, dan wordt door den Secretaris-Penningmeester per kwitantie beschikt over de contributie, verhoogd met de invorderingskosten. De contributie der in Ned.-Indië verblijvende leden wordt ingevorderd door de zorg van den Hoofdcorrespondent te Bandoeng.

De leden die de contributie 1927/28 ad f 5.— nog niet betaald hebben worden verzocht dit alsnog spoedig te doen.

De contributie voor 1928/29 is f 5.—.

1. Verslag over den toestand der Vereeniging.

a. Ledental.

Op 30 September 1927 bedroeg:	
het aantal leden hier te lande	1243
„ „ „ in Ned. Indië	440
Totaal	1683
Van 1 October 1927 tot 30 September 1928 bijgekomen	
Tezamen	316
Van 1 October 1927 tot 30 September 1928 afgegaan	
Totaal	133
Zoodat het aantal leden op 30 September 1928 bedroeg	
Totaal	1866
Waarvan hier te lande	
en in Ned. Indië	1382
Totaal	484
Totaal	1866
Op 1 October 1928 bedroeg dit aantal voor den aanvang van het nieuwe werkjaar 1928/29 door op dien datum bijgekomen nieuwe leden:	
voor Nederland	1402
voor Ned. Indië	535
Totaal	1937

b. Geldmiddelen.

Op 1 October 1927 saldo bij den Penningmeester f	1279.52
Bovendien:	
Te goed: Saldo in kas bij den Hoofdcorrespondent in Ned. Indië f 13.61, zoomede nog te innen contributie van 7 leden in Ned. Indië en 176 leden in Nederland, benevens een bedrag van f 36.— over advertentie 1926/27.	
Nog te betalen over 1926/27 aan drukker f 3007.	
De ontvangsten in 1927/28 bedroegen f	12512.15
Totaal f	13791.67

	Totaal	f	13791.67
De uitgaven over hetzelfde tijdvak hebben bedragen		f	12945.51
			<hr/>
Blijft in kas op 30 September 1928		f	846.16

Bovendien:

Saldo in kas bij Hoofdcorrespondent in Ned. Indië	f	64.56
Zoomede nog te innen contributie in Ned.-Indië van 4 leden en in Nederland van 108 leden.		
Blijft nog te voldoen aan drukker over 1927/28	f	2168.20

II. Rekening en Verantwoording van het Bestuur over zijn geldelijk beheer.

In de Commissie tot het nazien van de Rekening en Verantwoording van den Secretaris-Penningmeester hebben zitting gehad de heeren W. M. C. J. HAFKEMEYER, Majoor der Infanterie, J. VAN VOORTHUYSEN, Kapitein der Jagers en J. MUTTERS, Res. 1e Lt. der Grenadiers.

Zij hebben, blijkens hun schrijven d.d. 25 October 1928, de rekening en verantwoording van den Secretaris-Penningmeester nagezien en accoord bevonden en stellen voor aan den Secretaris-Penningmeester voor de lofwaardige wijze van beheer dank te zeggen en hem décharge te verleen en voor het door hem gevoerde beheer.

III. OPGAVE NIEUWE LEDEN.

a. Nederlandsch-Indië.

H. van Altena, Kapt. Inf., J. H. C. Biekaart, 2e Lt. Inf., W. Bouma, 2e Lt. Inf., A. F. J. Brummer, 1e Lt. Inf., M. C. van Daalen Wetters, 1e Lt. Inf., S. A. Dikstaal, Off. van Gez. 2e kl., J. B. Egelie, 1e Lt. Inf., J. E. Enderman, 2e Lt. Art., J. A. Fleischer, Kapt. Inf., J. C. A. Gabriëlse, 1e Lt. Inf., M. C. L. George, 1e Lt. Inf., W. O. Goslings, 1e Lt. Inf., D. J. ter Haar, 1e Lt. Inf., A. J. Hillen, Kapt. Inf., N. J. M. A. Huysmans, 1e Lt. Inf., W. J. Kaldenbach, 2e Lt. Art., J. Kaseger, 2e Lt. Inf., G. E. Kiés, Kapt. Inf. Ned. Leger, ged. N. I. L., Dr. A. Kits van Heyningen, Off. van Gez. 1e kl., J. R. Kraan, 1e Lt. Inf., J. H. Krabbenbos, Kapt. Inf., E. H. Kühr, 1e Lt. Inf., C. C. Küpfer, Kapt. Inf., H. J. C. T. Kuyl, 1e Lt. Inf., W. Linck, 2e Lt. Inf., J. E. van Lingen, Kapt. Art., H. K. Messemaeckers van de Graaff, 2e Lt. Genie, J. de Mos, 1e Lt. Inf., J. G. A. Mulder, Off. van Gez. 2e kl., G. Muller, Kapt. Inf., F. W. Osten, Kapt. Inf., A. Plancken, 1e Lt. Inf., J. M. Roos, Kapt. Inf., R. Roos, 1e Lt. Inf., J. S. Rosier, 1e Lt. Inf., G. Roy, 1e Lt. Inf., J. A. Scheffrahn, 1e Lt. Inf., B. A. W. Schlimmer, Kapt. Inf., H. A. Smits, Off. v. Gez. 2e kl., Soegondo Raden Mas, Kapt. Inf., Soemarno Raden, Kapt. Inf., W. H. Sonius, Kapt. Inf., C. Terluin, 1e Lt. Inf., J. K. A. Timmer, 1e Lt. Art., J. H. Tymann,

2e Lt. Inf., G. J. C. Verhoeven, Maj. Inf., C. Vermeulen, 1e Lt. Inf., G. R. Wartena, 2e Lt. Art., J. H. Wehman, 1e Lt. Inf., H. D. van der Werff, Off. van Gez. 2e kl., G. J. Wulfhorst, 2e Lt. Inf.

b. Nederland.

Den Haag: L. A. H. Vogel, Res. Maj. Inf., M. van Zanten, Res. 1e Lt. Inf., A. P. Berlijn, 2e Lt. Inf., N. I. L., Th. A. van Maanen, 2e Lt. Ber. Art., C. M. Bogert, Res. Kapt. 4 R. I., A. F. Mönnich, Res. Kapt. 4 R. I., J. G. Ploeg, Res. 2e Lt. 4 R. I., J. P. F. Rauwerda, Vdrg. 4 R. I., W. W. L. Holleman, Res. 1e Lt. 4 R. I., Jhr. D. W. Sickinghe, Kapt. 2 R. A., L. P. de Lange, Res. 1e Lt. 2 R. V. A., O. Bakker, Res. Kapt. Sp. D. Intendance, B. G. Peereboom, 1e Lt. Art., K. L. Rozendaal, Res. Maj. Gen. Staf, A. A. Lind, Res. Kapt. Sp. D. Gen. Staf, V. R. Los, Res. 1e Lt. Huz. Amersfoort: H. Eskes, Res. Kapt. Inf., A. J. Roggeveen, Res. 1e Lt. Inf. Amsterdam: L. J. Ragay, Res. Kap. Inf., S. Posthuma, Res. 1e Lt. Inf., A. H. Wittkämper, Res. 1e Lt. Inf., K. F. A. Jansen, Res. 1e Lt. Inf., P. Heybroek, Res. 2e Lt. 4 R. I., A. M. Vorstman, Kol. Int. Arnhem: P. J. Bont, 1e Lt. 19 R. I. Breda: A. C. A. Oomen, Res. 1e Lt. 4 R. I., A. G. M. Schouten, Cadet Serg. Inf., N. I. L. K. M. A., J. J. A. Harbrink Numan, Cadet Serg. Art. K. M. A., G. Terluin, 2e Lt. Genie K. M. A., W. C. H. v. Reede, Cadet Serg. Cav. K. M. A., F. C. Vervooren, Cadet Serg. Genie N. I. L. K. M. A. Eindhoven: P. A. M. G. Mignot, Res. 2e Lt. 4 R. I., Mr. W. J. van Dijk, Res. 1e Lt. 4 R. I., A. J. Broersma, Res. 2e Lt. 4 R. I. Delft: D. H. Nierstrasz. Bilthoven: P. Tazelaar, Res. 1e Lt. R. J. Frederiksoord: J. Kooiman, Res. Maj. Gen. Staf. Gouda: J. B. van Apeldoorn, Res. Kapt. 19 R. I. Naarden: F. Soer, 2e Lt. Art. Nijmegen: Mr. J. J. A. Bakker, Res. 1e Lt. Sp. D. Gen. Staf. Olst: A. Klein, Res. 2e Lt. Inf. Overschie: J. de Melker, 1e Lt. Sp. D. Intendance. Roosendaal: J. F. Heimel, Res. Kapt. Inf. Rotterdam: A. Peters, 1e Lt. Sp. D. Int., H. J. Mathlener Loderus, Kapt. Sp. D. Int., H. A. Klausz, Res. Lt. Inf., A. C. de Bruin, Res. 2e Lt. 4 R. I., Prof. Mr. Dr. J. A. Eigeman, leeraar H. K. S. Rijswijk: P. H. Ottervanger, 1e Lt. Sp. D. Intendance. Utrecht: H. P. Meyer, Res. Kapt. Inf., L. P. H. J. de Vink, Vdrg. Inf., J. J. Adrian, Res. Kap. Inf. Venlo: A. P. M. van Rooy, 2e Lt. Inf. Wassenaar: J. C. Borgen, 1e Lt. Inf., N. I. L. Zeist: N. v. Amersfoort, Kapt. Sp. D. Intendance. Zierikzee: G. van der Vliet, Res. 1e Lt. Inf.